BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Eclesiastică.

ANUL AL XIII-lea, No. 8.

NOEMBRE.

TABLA MATERIILOR.

BUCUREŞTI.

Tipografia Cărţilor Bisericescĭ

34. Str. Principatele-Unite, 34.

1889.

SCRISOREA MUNTÉNULUI

CA

RĔSPUNS LA SCRISOAREA MOLDOVANULUI.

(Material pentru Istoria Universală şi Bisericéscă a Românilor din timpurile moderne).

(Urmare. Vedĭ. No 7, anul al XIII-le pag. 337.)

Dar cu tóte acestea la pricinile ce se interesariseaŭ Duca şi Caravia strica hotarîrile, fiind maı tarĭ eĭ de cât pravilele. In tagma ostaşésca era şi părinţĭ calugărĭ grecĭ încinşĭ cu sabie. Cu acest fel de becisnica adunare se îngâmfa Ipsilant ca va ajunge la socotelele luĭ cele marĭ cu rĕsturnarea puterei Otomaniceştı. A întemeiat oraşul Têrgoviştiĭ, îngrădindu-l cu şanţurĭ de jur împrejur şi dicênd către norod că porunca are de la împĕratul Rosieı ca într'adins să sĕ retraga catră parţile munţilor la o margine, doar va înşela pĕ turcĭ să socotéscă ca-ĭ este frica şi luând îndrăznélă sa între în pamêntul ţăreı căt de puţin, şi atuncĭ negreşit vor veni oştirile ruseştı asupra lor sa-ĭ prăpădésca şi să cuprindă amêndouĕ ţarile. Sa nevoia să faca cele trebuinciόse ale rĕzboiuluĭ, dezvalind acea vestita Mitropolie din Têrgovişte şi luând plumbul ca să faca fişicurĭ ostaşilor luĭ dicênd: că pe urmă cu aur o va învali. Aŭ navălit la strîngere de banĭ calcând sfintele Monastirĭ şi celé strĕine şi cele

slobode ale pamêntuluĭ şi luând cu mare silă de la ticaloşiĭ egumenĭ câţĭ banĭ putea rupe; ĭar salbaticiĭ şi neomeniţiĭ Hiliarhĭ şi Ierolohiţiĭ (adica ceĭ cu căcĭule moţate pĕ o ureche, cu cocardă în fundul căcĭuliĭ, cu mórtea închipuită în frunte), îmbrăcaţĭ în haĭne negre şi neraşĭ, dicênd că-şĭ plâng patria lor Elada, ĭar după ce va trece Dunarea în ţara turcéscă diceaŭ, că aveaŭ să-şĭ schimbe uniforma acésta şi sa sĕ îmbrace în haine elineştĭ după cum purtaŭ ceĭ vechĭ strĕmoşĭ aĭ lor, după ce maĭ întaiŭ aŭ calcat tóte casele oraşelor cum şi satele după împrejur, şi aŭ luat toţĭ caiĭ şi armele după la locuitorĭ, apoĭ aŭ calcat tóte viile după împrejurul Têrgoviştiĭ, ce sunt cu depărtare ca la un fartal de cĭas, facêndu-se salaşluirile lor la crămile viilor unde eraŭ buţile cu vin (fiind-că ticăloşiĭ lŏcuitorĭ nevîndêndu-şĭ vinurile de tómna, din negasirea preţurilor, le închiseseră în crămĭ, adastând primăvara ca să găséscă preţul), şi spărgênd tóte cramile de rînd, alta nu facea fară de cât sa tae boiĭ, vacile şi rîmatoriĭ saracilor, sa manânce şi să bea diua şi nóptea şi să strige beţĭ: Să traiasca Elefteria, ζήτω ἡ Ἐλευθερία, sa prihanéscă cu siluire femeĭ şi feciόre, să omóre pĕ ceĭ ce sa împotrivea la dobitoceştile lor pofte şi altele asemenea, în cât şi la marginea oraşuluĭ Têrgovişte unul dintre aceĭa siluind pĕ un copil nevrêsnic ce era împreună cu muma sa şi împotrivindu-sĕ mumă-sa cu strigărĭ şi ţipete, a împuşcat pĕ ticălosul copil pĕ carele mort într'un car l-au dus rudele şi muerea în curte la Prinţul Ipsilant îngenunchind şi cerênd dreptate cu multe plânsorĭ şi ţipete; ĭar Ipsilant ascundêndu-sĕ în casă şi trăgênd perdelele la ferestre, le-aŭ trimis rĕspuns că va cerceta pentru pricina acésta, şi aşa aŭ urmat numiţiĭ vrăjmaşĭ pănă când aŭ sfêrşit tóte vinurile şi rachiurile, unile bêndu-se şi altele vĕrsându-sĕ din rĕutate. Apoĭ adunând tóte cazanele de rachiŭ şi câte borfe aŭ găsit pĕ la viĭ, au fărămat tóte buţile, tocitorile şi cele-l-alte vase trebuinciόse ale viilor, aŭ ars gardurile, aŭ stricat pomiĭ roditorĭ şi multe din crămĭ, pĕ unele aŭ dărămat şi altele aŭ ars.

După acésta răsipindu-sĕ arnăuţĭ mavroforĭ în tot judeţul Dâmboviţiĭ şi în cele-l-alte judeţe de munte după pléşcă, în oraşe, sate, moşiĭ boereştĭ şi monastireştĭ, aŭ hrăpit, aŭ despuiat, au ars; ómenĭ aŭ omorît, sfinte bisericĭ aŭ prădat, tótă felurimea zaharelilor aŭ prăpădit, unile radicându-le şi altele rasipindu-le spre mâncarea rîmatorilor şi acestea facênd striga catra toţĭ, că hotărîrea lor este nu ca să trécă peste Dunăre, ci ca sa piardă pe toţĭ Româniĭ de obşte şi sĕ stĕpânéscă eĭ ţara numindu-o noua Grechie; ĭar numele de ţara Românéscă şi de Românĭ să nu sĕ maĭ pomenéscă în vecĭ. Intr'acestaşĭ chip fiind înfricoşatele urmărĭ ale tîlharilor elinĭ, sĕ împarţise ţara românésça în două parţĭ, şi judeţele de câmp despre Dunare le stĕpânea Teodor supt otcârmuirea boerilor, ĭar judeţele de munte le stĕpânea Ipsilant, orînduind Ispravnicĭ aĭ luĭ grecĭ, şi aceia lepădând de la cugetul lor tótă disidemonia a buneĭ orînduelĭ şi a dreptaţeĭ dimpreună cu frica luĭ Dumnedeŭ, aŭ lucrat alt chip de tâlhărie, cacĭ în tótă vremea dregătoriilor aŭ rîdicat tot felul de zaharele şi tot felul de dobitóce din judeţe, şi le-aŭ vîndut peste graniţă. In oraşul Câmpu-Lunguluĭ un Costandin Eliat, arnaut, în rîndul boerilor cu rang de Clucer de arie, însurat cu pămênténcă şi şedĕtor cu casa acolo, carele avea supt pastrarea luĭ şi tóte jafurile cele multe şi de mult preţ ale luĭ Căpitan Gheorgache, era şi Ispravnic judeţuluĭ, orînduit de Ipsilant, şi un Gheorghie Ciotolac sudit austriacesc ce avea şi graniţa Branuli, era şi căpitenie peste o sumă de cazacĭ ce-ĭ făcuse din porunca luĭ Ipsilant, om plin de tótă rĕutatea şi ştiut de toţĭ de multele silniciĭ ce şi maĭ 'nainte făcea asupra lŏcuitorilor, amênduoĭ aceştia au lucrat multe rĕutăţĭ în judeţul acela cum şi în oraş, găsind acéstă vreme îndemănatecă la cugetările lor, neguţatorindu-sĕ şi eĭ asemenea cu zaharelele şi dobitócele lŏcuitorilor.

De la mijlocul luneĭ luĭ Aprilie s'aŭ lăţit maĭ mult stĕpânirea luĭ Ipsilant, pentru că coborîndu-sĕ din judeţele despre munte căpitan Gheorgache şi Farmache cu oştirile

lor. aŭ cuprins şi unele din judeţele câmpuluĭ şi aŭ început să strîmtoreze stĕpânirea luĭ Teodor, şi toţĭ aceştia gonind pe Ispravniciĭ ceĭ rînduiţĭ, de otcârmuirea ţăreĭ din Bucureştĭ, orînduia eĭ alţĭ ispravnicĭ pe aceĭa adică carĭ le da mită, şi li să făgăduia să-ĭ îndestuleze cu de tóte, şi aşa pĕ uniĭ Ispravnicĭ orînduind Ipsilant, pĕ alţiĭ Teodor, pe alţiĭ Gheorgache şi pĕ alţiĭ Farmache şi Duca şi Caravia, cari cu marĭ siluirĭ aduna dăjdiĭ nesuferite de la tótă tagma preoţéscă şi de la ticăloşiĭ lŏcuitorĭ, hergheliĭ de caĭ, boĭ, vacĭ, oĭ, capre, rîmatorĭ, aduna şi le trecea peste graniţe în pământ strĕin; unt, oauĕ, găinĭ, curcanĭ, gâşte, raţe cu cârdurile trimitea spre desfătarea vitejilor luĭ Ipsilant. Judeţele Dâmboviţa, Muscelul şi Vlaşca abia era destoĭnice să întîmpine desfatarile celor de lângă Ipsilant; Argeşul şi Slatina întîmpină pĕ Gheorgache şi Farmache; Prahova şi Săcueniĭ pe Duca, judeţele de peste Olt le ţinea Teodor, mărginile de lângă Dunăre calcându-le Turciĭ le avea în stĕpânirea lor, ĭar oblăduirea din Bucureştĭ avênd numaĭ o a treia parte din judeţul Ilfovuluĭ, era silita să chivernisécă atâta suma de ostaşĭ neomeniţi, fară greutatea şi suprarea lŏcuitorilor din Bucureşti. In tóte ḑilele veneaŭ la boerĭ sate întregĭ jaluindu-sĕ cu amar pentru greutatea dajdiilor, pentru straşnicia dregătorilor şi pentru salbatacia arnauţilor hrapindu-le tóte de obşte mişcatóre şi nemişcătóre. Scria boeriĭ catre dregatorĭ ca Vistieria n'a dat afara poruncĭ nicĭ de dajdie nicĭ de vre o alta orînduiala, şi ca tótă luarea, afara din cele orînduite de la Visterie, se chiama sila şi jaf. şi aŭ să dea séma, de aceea le poruncea sa urmeze întocmai dupĕ carţile Vistierieĭ şi să rĕmâe sĕracii lŏcuitorĭ nesuperaţĭ. Dar aceĭa la acest fel de povĕţuiri şi poruncĭ nu da ascultare fiind puşĭ supt pavaza celor mai puternicĭ. Scria boeriĭ şi Principuluĭ Ipsilant sa înfrâneze acea multa desfrânare a ómenilor sĕi, sa maĭ impuţineze acele marĭ şi nesuferite cererĭ ale căpeteniilor sale, sa lase în pace la tréba lor pre dregatoriĭ ceĭ orînduiţi de la otcârmuire, să pue în orînduială ce este de

trebuinţa pentru hrana fieş-căruia ostaş, şi boeriĭ vor îngriji a trimite la vreme tóte cele orînduite, numaĭ să înceteze o dată lacrîmile şi multele chinurĭ ale noroduluĭ, al căruia cel tare protector va cere odată rĕspuns pentru tóte acestea câte să urméză. Dar Ipsilant numaĭ era în stare să pótă să-ĭ înfrîneze, pentru că puterea trecuse în mânele celor maĭ tarĭ şi Gheorgache, Farmache, Duca, Caravia şi Parla făceaŭ orĭ-ce voiaŭ şi le plăcea, sa încredeaŭ în hotărîrea lor ca să facă ţara Românéscă nouĕ Grechie şi să bizuiaŭ că în puţinele ḑile vor şi sĕvêrşi-o. Tîlhăria o socotea drept faptă bună şi înlesnitóre la hotărîre şi nicĭ de cum nu să sfia, fiind-că şi însuşĭ Ipsilant, capetenia cea mare şi Epitropul al neamuluĭ lor, o întrebuinţase, şi jaful tuturor lucrurilor ce eraŭ închise în Mŏnăstirea Argeşuluĭ atât a Episcopieĭ cât şi ale altor ticăloşĭ pămêntenĭ, era osebită pléşca chiar a luĭ Ipsilant şi nu s'aŭ ruşinat a da şi adeverinţă înscris că sunt la dênsul; şi fiind-ca neamul lor se numea slobod socotea că şi de tot pĕcatul trebuia să sĕ numéscă slobod, şi avênd pe sfânta cruce pusă înainte, la urmările lor socoteaŭ că şi faptele lor trebuia să sĕ socotésca sfinte. De ce lucru dar era ca să sĕ sfiiască? când politiceşte aveau pe căpetenia lor Ipsilant, duhovniceşte aveaŭ pĕ părinţiĭ lor calugărĭ încinşĭ cu sabie de-ĭ blagosloveau, toţĭ uniţĭ în fapte tîlhareştĭ şi toţĭ cu mânele vapsite în nevinovatul sânge al pămêntenilor. Oblăduirea din Bucureştĭ numaĭ cuteza a trimite pĕ nimenĭ afară pentru trebuinţe de ale obştiĭ, pentru căcĭ orĭ carele eşia numaĭ pană la marginea oraşuluĭ, să bătea, să jăfuia şi gol să întorcea înapoĭ. Duca ţinea închişĭ în temniţă şi în fiarĕ pĕ dregătoriĭ ceĭ trimişĭ de otcârmuirea din Bucureştĭ, şi la tóte rĕspântile avênd orînduiţĭ ómenĭ aĭ luĭ strângea banĭ, siluia şi jăfuia orĭ-ce le eşia înainte. In Bucureştĭ Căminarul Sava, Delil-başa Mihali şi înrĕutăţitul Ghencea, împărţind oraşul între dênşiĭ, strângeaŭ dăjdiĭ şi fără milostivire pradaŭ de banĭ pĕ ceĭ ce cautaŭ sa fugă afară; armile aduna, şi caiĭ de prin grajdurile lŏcuitorilor îĭ lua.

Intr'acea vreme a venit și un Căminar Aleco, grec, trimis de Caimacamiĭ grecĭ de peste Dunare, aducênd la Mitropolitul cărțĭ de afurisanie de la Patriarhul din Țarigrad cu tot Soborul, și cărțĭ de la Voevodul Calimah arătând góna cea mare ce s'a rîdicat în Țarigrad asupra creștinilor grecĭ și omorîtórea sabie a Devletuluĭ turcesc, ce era spânzurată asupra gâtuluĭ celor maĭ marĭ, și a tot neamuluĭ, și pentru ca să potoléscă acea grozava pornire și sa scape neamul grecilor de primejdia ce le este pusă înainte, îĭ îndémna Patriarhul cu tótă politicésca și bisericésca sa putere, poruncind sa sĕ citéscă pe la tóte bisericile acele vestiri întru audul tuturor, ca sa înțelégă și sa contenéscă din lucrarea apostasiĭ, întorcêndu-se iarăşĭ la supunerea Impĕrațieĭ. Dar acest fel de sobornicești cărțĭ trimiseră Mitropolitul și boeriĭ cu câte-va dile maĭ înainte, atât prin Consolatul Rusesc, cât și prin orînduitul Porții la Viena, Mavrogheni, și la multe bisericĭ s'aŭ fost citit prin Arhidiaconul Mitropolieĭ. cum și la Mŏnastirea Sfântuluĭ Ioan unde era adunarea razvratitorilor. Insĕ nicĭ un folos nu s'a făcut, ce maĭ vêrtos era să spargă de tot pe Mitropolitul și pĕ boerĭ, învierșunațiĭ la apostasie strĕinĭ. De aceia dar pentru tóte aceste întêmplărĭ și pentru multa strîmtorare a boerilor, și pentru cele printr'ênșiĭ lucrate cu multă silă și grózá, luând tótă încredințarea dinaintea secretaruluĭ austriaceștiĭ agențiĭ, Udrischi, trimisul Căminar grec s'a întors înapoĭ, luând carte de rugăciune de la boerı (dupĕ îndemnarea și a luĭ Teodor), catre Pașa de la Giurgiov, ca să mijlocéscă către Inalțata Pórtă să li sĕ trimita un Efendi turc, om înțelept, și cu bune mĕsurĭ și cu științá de limba grecéscă saŭ rumânéscă, carele însușĭ sa auda și să înțelégă jalnicile strigărĭ ale noroduluĭ, ca printr'acela luând Pórta tótă îndestularea și încredințarea de negrăitele tiraniĭ și rĕutațĭ ce patimește ticalósa țară Românéscă, sa așeze într'ênsa o oblăduire maĭ lina, maĭ milostivă și cu paza de dreptate.

Intr'acestea Teodor a prins cărțĭ ale Pașiĭ de la Giur-

giov către Sava, prin care îĭ laudă credinţa şi rîvna luı către Inalţata Pórtă, şi că dupĕ a luĭ cerere îl orîndueşte a fi el paznic oraşuluĭ Bucureştĭ. Dintr'aceste cărţı înţelegênd Teodor vicleşugul Saveĭ, şi temêndu-sĕ ca nu cum-va înşelând şi pĕ boerĭ să aducă turcĭ în oraş, a trimis pe Hagi Prodan (unul din capiteniile luı) cu treĭ sute de pandurĭ şi fără veste aŭ cuprins Mitropolia, a trimis şi pĕ Machedonschi şi a cuprins Mŏnăstirea Mihaiŭ-Voda şi de la cişméua luĭ Filaret păna în podul calicilor, şi de acolo păna în capul poduluĭ Mogoşóeĭ afara, tot locul acesta l-aŭ încunjurat cu paznicı ostaşĭ aĭ luĭ. Decĭ Mitropolitul şi boeriĭ fiind cuprinşĭ de Hagi Prodan cu atâta turbare de pandurĭ, şi neputênd a lŏcui împreună cu dênşiĭ s'aŭ socotit ca să sĕ pogóre din Mitropolie să lŏcuiască în alta parte cu óreşĭ-care rĕpaos. Dar acolo unde făceaŭ acéstă socotéla, s'aŭ pomenit cu Machedonschi şi un Ienache Polcovnicul, ḑicêndu-le din partea luĭ Teodor ca şi din alte multe pricinĭ, ıar maĭ vêrtos pentru siguranţa vieţeĭ lor s'aŭ îndemnat Teodor, ca să mute pĕ Mitropolitul şi boeri afară din oraş la grădina Logofĕtuluĭ Dinicu Golescu, ce sĕ chiamă Belvedere; însĕ Teodor o făcea acésta una pentru multă urîciune şi patimă ce hrănea asupra Mitropolituluĭ, cacĭ cerênd de la Mitropolitul să-l ungă Domn ţăreĭ Româneştĭ, Mitropolitul nu numaĭ că n'a voit să-l unga, ci nicĭ înăuntru nu l-a băgat, aflându-o acésta cu câte-va ḑile maĭ 'nainte de la un obraz ce într'adins îl trimisese Teodor ca să-l ispitéscă cu vorba, şi al doilea cacĭ temêndu-sĕ să nu sĕ unéscă boeriĭ, saŭ creḑênd că s'ar fi unit cu Sava, să aducă pĕ turcĭ în Bucureştĭ. Aşa dar scoborîndu-ĭ 'ĭ-aŭ dus la numita gradină Belvedere, unde aŭ pătimit multe strîmtorarĭ şi defăĭmârĭ de la panduriĭ ce-ĭ pazeaŭ, şi mergerea nicăerĭ nu li era slobodă, fară numaĭ la Teodor, şi aceea cu pază de pandurĭ. Verĭ carele venea să-ĭ întêlnéscă trebuia să descalice afară de şanţ şi pĕ jos să între; ómeniĭ lor cu pandurĭ dupĕ dênşiĭ să duceaŭ în tîrg pentru cumpĕrarea celor trebuincióse de hrană. Paznicıĭ pandurĭ cu răc-

nit şi cu cântărĭ sĕlbatice le strica tótă odihna şi somnul; hrana lor de la cuhnie să hrăpea de cătrĕ arnăuţĭ, bulgarĭ şi sêrbĭ, care naţiĭ eraŭ cu panduriĭ, şi fiind aceĭa cu lŏcuinţa de desupt în beciurile caselor, necontenit îĭ îneca cu fumul; pĕ slugile lor le bătea şi pĕ dênşiĭ în faţă îĭ ocăraŭ şi îĭ necinsteaŭ.

Dupĕ tóte acestea înţelegênd Teodor de neputinţa luĭ Ipsilant spre dezrobirea neamuluĭ sĕŭ, şi de la însuşĭ el audind că din partea Rosieĭ nu este nădejde de ajutor, aşijderea aflând că nicĭ Ţarigradul s'a ars, nicĭ Bulgaria, Serbia, Machedonia, Tesalia şi Elada s'aŭ sculat încă cu arme, dupĕ cum Ipsilant în proclamaţiile sale să făgăduia, şi vĕdêndu-sĕ pĕ sineşĭ înşelat de ceĭ ce l-aŭ îndemnat la acéstă faptă, de altă parte ĭarăşĭ vĕdênd că turciĭ să adună la margine şi să întăresc pĕ pămêntul ţăreĭ Româneştĭ, căută în tot chipul să-şĭ dovedéscă pornirile sale că sunt pentru dreptăţile lŏcuitorilor ţăreĭ, şi de va fi cu putinţă să mântuĭască pĕ nevinovatul norod de selbaticile năvălirĭ ale turcilor, ce din di în di se întăreaŭ, să întindeaŭ în pămêntul ţăreĭ şi cugetaŭ o vrăjmaşéscă pornire la tótă obştea ca la nişte apostaţĭ; aşijderea şi boeriĭ primind înştiinţare cu poşte de la Ispravniciĭ judeţuluĭ Teleormanuluĭ, cum că turciĭ aŭ călcat şi aŭ prădat oraşul Ruşiĭ-de Vede dintr'acel judeţ la 10 Aprilie, în diua de Paştĭ de diminéţă, pĕ când se lumina de diuă, şi s'aŭ pustiit atât oraşul cât şi satele dupĕ împrejur, că pustiind lŏcuitoriĭ tot ce aŭ avut şi fugind în pădurĭ, aŭ arĕtat acésta luĭ Teodor, dându-ĭ să înţelégă la câtă mare primejdie să afla ţara din pricina nesocotiteĭ luĭ pornirĭ şi din urmările luĭ cele fără orînduială. Acestea tóte vĕdêndu-le Teodor, multe înştiinţărĭ atât cătră Pórta Otomanicéscă cât şi către Paşiĭ Serhaturilor dupĕ marginea Dunăreĭ le trimitea la boerĭ de le iscălea, cerênd să sĕ orînduiască Domn în ţara pamêntén, şi dicênd că Teodor fără voia luĭ este ales de norod de maĭ mare al lor, nu ca să sĕ depărteze de buna îngrijire şi adăpostire a Inalţateĭ Porţĭ, ci ca să scu-

ture jugul cel greŭ și tiranicesc al fanarioților, carele ne maĭ putêndu-l suferi aŭ venit la acéstă dezghinare.

După câte-va ḑile aŭ primit boeriĭ rĕspuns de la Pașa de la Silistra cu cuprindere că pentru orĭ-ce pricină vor avea să arate la Caĭmacamiĭ grecĭ aĭ Domnieĭ ce să află în Giurgiov, ĭar de la Pașa de la Giurgiov aŭ luat rĕspuns ca să înduplice maĭ întaiŭ pĕ ceĭ rîdicațĭ cu arme să-șĭ lepede armele și să mérgă fieșĭ-care la casa sa, și apoĭ va mijloci el către prea Inalțata Pórtă pentru ertarea lor, și să făgăduește că li sĕ vor da tóte dreptele lor cererĭ : Iar boeriĭ neavênd nicĭ un fel de mijloc a îndupleca la lepădarea armelor pĕ un norod deprins la arme și învĕțat de Teodor la jafurĭ asupra tagmeĭ boereștĭ, precum și Teodor era învitat de povĕțuitoriĭ luĭ, așijderea ne avênd mijloc nicĭ la boeriĭ ceĭ din Brașov prin scrisorĭ să arate și să céră vre o sfatuire, aflându-se la mare paza și fiind bănuițĭ nu numaĭ de Teodor, ci și de Ipsilant (cacĭ pĕ un trimis al lor prin taină la ceĭ din Brașov prinḑêndu-l Ipsilant l-aŭ trimis la Teodor dinpreună cu cărțile, și era să sĕ primejduiască boeriĭ negreșit, de n'ar fi fost tóte scrisele din carțĭ după plăcerea luĭ Teodor, și numaĭ trimisul povățuit ce sa arate prin graiŭ) precum nicĭ novele putênd lua de undeva-șĭ nicĭ niscare-va scrisorĭ de undeva-șĭ ca sá sĕ lumineze cu cunoștința de cele ce să lucréză în lume, aŭ făcut hotărîre ca Mitropolitul dimpreuna cu Logofetul Filipescul să mérgă la Țarigrad ca dóra de acolo vor putea izbăvi țara de înfricoșata prăpastie a perḑăreĭ ceĭ desĕvêrșit ce-ĭ stă înainte, avênd nadejde și la Ministru rusesc, Baron Stroganov, ce încă să afla acolo, ca printr'ênsul vor dobândi mântuirea țăreĭ, cu tóte ca îĭ maĭ scrisesera de la trecutul Martie, cum s'a ḑis. Dar Teodor nedându-le credință n'aŭ găsit cu cale acéstă hotarîre a lor, ci cu sfatul luĭ s'aŭ trimis douĭ boerĭ din ceĭ micĭ, Stolnecul Bo-rănescul și Pitarul Gianul, cu altă înștiințare către Pașa de la Silistra, povĕțuindu-ĭ ca să arate cu deslușire tótă ticăloșia țăreĭ și sa céra a sĕ trimite o Aga de aĭ Pașiĭ ca sa

asculte plângerea scârbitului norod, ca cu iubirea de ómenĭ şi blândeţile ce să va arĕta catre dênşiĭ nu numaĭ să sĕ întórcă catre supunere, ci şi armele tóte să le lapede, luând făgăduială ca 'şĭ vor dobândi dreptăţile lor cele călcate de stĕpânirea strĕinilor; ĭar maĭ vêrtos să zăticnéscă pĕ turcĭ de sĕlbaticile şi stricătórele lor năvalirĭ ce fac pĕ pămêntul ţăreĭ, căcĭ pĕ fieş-care ḑi hrapesc cele de hrană şi dobitócele robind şi din lŏcuitorĭ, dimpreună cu nevestile şi copiiĭ lor.

Iar la 19 Aprilie catră séră aflându-sĕ Mitropolitul cu Episcopul Buzĕuluĭ şi cu un Arhiereŭ titular, Troados, stând pĕ iarbă în mijlocul curţeĭ dinaintea caselor luĭ, Teodor din deal de la Cotrocenĭ a îndreptat cu ochénul un tun mare spre Belvedere şi slobozindu-l a trecut ghiuléua tunuluĭ aprópe de urechea Mitropolituluĭ şi a caḑut lângă dênşiĭ, care acésta înţelegêndu-o Teodor s'a prefăcut că'şĭ cere ertaciune ḑicênd că s'a întêmplat din greşala, căcĭ semnul se pusese la Gĭuleştĭ, moşia Mŏnăstireĭ Sărindaruluĭ.

Dupĕ acésta, într'o séră la doué césurĭ din nópte, acolo unde să tânguiaŭ boeriĭ între dênşiĭ de nenorocirea Patrieĭ lor, s'aŭ pomenit cu Ienache Polcovnicul paznicul lor intrând în casa dimpreuna cu altul necunoscut, avênd şi mulţĭ într'armaţĭ, stând la uşa caseĭ şi a ḑis catre boerĭ, ca Teodor a luat încredinţare înscris că din îndemnarea lor vine Sava ca să-ĭ ĭa de acolo, de acea a maĭ adăogat strejarĭ cu acésta nouĕ căpitenie a lor şi aŭ porunca că de va veni Sava şi nu va voĭ cu chip pacĭnic să sĕ întórcă înapoĭ ci va cerca cu sila să între, maĭ întaĭ aŭ sa-ĭ omóre pe eĭ apoĭ să sĕ bată cu dênsul. Catre aceste neomenite vestirĭ, luând coraj din desnadĕjduire boeriĭ aŭ rĕspuns vestitoruluĭ că Teodor negreşit şĭ-a eşit din minţĭ graind acestea catra Mitropolitul sĕŭ şi cătră boerĭ, şi ca de voeşte să sĕ arăte ucigaş, precum s'a arĕtat simpatrioţilor sĕı tîlharĭ neomenit şi pustiitor Patrieĭ sale, de prisos este pricinuirea cu Sava şi înscrisul spre îndreptarea luĭ, după cum ḑice; eĭ sunt fara arme şi supuşĭ supt defaĭmarea

şi celuĭ maĭ prost pandur, de aceea cea ce n'a putut sĕ-vêrşi cu tunul sĕŭ, póte sĕ sĕvêrşésca în orĭ ce cias prin hengherii luĭ.

A doua ḑi catră séră cu adevĕrat Sava şi pandurii toţĭ s'aŭ pus rînd spre împotrivire; Sava nesuferind împotrivirea a vrut să siléscă intrarea; pandurii ĭ-aŭ ḑis ca aŭ poruncă să dea cu focuri; Sava cu aĭ sĕĭ calarĭ să gătea sa sară peste şanţ, pandurii aŭ întins puşcile; ĭar boerii cu totul spaĭmêntaţĭ fiind, aŭ trimis la Sava pĕ o slugă a luĭ Gheneral Lascarov ce din norocire sĕ afla acolo, înştiinţându-l de câte Teodor le vestise de cu séra şi rugându-l să sĕ traga înapoĭ fiindu ĭ mila de viaţa lor; acestea auḑindu-le Sava s'au întors înapoĭ şi boerii aŭ scapat şi de acea primejdie. Dar din ce pricina s'a îndemnat Sava sa vie la boerĭ şi cine a dat de ştire luĭ Teodor, nu s'a putut afla. Iar maĭ la urma, a trimis Sava la boerĭ un înscris ca sa-l iscalésca Mitropolitul şi boerii cu cuprindere cum că atât pé el, cât şi pĕ tóte capeteniile de lânga dênsul şi de obşte câţĭ să afla într'armaţĭ îĭ cunóşte ţara Românéscă de simpatrioţĭ, cu tóte dreptăţile şi privilegiurile ţareĭ. La cerere aŭ rĕspuns boerii că nu o pot face fără ştirea şi voia luĭ Teodor, ci se cuvine ca maĭ întaĭ acolo să'şĭ faca cererea. A cercat Sava şi acésta, dar Teodor a rĕspuns ca de vor cunóşte toţĭ pĕ dênsul de maĭ mare al lor şi cu jurămênt vor fi toţĭ supuşĭ aĭ luĭ credincioşi, aşa li se va împlini cererea. Acésta neprimind-o Sava s'a lăsat

La adastarea boerilor, nicĭ cerutul Aga de la Paşa al Silistriĭ aŭ vĕḑut, nicĭ trimişiĭ s'aŭ întors înapoĭ, nicĭ rĕspuns măcar de mângâĕre la înştiinţărĭ au primit, făra numaĭ ĭarăşĭ de la Paşa al Giurgiovuluĭ au primit carte cu cuprindere: ca cu mâĭnĭ într'armate nu sĕ face cerere de privilegĭurĭ şi de dreptaţĭ, şi că până nu vor pune armele jos ceĭ ce s'aŭ sculat şi nu sĕ vor întórce la casele lor, nu îndrăzneşte a arata nimic pentru norod la Inălţata Pórtă. Dar Teodor nu numaĭ că n'a voit să lepede armele, ci încă

maĭ mult să întărea cu aĭ sěĭ strîngênd în Mǒnăstirea Cotrocenĭ zaharele și alte trebuinciόse de rězboiŭ. Turciĭ peste Olt trecênd Dunărea venea către Craiova. Turciĭ din Brăila prada orĭ-ce lė eșa înainte până în Buzěŭ. Turciĭ ceĭ din Silistra întărindu-sě pě pămêntul țăreĭ năvăleaŭ până aprόpe de Bucureștĭ hrăpind zaharele și vite, arḑênd sate și robind pě cine le cădea în mânĭ. Tόte acestea maĭ cu prisos înteța și întemea bănuiala asupra necredințeĭ Saveĭ, și primejdiόsa prigonire între Sava și între Teodor să ațața. In zadar s'aŭ ostenit boeriĭ să astêmpere acéstă prigonire dintre dênșiĭ, în zadar le-aŭ pus înainte cel cu obșteștĭ durerĭ sfârșitul acesteĭ vrajbe; de multe orĭ prin boerĭ s'aŭ întâlnit amêndouĭ, aŭ vorbit, s'aŭ așeḑat, s'aŭ jurat, dar necredința era încuĭbată în sufletele amêndurora, fiind amêndouě rěle.

Sava cugeta rěŭ și asupra bocrilor și asupra luĭ Teodor; să facea că primește cuvêntul de unire, dar nu vrea sa cunόscă pě Teodor de maĭ mare al pămêntuluĭ țăreĭ, pentru căcĭ nu putea atuncĭ să-șĭ sěvêrșéscă gândurile luĭ cele spurcate. Teodor ĭarășĭ ḑicênd că este sculat pentru dreptățile țăreĭ, și dându-se de față că este cu totul vrăjmaș al Fanarioților și al fanarioțeștiĭ stěpânirĭ, căuta la Sava ca la o frământătură fanarioțască și încă maĭ mult bănuia asupra luĭ, pentru căcĭ și altă dată a maĭ slujit turcilor asupra creștinilor, de acea și tόte ale luĭ le socotea prefacere și chip de înșelăciune, dupě cum în urmă și în fapta s'aŭ věḑut. Așijderea și pě boerĭ (cu tόte că la multe îĭ cercase și věḑuse râvna lor cea catre obște), dar avêndu-ĭ înca la banuială aŭ întărit maĭ cu prisos strejile paznicilor lor, încât și ferestrile prin care vedea și ușile prin care să scoboraŭ în grădină le-a închis, și pazniciĭ privigheaŭ ḑiua și nόptea, ĭar arnăuțiĭ și sêrbiĭ věḑênd acestea de maĭ marele lor, maĭ cu adaos 'șĭ băteaŭ joc, îĭ ocăraŭ și în față le ḑiceaŭ că vor să-ĭ dispόie. Acésta sělbătecă a lor obrăznicie neputênd într'alt chip să o domόle, a socotit ca prin ale legiĭ să o maĭ potoléscă; așa dar Mitropolitul

la Paraclisul de acolo sĕvêrşind sfânta liturghie a eşit din biserică îmbrăcat cu arhieraticésca sa podóbă şi în mijlocul curţeĭ, faţă fiind toţĭ panduriĭ, făcênd osfeştanie şi blagoslovind apa, ĭ-aŭ sfinţit pe toţĭ, unde cu cetania molitfelor cu mare glas, umilindu-se ceĭ maĭ obraznicĭ şi plângênd s'aŭ maĭ potolit. Tot într'aceaşĭ ḑi dĭn întêmplare şi Episcopul Argeşuluĭ la Cotroceni, din porunca luĭ Teodor sĕvêrşind sfânta liturghie a sfinţit pĕ panduriĭ ceĭ de acolo. Şi în oraş Sava, rîdicând stég cu Rĕstignirea Domnuluĭ închipuită într'ênsul, a adus Arhiereul de l-a sfinţit, şi întru auḑul tuturor prin proclamaţie înscris spre dezlegare de verĭ-ce rea banuială pro sineşĭ s'a vestit că este într'o unire şi într'o glasuire cu ceĭ-l-alţĭ fraţĭ şi vrajmaşĭ asupra tiranilor creştinataţeĭ şi cu sunetul puşcelor şi al clopotelor mergênd înainte Arhiereul cu mulţĭ preoţĭ, tot oraşul l-aŭ încunjurat. Acésta nenădejduită vestire de unire a Saveĭ aŭ înţeles-o boeriĭ, că cu credinţă ştiiaŭ vicleniile luĭ şi dragostea ce avea catră turcĭ, dar s'aŭ bucurat fórte nădĕjduind că cu vestirea aceĭ unirĭ şi ticăloşiĭ ţăranĭ vor maĭ rĕsufla, şi tîlhariĭ luĭ Ipsilant sĕ vor maĭ înfrîna şi turcii sĕ vor maĭ zaticni de năvala lor asupra oraşuluĭ Bucureştĭ. De aceea au mers şi la Teodor ca sa-ĭ arate bucuria lor şi sa afle ce cugeta şi el pentru acéstă unire; dar Teodor sĕ vĕḑu cu totul împotriva asupra unireĭ şi maĭ vêrtos asupra boerilor avea banuială, ḑicênd ca şi acésta este o înşelăciune învederată asupra celor cu creştineştĭ cugetărĭ şi ca peste putinţă este a fi unire adevĕrată şi credinciósă cu Sava. Dintr'acésta au cuprins pĕ boerĭ mare frică şi desevêrşita desnadejduire pentru mântuirea oraşuluĭ, vĕḑênd pe Teodor gatindu-sĕ să stea împotriva turcilor când vor năvali şi nevrênd să sĕ unéscă cu Sava; şi dintr'astă neunire, fiind şi ómeniĭ lor puţinĭ pĕ lânga mulţimea turcilor, avênd şi oraşul laţime mare şi eĭ neputênd sa-l inconjóre şi sa-l strejuiasca din tóte părţile de navalirile turcilor, negreşit că va cadea în para foculuĭ şi în ascuţitul sabieĭ. Acestea arătându-le şi Episcopuluĭ Argeşu-

luĭ şi Stolniculuĭ Geani ce să afla lângă Teodor, aŭ hotărît cu toţiĭ dimpreună să cerce orĭ-ce mijloc să înduplece pĕ Teodor să sĕ depărteze de oraş ca să sĕ izbîndéscă şi oraşul şi ticaloşiĭ locuitorĭ de peirea cea mare şi înfricoşată ce le vine asupră.

Iar turciĭ luând ştire de câtă putere ostăşéscă să află în Bucureştĭ şi pĕ tóte schelile trecênd Dunarea s'aŭ adunat mulţime, a carora avan-quardia sa apropia de Bucureştĭ; sunetele tunurilor se audeaŭ, şi lŏcuitoriĭ ceĭ de afară cercaŭ cele maĭ grele şi maĭ grozave (silniciĭ) din mâĭnile lor. Atuncĭ boeriĭ strîngêndu-sĕ cu toţiĭ la Teodor şi dupĕ multe prigonirĭ ce aŭ avut cu dênsul arĕtându-ĭ că jungherea noroduluĭ şi pustiirea oraşuluĭ sunt netagáduite, când el nu sĕ va trage, ci va sta la împotrivire, neavênd putere destoĭnică, abia s'a înduplecat şi s'a tras catre Piteştĭ în judeţul Argeşuluĭ la 14 Maĭu cu toţĭ panduriĭ luĭ; Sava s'a tras şi el cu aĭ sĕĭ la Ipsilant, şi Mitropolitul cu Episcopiĭ şi cu boeriĭ lasând pĕ vrăjmaşiĭ apostaţĭ în blestemul luĭ Dumnedeŭ şi al ţăreĭ, şi apucând drumul spre Câmpina la munte cu multă ticaloşie şi primejdie aŭ scăpat în Braşov, temêndu-sĕ să nu sĕ calce pĕ drum de tîlhariĭ luĭ Ipsilant şi maĭ vêrtos de Gheorgache şi Farmache, ce cereaŭ de la dênşiĭ simbrie pentru o mie cincĭ sute de ostaşĭ aĭ lor. Cu tóte că la munte aŭ fost cădut în mâĭnele Ducăĭ, dar avênd ómenĭ într'armaţĭ cu dênşiĭ de pază şi strîngênd şi pe slujitoriĭ vîrfuluĭ de plaiu de acolo, s'aŭ împotrivit Ducaĭ şi speriindu-l ca va să sĕ scóle şi norodul asupra-ĭ aŭ scapat şi din unghiele luĭ. Iar a doua di la 15 Maiŭ aŭ intrat turciĭ în Bucureştĭ avênd maĭ mare al lor pĕ Chihaiaŭa Paşiĭ din Silistra, care Paşa era orînduit de la Pórtă Seraschier poruncitor peste oştirile turceştĭ, şi celor din ţara Românéscă şi celor ce trecuse în Moldova.

Putem dice fără îndoială că blestemul ticălóseĭ ţărĭ şi al blagoslovituluĭ Mitropolit şi părinte obşteĭ, dimpreună cu ceĭ de lângă Preosfinţia sa cinstiţĭ şi blagorodnicĭ boerĭ, cariĭ mult s'aŭ nevoit pentru dênsa, petrecênd cu multe

scârbe şi primejdiĭ de viaţă, n'a zăbovit a porni drépta luĭ Dumnedeŭ urgie asupra celuĭ ce a lucrat fără de lege, ci a găsit Dumnedeiasca judecată întâiŭ pě cel ce maĭ întaiŭ a rîdicat cap, dând ascultare la sataniceştile sfaturĭ, şi Patria luĭ, ca pe un strěin şi vrajmaş pământ, fară milostivire a pradat, pě ticălosul adică Teodor Vladimirescul; căcĭ Gheorgache şi Farmache prindêndu-l cu vicleşug la Piteştĭ l-aŭ trimis legat la Têrgovişte şi acolo judecându-l Ipsilant dupě Pravila sa ca pě un călcător de jurămênt, cu dezlegarea unireĭ în faptele tîlhareştĭ, l-a omorît la 17 Maiŭ. Acésta a facut-o Ipsilant cu socotélă că rîdicând pe Teodor dintre ceĭ viĭ, de vreme ce nu să unea cu dênsul, sě adune pě toţĭ panduriĭ supt stégurile luĭ şi cu dênşiĭ sa-şĭ înmulţéscă şi să-şĭ împuternicéscă oştirile. Dar panduriĭ cu tótă prostimea lor nu s'aŭ înduplecat nicĭ într'un chip a să uni cu strěiniĭ, ci trăgêndu-se înapoĭ au trecut în părţile de peste Olt.

La 22 Maĭ Colocotroni cu óstea luĭ Ipsilant făcênd rězboiŭ cu Turciĭ aprópe de Têrgovişte, între Nucet şi Cornăţel şi biruindu-sě a fugit, ıar Ipsilant s'a tras la Câmpu-Lung în judeţul Muscelulu şi Turciĭ aŭ intrat în Têrgovişte taind, spânzurând şi înţepând pě câţĭ li s'aŭ aretat saŭ li s'aŭ parut de apostaţĭ. La 31 Maiu aŭ întrat turciĭ în Câmpu-Lung, ĭar Ipsilant s'a tras la Piteştĭ şi de acolo la Drăgăşanĭ în judeţul Vâlciĭ, supt munţĭ.

Turciĭ luându-sě dupě Ipsilant din loc în loc au venit la Drăgăşanĭ, fiind gata de rězboiŭ. Vitejiĭ luĭ Ipsilant elinĭ vědênd pě vrajmaşiĭ turcĭ că s'aŭ apropiat de eĭ cu mare semeţie, îĭ cunoscură ca sunt rězboinicĭ, ĭar nu dupě cum eĭ socoteaŭ, în cât să-ĭ facă şi pě dênşiĭ pléşcă dupě obiceiŭ, ca pe neîntr'armaţĭ românĭ, ci trebuia cu rězboiul ce eraŭ siliţĭ să facă, orĭ să-ĭ biruiască (la care nu să prea încredea) saŭ să móră (pě care o simţeaŭ de maĭ adevěrată), de aceia şi frică nu puţină aŭ cădut pě vitejele lor suflete. Cu tóte acestea Ipsilant silit a fost şi fără voie a să bate cu Turciĭ. Şi bătêndu-sě la 6 ale luĭ Iunie

s'a biruit de tot, perḑêndu-șĭ acolo cea maĭ multă parte din óstea luĭ și maĭ vêrtos pe Ierolohițĭ; ĭar câțĭ aŭ scăpat aŭ fugit rîsipinḑu-sĕ prin munțĭ, văĭ și pădurĭ dese. Acolo s'aŭ împlinit proorocia luĭ Ipsilant ce prin proclamația sa de la 18 Martie a vestit-o, că maĭ 'nainte până a sé vĕrsa picătură de sânge românesc, mormêntul va acoperi trupurile celor de lângă dênsul grecĭ, cu atâta numaĭ este greșită proorocia, căcĭ trupurile lor nu le-a acoperit mormêntul ci aŭ rĕmas pléșcă la férăle pustiuluĭ și la paserile ceruluĭ. Așa dar Ipsilant numaĭ cu un rĕzboiŭ ce făcu cu Turciĭ lepădându-șĭ și puterile sale și socotelile cele marĭ ce le avea înrădacinate în parerile luĭ șĭ-a aflat mântuirea cu fuga către munțiĭ ceĭ înalțĭ, și din vîrful lor ca dintr'un loc sigur și sfânt anvon a făcut în vĕzduh cea dupĕ urma dimigorie câtră ostașiĭ sĕĭ, fericind p'aceĭ morțĭ și blestemând pĕ ceĭ scăpațĭ cu viață; ĭar cele din partea țareĭ româneștĭ blesteme câte sa cuveneaŭ pĕ séma sa, luându-le cu sineșĭ drept merinde a intrat la locul cel de scăpare, în pamêntul Austriacesc. Gheorgache și Farmache dimpreună cu egumenul Rancăciovénul, popa Vasilie grecu, cel ce a întrecut și pĕ tovaroșiĭ sĕĭ în fapte tîlhăreștĭ, ratacindu-sĕ prin munțĭ și prin pădurĭ și prădând pĕ ticaloșiĭ pastorĭ ce întâlneaŭ cu oile, aŭ trecut în Moldova și s'aŭ închis în Monăstirea Seculuĭ, unde cuprinșĭ fiind de Turcĭ și bătêndu-se cu dênșiĭ a perit Gheorgache dimpreuna cu ceĭ-lalțĭ; ĭar pĕ Farmache dimpreună cu ceĭlalțĭ treĭ-ḑecĭ prinḑêndu-ĭ turciĭ viĭ ĭ-aŭ trimis la macelăria din Țarigrad. Sava neputênd urma dupĕ Ipsilant, temêndusĕ ca nu cumva sa sĕ primejduiasca și el dimpreuna cu dênsul, sĕ înfășura în cóce și în colo prin satele județelor Dâmbovița și Prahova cu Mihali Delil-bașa, Ghencea și ceĭ-lalțĭ ostașĭ aĭ luĭ, pradând și el orĭ-ce găsea, ca sa-șĭ sature ómeniĭ și prefacêndu-sĕ că este credincios catră Turcĭ prindea eteriștiĭ (adica apostațiĭ) și îĭ trimitea la măcelăria din Bucureștĭ, ca pĕ niște dobitóce spre junghere. Așa a fost urmarea Saveĭ: peste doue lunĭ si jumĕtate Turciĭ ĭarașĭ

prefăcêndu-se că-l cunóște de credincios al țăreï l-aŭ chemat să mérgă în Bucureștĭ cu ómeniĭ sĕĭ ca să ĭa de la Chihaia Beiu poruncĭ de urmare; și el dând credință s'a dus, și acolo s'aŭ jĕrtfit și el și Mihali și Ghencea și mulțĭ din ómeniĭ sĕĭ, la 7 ale luneĭ luĭ August, luându-șĭ și eĭ rĕsplătirea faptelor lor.

Acésta este, prietene, tótă jalnica istorie (dupĕ deplină științǎ ce am) a posomorâteĭ tragodiĭ plămădită și urmată de neamul strĕin în pămêntul țăreĭ spre stingerea neamuluĭ Românesc. Acéstă satanicéscă faptă numaĭ în treĭ lunĭ șĭ-a avut și lucrarea și sfârșitul; sfârșitul cu adevĕrat sĕ făcu cu zdrobirea lor, dupĕ cuvêntul prooroculuĭ ce ḑice la psalmĭ, că: „Se va întórce durerea luĭ peste capul luĭ și nedreptatea luĭ peste creștetul luĭ sĕ va pogorî“. Dar ticăloșia țăreĭ este nepilduită în istorie, căcĭ nicĭ aceĭ vechĭ Tătarĭ ce adesea năvăleaŭ în pămêntul țăreĭ n'aŭ putut face pĕ acele vremĭ câte aŭ lucrat nelegiuițiĭ strĕinĭ, și numaĭ în treĭ lunĭ. Să vaḑă dar tot omul Dumneḑeiasca judecată și să sĕ cutremure! Putem ḑice că cu dreptatea luĭ Dumneḑeŭ trebuia să sĕ pedepséscă și țara Românéscă dupĕ judecățile ce sunt știute numaĭ la cea de sus pronie, dar să cunóscă încă tot omul cum sfărămă Dumneḑeŭ organile cele pedepsitóre și să se îndestuleze cu bună încredințare că Dumneḑeŭ nu să batjocorește, și cinstita cruce nu să tovăroșaște cu ceĭ ce lucréză fără de lege, ci degrabă le aduce peirea.

Acéstă întêmplare a maĭ arĕtat de fațǎ cât este de folos și puternic spre întemeerea neamuluĭ românesc, de a fi Arhiereiĭ țăreĭ tot-déuna pămêntenĭ și nicĭ odată strĕinĭ. In faptă s'a cunoscut câtă vĕtămăre dupĕ vremĭ aŭ făcut strĕiniĭ Arhiereĭ din înclinarea ce aveaŭ cu Domniĭ, în cât și trebuincióssele documenturĭ ale pămêntuluĭ țăreĭ de la sfânta casă a Mitropolieĭ, unde era puse în păstrare, le-aŭ hrăpit vrăjmașiĭ și pizmașiĭ, dupĕ cum s'a ḑis, și aŭ lăsat țara în lipsă de doveḑile acestor bunătățĭ, ce rĕzbóie și tractaturĭ împĕrăteștĭ le-aŭ așeḑat și le-aŭ

întărit. Oare ce s'ar fi întêmplat când din nenorocire la acéstă tragodie a turburăreĭ strĕinilor ar fi fost și Mitropolitul grec? Nu este îndoială că de tot s'ar fi stins neamul Românesc, dupĕ satanicescul lor izvod.

Și mulțĭ ceĭ neînsuflețițĭ pot mărturisi câte nevoĭ și primejdiĭ aŭ petrecut o nenumĕrată mulțime de norod de tótă starea și din tóte județele țăreĭ la ḍilele cele dintăiŭ ale luĭ Martie. Din létul 1821, golițĭ și pĕ jos cu copiĭ micĭ și de mână și în brațe trecênd prin délurĭ și văĭ pline de zăpadă, bântuițĭ de viforul erneĭ, ceĭ maĭ mulțĭ lipsițĭ și de hrană, câțĭ șĭ-aŭ rĕpus soțiile îngrecate și copiĭ micĭ până să ajungă în pămêntul cel blagoslovit și la limanul cel neviforat al prea puterniceĭ Austriaceștĭ Impĕrățiĭ ceĭ prea blânde și pline de milostivire! Orașul Brașovuluĭ, orașul Sibiiuluĭ și tóte satele de prin prejurul lor, și maĭ departe și maĭ aprópe, s'aŭ umplut de ticăloșiĭ băjănarĭ găsindu-șĭ ca în sinul luĭ Avram tótă odihna și mângâerea supt umbrirea aripilor aceștiĭ prea puternicĭ și iubitóre de ómenĭ Impĕrățiĭ. De la răzmirița dintăiŭ a Rușilor cu Turciĭ, de patru orĭ șĭ-aŭ găsit scăparea lŏcuitoriĭ țăreĭ într'acest blagoslovit pămênt, dar acum maĭ dulce aŭ cercat scăparea și împĕrătésca milostivire cu cât și selbătăcia strĕinilor asupra lor a fost maĭ amară și maĭ cumplită. Țara Românéscă este datóre ca în vecĭ cu necontenire să róge pe Ziditorul a tóteĭ făpturĭ pentru bună starea, întemeerea și sporirea aceșteĭ puternice Monarhiĭ ce cu părintesc lĭubov aŭ grijit și grijaște și pentru acest mult pătimaș norod Românesc întocmaĭ ca și pentru aĭ sĕĭ credincioșĭ supușĭ.

Cu tóte acestea epohi dușmanilor strĕinĭ ce aŭ lucrat atâtea durerĭ și sĕrăciĭ asupra neamuluĭ românesc s'a răsipit spărgêndu-sĕ ca pînza păianjănuluĭ, dar aceia aŭ pus în țară altă epohi cu atâta maĭ mare cu cât este și maĭ puternică și maĭ prelungă și cu maĭ multă lățime, care a dat pricină și Evropeĭ de a sĕ socoti : că ceĭ din țară să află luptându-sĕ cu acéstă din urmă epohi, și ceĭ scă-

paţĭ în pământul austriacesc să află privind la dênsa cu mirare şi cu spaimă vědênd că li sě prelungeşte liniştita întórcere şi petrecere la pustiitele lor lŏcaşurĭ, şi maĭ vêrtos că mulţĭ dintr'aceĭ strěinĭ tîlharĭ, ce şi eĭ să află scăpaţĭ în pământul austriacesc şi umbriţĭ de ceĭ de un neam cu dênşiĭ grecĭ căftăniţĭ şi aşedaţĭ în rîndul boerilor de maĭ sus pomeniţĭ treĭ Domnĭ: Ipsilant, Caragea şi Suţul şi cu petrecere în Sibiŭ şi în Braşov, în faţă-le să laudă că întorcêndu-se şi eĭ în ţară le va face Românilor maĭ rele de cât cele dintăiŭ. Ce trebue dar să sě facă? O ticălósă ţară Românéscă! Cât eştĭ de ticălósă! Ore cum ar putea să răzbéscă jalnicile tale strigărĭ la urechile celor ce şi pot şi voesc să dea dreptăţile tuturor neamurilor ca să-ţĭ dobândeştĭ şi tu tămăduirea ranilor tale de la aĭ těĭ puternicĭ sprijitorĭ? Dar şi de te veĭ tămădui, óre putea-veĭ sta întru întregimea ta fără a te maĭ răni? Singură poţĭ mărturisi că nu, în câtă vreme fiiĭ těĭ vor petrece în dezbinare, ci încă poţĭ ajunge şi la peirea cea desěvêrşit precum în faptă vědușĭ că aprópe era. De aceìa dar patimile de acum să-ţĭ fie ţie deşteptare de învěţătură ca să te îndreptezi pentru cele viitóre; căcĭ de veĭ petrece tot întru acéstă amorţire sě ştiĭ că vrăjmaşiĭ těĭ nu sunt amorţiţĭ, ci căutând să sě foloséscă din amorţirea ta pândesc vreme ca ceia ce n'aŭ nimerit acum, să nimeréscă cu al doilea.

Românilor!!! Firea care este lucrată cu drépta cea a tot puternică şi a tot sěvêrşitóre a Dumnedeireĭ aevea şi prea desluşit arată că totul acesta cât să vede şi cât să cugetă este alcătuit întru totimea sa din mădulărĭ, şi nu ar fi tot de nu ar fi întocmit din părţĭ; acestui cuvênt stau mărturiĭ adevěrate şĭ netăgăduite chiar cereştile trupurĭ; căcĭ de-şĭ va rîdica cineva-şĭ din ómenĭ ochiĭ la înălţime acela va vedea mulţime de trupurĭ rătăcitóre şi nerătăcitóre cu deosebite însuşirĭ, cu deosebite mişcărĭ, cu deosebite mărimĭ şi cu deosebite depărtărĭ. Tóte aceste trupurĭ unul fieşte-carele trăgênd pě tóte cu neprefăcută

abatere, şi tóte pre unul, cu nedezlegată alcătuire întocmesc pre totimea cea dintru înălţime care nicĭ s'a dezlegat vre o dată dintru început, nicĭ să va dezlega până în sfârşit, pentru că aşa este bună voinţa Ziditoruluĭ. *Şi totul acesta este unirea multora întru una!*

Acelaş om de va privi la fiinţile ceste de jos vĕḑute, negreşit va vedea mărimea pămêntuluĭ, mulţimea dobitócelor, mulţimea paserilor şi acelor-l-alte nesimţitóre fiinţe, precum pietrele, lemnele şi cele-l-alte, şi fără îndoială fireşte va simţi că din părţĭ să alcătueşte totul şi din mădulărĭ întregimea. *Şi acésta întregime este unirea multora întru una!*

Acelaşĭ om de va lua sémă la alcătuirea trupuluĭ sĕŭ va cunóşte fără îndoială că din mădulărĭ este alcătuit întru totime; fieş-care mădular al trupuluĭ omenesc dupĕ deosebita sa îndemănare mişcându-sĕ ajutoréză pĕ celă-lalt mădular şi acela pre altul şi tótele pre unul şi acest unul este totul, şi de nu ar fi avut mădulărĭ nu ar fi trup, ci nimic. *Şi acest trup este unirea multora întru una!*

Sfânta sobornicéscă Biserică, începutul şi sfârşitul, cea întăiu şi de apoĭ pricină a înfrânăreĭ şi a mântuireĭ omeneştĭ, de multe orĭ corabie s'a închipuit de purtătoriĭ de Dumneḑeŭ părinţĭ. Acéstă corabie este alcătuită din multe şi deosebite materiĭ, din lemn, din fier şi cele-lalte, şi de nu ar fi alcătuită dintr'acestea nu ar fi în întregime, ci nimic. *Şi acéstă întregime, este unirea multora întru una!*

Acéstă duhovnicéscă corabie să otcărmueşte şi să pórtă de mulţĭ, începênd de la cârmaciul şi capul sĕŭ Hristos şi până la ceĭ-lalţĭ slujitorĭ aĭ corabieĭ, precum Apostoliĭ şi alţiĭ. Mântuitorul o îndreptéză otcârmuindu-o, Apostoliĭ vâslesc cu vâslele slujbeĭ lor, şi ceĭ-lalţĭ sfinţĭ bărbaţĭ lucréză alte trebuinţĭ ale corabieĭ. Toţĭ aceştia sunt întrebuinţaţĭ întru acésta şi toţĭ sunt un trup şi o alcătuire în tréba Dumneḑeeştiĭ corăbiĭ, de o aduc la mântuitórele limanurĭ. *Şi acéstă corabie este unirea multora întru una!* Neamul omenesc dintru început înmulţindu-se cu curgerea anilor pre faţa pămêntuluĭ s'a despărţit maĭ în urmă

în multe popóre după seminţie şi rudă, şi fieş-carele popor de ómenĭ însineşind partea pămêntuluĭ pĕ care să afla lŏcuind aŭ numit-o *Patrie*, şi acéstă *Patrie* înrădăcinându-sĕ în inimile ómenilor aŭ ajuns a fi cea maĭ întăiŭ rîvnă omenéscă, pentru că vedem stând mărturiĭ acestuĭ adevĕr firea, istoria cea din lăuntru şi cea din afară. Bĕtrênul Patriarh Iacob aprins fiind de dorul *Patrieĭ* a lăsat blestem fiilor sĕĭ ca după mórte-ĭ să ducă ósele în pămêntul strĕmoşilor sĕĭ adică în *Patrie*.

Odisevs măcar că avea o *Patrie* prea mică, pre Ithachi, dar însĕ maĭ mult a ales a fi în prósta sa *Patrie* de cât să priméscă nemurirea pe care'ĭ-o hărăzea. Şi câţĭ alţĭ nenumĕraţĭ asemenea acestora aŭ lăsat acéstă pildă omenireĭ! Tóte Impĕrăţile, neamurile şi noródele de obşte şi fieş-care seminţie în parte, aŭ jĕrtfit pre fiiĭ lor pentru unirea patrioţilor şi pentru folosul *Patrieĭ*, maĭ mult ales (preferând) a muri parte dintr'ênşiĭ de cât să li sĕ desfacă unirea şi să li să slăbéscă *Patria*. Istoria spre ruşinarea celor ce nu voesc a sĕ uni şi spre nemuritórea slavă a acelor ce voesc unirea spre folosul *Patrieĭ* pune înainte pe vestitul Themistocle şi pre Aristid eliniĭ; aceştia vrăjmăşâindu-sĕ între dênşiĭ unul pre altul pentru deosebitele lor darurĭ să pizmuĭaŭ până la mórte; dar însĕ când era vorbă pentru cinstea şi folosul *Patrieĭ* amênduoĭ dintr'o glăsuire lăsa vrajba şi rêua cugetare la o parte, şi înfrăţindu-sĕ fără făţărie sĕ luptaŭ împotriva vrăjmaşilor până izbândeaŭ şi slăviţĭ biruitorĭ întorcêndu-sĕ amênduoĭ în *Patrie* dobândeaŭ cununile vitejiilor lor, şi apoĭ ĭarăşĭ să pândeaŭ pentru cele în parte ale lor vrăjmăşiĭ. Drept aceĭa neamurile cele vechĭ ca pre o firéscă avea acésta: *Nu este nicĭ un lucru maĭ dulce de cât Patria!* Câţĭ bărbaţĭ după vremĭ ajutoraţĭ de darurile lor cele fireştĭ şi de cele căştigate s'aŭ jĕrtfit prin vĕrsare de sânge, aŭ hulit bogăţia, aŭ trecut cu vederea slave, aŭ urît desfătărĭ, şi tóte alte bunătăţĭ le-aŭ socotit de nimic în pămênt strĕin, şi aŭ ales loc în *Patrie*.

Câţĭ şi în vremea de acu avênd pre acelaşĭ dor al Patrieĭ urméză acelorașĭ întru tóte.

Puţine s'aŭ ḑis maĭ sus spre dovada dragosteĭ şi a iubireĭ de *Patrie* pre lângă nenumĕratele doveḑĭ care arată pre acest adevĕr. Omul niciĭ prin graiŭ póte arăta, nicĭ prin scris póte închipui cât foc arde în inima sa, când în strĕinătate aflându-sĕ gândeşte la *Patrie*, şi atâta de mult birueşte dragostea *Patrieĭ* pĕ cele-lalte plăcerĭ, în cât tóte le are de al douilea, fie *Patria* sa cât de mică, cât de próstă şi orĭ cum ar fi. In unile popórĕ statornicindu-sĕ ĭubirea ómenilor, şi iubirea de *Patrie* înrădăcinându-se, aŭ crescut, aŭ sporit şi s'aŭ făcut neamurĭ nebiruite. Intr'altele ĭarăşĭ din neunire încuĭbându-sĕ osebirea de sine şi egoismul (a) s'aŭ făcut în cele dupĕ urmă jertfă a nimicniciei rĕspândită în părţile poporuluĭ, aşternând pustiirea şi pilda de ocară, aŭ lăsat numaĭ urmele zidirilor; amar lucru! dar ruinătóre pricină! Unirea poporanilor şi iubirea de *Patrie* a întemeiat stĕlpiĭ neclătiţĭ, ĭar blestemata neunire a lăsat numaĭ mormênturĭ; unirea este pomul cel rĕsădit lângă izvórĕle apelor, ĭar neunirea este copaciul ticăloşiilor, carele de şi rodeşte, însĕ rodurile luĭ până a ajunge la copt de crude putrezesc. O unire maĭca omenireĭ, şi o blestemată dejghinare şi iubire de sine, organile tuturor amărîtelor nenorocirĭ şi a ticăloşiilor omeneştĭ! Cel ce defaĭmă unirea, dragostea aprópeluĭ, slava şi cinstea *Patrieĭ*, acela este om rĕŭ, împietrit, nesimţitor, vrăjmaş al omenireĭ, protivnic luĭ Dumneḑeŭ, tăgăduitor al fireştilor sfinte datoriĭ, lepădat de credinţă şi blestemat de obşte, căcĭ ḑice gura cea nemincinósă a Bisericeĭ: „Să iubim unul pe altul ca întru un gând să mărturisim!!!“ Şi acésta priveşte cu totul la unire şi la statornica închinare prin dragoste. Ţara Românéscă, dupĕ nenorocire, câţĭ-va anĭ sunt de când a scăḑut din vitejasca sa întregime şi putere, şi a căḑut supt veninata asprime a Grecilor, adică a Fanarioţilor şi

(a). Ἐγοισμός, care este trufaşa mlădiţă a iubireĭ de sine.

a altora cariĭ aŭ pribegit din *Patrie* pentru rĕutatea lor, precum se dovedeşte din ranile cele nu lesne de vindecat ale ţăreĭ. Cu tóte acestea în multe rînduri aŭ avut prâlej prea îndemănatec ca să sĕ desgârbovéscă de povara amărîtelor greutăţĭ ; în multe rînduri a adus Dumneḑeŭ în politicescul orizont al ţăreĭ pre sórele deşteptăreĭ, carele este cea singură pricină a dezradăcinăreĭ de neunire ; de multe orĭ, fireşte de sineşĭ, a învechit lucru întru îndemnare. Dar însĕ veninul cel omorîtor şi buruĭana cea otrâvitóre care ĭeşa din rădicina cea viclénă a Grecilor, adică zavistia pre care protivnicul neam a presărat-o dupĕ vremĭ în fruntaşile părţĭ ale pămêntenilor Românĭ, nicĭ odată n'a îngăduit a vedea trupul românesc vindecat de bóla neunireĭ, ci prin linguşitórele şi făţarnicile lor mijlóce, pricinuind ţăreĭ pre cĭuma rĕsvrătireĭ, dezbinăreĭ şi a neunireĭ, aŭ aşternut-o în cele dupĕ urmă maĭ mórtă în mormêntul năprasnicilor năvălirĭ şi în gróza grópă a anuluĭ cu létul 1821, pre care de atâţea anĭ adică o sĕpaseră şi care o zidiseră prin arhitectura rĕlelor cugetarĭ. Acest an de şi este amar la sufletul româneseuluĭ trup, dar însĕ meşter povĕţuitor Românilor pentru vremile viitóre. Acest an cu adevĕrat s'a arĕtat alt Apelis zugrăvind pĕ de o parte înegritul suflet al Grecilor cu cele maĭ adevĕrate văpselĭ ale adevĕruluĭ şi pe de alta arĕtând Românilor pofta dezrobireĭ lor şi a dobîndireĭ bineluĭ lor. O anule cu létul 1821 ! Tu cu adevĕrat prin întrare-ţĭ de aĭ şi pricinuit Românilor amărăciune, dar de odată şi deşteptarea ; lunile tale Academiĭ s'aŭ închipuit pentru Românĭ ; ḑilele tale învĕţăturĭ s'aŭ făcut pentru Românĭ ; césurile tale dascalĭ s'aŭ aşeḑat pentru Românĭ ; ĭar minuturile tale ca nişte sorĭ luminătorĭ s'aŭ înfipt în simţirile Românilor ! Drept aceĭa fieş-care trup care pórta într'ênsul suflet românesc este dator ţie să-ţĭ hărăzéscă cele maĭ dulcĭ minuturĭ ale vieţeĭ sale. Neamul Românilor are sfânta datorie ca in mijlocul *Patrieĭ* lor să rîdice spre pomenirea ta un monument spre vecĭnica ţinere de minte,

pentru că întru adevĕr: Tu eştĭ anul bunătăţeĭ Domnuluĭ! Tu dar, precum aĭ arĕtat Românilor veninatul cuget al Grecilor aşa îĭ şi uneşte spre folosul *Patrieĭ* lor, deştéptă-ĭ din beţia duhuluĭ grecesc şi trezveşte-ĭ spre a sĕ învĕţa din ceĭa ce aŭ pătimit, căcĭ de a greşi de douĕ orĭ întru aceaşĭ, nu este lucru de bărbat înţelept. Iar când nicĭ dintr'acésta nu sĕ vor înţelepţi Româniĭ, şi nu vor cunóşte rĕutatea ce le-aŭ pricinuit Greciĭ de atâţea anĭ, şi nu se vor uni spre folosul *Patrieĭ* lor, atuncĭ cu adevĕrat sunt vrednicĭ de batjocura neamurilor şi greciĭ cu tótă îndrăznéla pot ḑice că: Elada scóte bărbaţĭ, ĭar Valahia rodurĭ. O hulă neştérsă! o ruşine vecină! şi o ticăloşie a răzvrătiţilor Românĭ! Ci dar Românilor!!! Voĭ ceĭ ce sunteţĭ strĕnepoţĭ aĭ slăviţilor acelor bărbaţĭ, ruşinaţi-vĕ de a maĭ fi batjocura Grecilor! Voĭ, ceĭ ce aţĭ fost óre când slăviţĭ în istorie, nu vĕ maĭ zmeriţĭ grumazul la amăgitórele momelĭ ale Grecilor! Numaĭ fiţĭ orbĭ miluitorĭ către nemulţămitoriĭ aceĭa, carĭ dupĕ ce voĭ îĭ împiciorogaţĭ voesc să vĕ aducă în stare ca eĭ să vĕ huliască (alunge) pre voĭ dintr'al vostru.

Desbrăcaţi-vĕ de haĭna cea cu póle lungĭ a iubireĭ de sineşĭ şi vĕ îmbrăcăţĭ cu strĕlucitul veşmênt al iubireĭ aprópeluĭ şi al patriotismuluĭ! Priviţĭ în oglinda anuluĭ cu létul 1821 şi aceea vĕ va arĕta ce fel aţĭ fost până acum şi cum trebue să fiţĭ de acum înainte! Fugiţĭ departe de gâdilitura măguliselilor greceştĭ şi iubiţi-vĕ unul pre altul! Depărtaţĭ de lângă noĭ arcurile slaveĭ deşarte şi numaĭ pătrundeţĭ pĕ aĭ noştri cu veninatele săgeţĭ ale măririĭ ceĭ sulemenite! Toţĭ să iubéscă pre unul şi unul pre toţĭ, căcĭ tot o frământătură sunteţĭ!

Iubiţĭ unul pre altul întru legătura dragosteĭ, căcĭ cel ce rĕmâne întru dragoste, întru Dumneḑeŭ rĕmâne, şi Dumneḑeŭ într'ênsul!!!

Constantin Erbicénu.

NOTĂ. Din cercetările ce am făcut atât asupra manuscriptuluĭ din care am decopiat acéstă relaţie de multă

valóre istorică asupra acestuĭ eveniment, cât şi din conţinutul ambilor epistole, nu mě pot pronunţa definitiv dacă aceste epistole sunt reale, şi că aŭ avut în adevěr loc acéstă corespundenţă între un Moldovan şi un Muntean pe timpul zavereĭ, orĭ a revoluţieĭ Greceştĭ din 1821. Scriitorul epistolilor este Protosinghelul Naum Rômniceanu, al căruĭ manuscript se conservă în Academia Română, hărăzit împreună cu alte douě manuscripte tot ale luĭ Naum de D. D. Sturdza, neobositul culegětor şi desmormêntător al actelor şi documentelor nóstre naţionale. Conţinutul acestor douě epistole 'mĭ pare a favorisa maĭ mult părerea, că epistolele ar fi concepţiunĭ orĭ scrierĭ ale luĭ Naum, făcute pe baza documentelor ce poseda şi a evenementelor ce a vědut şi audit.

In acest caz Naum s'ar fi servit de acéstă formă epistolară numaĭ pentru ca scrierea să fie citită cu maĭ mult înteres de Românĭ. In ceea ce priveşte exactitatea faptelor, datelor şi persónelor cuprinse în ele, cetitorul să fie bine încredinţat că sunt fórte adevěrate, fiind-că în manuscriptul seŭ se conservă tóte actele justificative asupra faptelor descrise în aceste epistole. In tot cazul, până la alte probe maĭ tarĭ se pot admite aceste epistole ca cuprindênd material istoric adevěrat, pentru că sunt scrierĭ contemporane evenementelor, şi aŭ pe Naum ca autor al lor.

C. E.

SCRIEREA

IEROSCHIMONAHULUI ARHIMANDRIT CHIRIAC ROMNICEANU

Cuprindênd material pentru istoria modernă Naţională şi Bisericéscă a Românilor,

PUBLICATĂ DUPĔ MANUSCRIPTUL AUTOGRAF.

(Urmare. Vedĭ No. 7, anul al *XIII*-lea, pag. 361).

Istorisirea evenimentelor de la 1821 încóce în Valahia, pe care însuşĭ le-a vĕḑut.

INŞTIINŢARE.

Pentru óre-care sfinţĭ cuvioşĭ părinţĭ, cariĭ bine aŭ plăcut Domnuluĭ, în vremele céste maĭ de pre urmă, în pămêntul nostru al Moldavieĭ, pentru carĭ pomenéşte Mitropolitul Moldavieĭ Chir Dositeĭ, sunt de atuncĭ 144 de anĭ, până în létu de acum 827. Fiind om nu cu puţină ştiinţă de învĕţătură, în cartea cu vieţile sfinţilor, ce s'aŭ tipărit în ḑilele sale, la anul de la Christos 1682, în Iaşĭ, carea şi Prologarĭ să ḑice, ḑicênd aşa la fila adică fóia saŭ frunza 152: „Mulţĭ sfinţĭ să fac şi la Rusia, şi până astă-ḑĭ....; dar încă şi din românĭ mulţĭ sunt a cărora am şi vĕḑut viaţa şi traiul lor, dar n'aŭ fost căutaţĭ, fără numaĭ Daniil de Voroneţĭ şi Rafail de Agapia, a căruia ĭ-am sĕrutat şi sfintele móşte. Am apucat în ḑilele nóstre pă-

rinţĭ înalţĭ întru bunătăţĭ şi în petrécere, şi plecaţĭ la smerenie adîncă: Pre părintele Chiriac din Bisericanĭ, gol (petrecênd) şi ticăloşit în munte de 60 anĭ, şi pre Chiriac din Taslăŭ, Epifanie de Voroneţĭ, Partenie de Agapia, încă şi pre Ioan de Râşca, Arhiepiscopul acel sfânt şi minunat, pre Inochentie de Probata, şi pre Evstatie."

S'a adaogăt acéstă înştiinţare aicea, ca nu prin trecerea vremiĭ să sĕ facă cu totul neştiuţĭ aceştĭ cuvioşĭ părinţĭ neamuluĭ cestuĭ maĭ de pe urmă, şi ca să sĕ arăte că dintru tóte neamurile îşĭ alege Dumnedeŭ pre robiĭ seĭ, ceĭ ce urméză voeĭ şi poruncilor luĭ. Caruia şi de la noĭ pĕcătoşiĭ să-ĭ fie slava, cinste şi închinăciune, Tatăluĭ şi Fiiuluĭ, împreună şi Duhuluĭ Sfânt, Dumnedeuluĭ celuĭ în Troiţă slăvit, acum şi deapururea şi în vecĭ nemărginiţĭ, Amin.

Acéstă înştiinţare am scos-o cu prescrisul din mineiul cu vieţile sfinţilor din luna luĭ Dechembrie, ce le am tipărite de la sfânta Mŏnăstire Neamţul în Moldova, prin blagoslovenia şi ajutorul prea Sfinţieĭ Sale Părintelui Mitropolit Veniamin, ĭar aicĭ am scris în lét 1827 Ghenar 3.

Aicea s'aŭ scris numele Sfinţilor Mucenicĭ ceĭ de noŭ sĕvêrşiţĭ, marturisind în Ţarigrad în lét 1810, 4 tinerĭ călugăraşĭ shimnicĭ din Sfitagora; 2 din eĭ aŭ fost bulgarĭ, ĭar 2 grecĭ; 2 ĭ-aŭ tăiat turciĭ, ĭar 2 legându-le pietre de gât, şi ĭ-aŭ aruncat în mare; dar Stareţul lor, mergênd dupĕ eĭ acolo, care cu toţiĭ să afla de la Sfitagora, din Schitul Prodromu al S-tuluĭ Ioan, al Mŏnăstireĭ Ivirul, tiptil aflându-se într'o margine de mare şi aruncaţĭ fiind aceştĭ mucenicĭ câte 4 în apa mareĭ, cum sta păzitoriul Stareţ acolea a vĕdut lumină ca o făclie ardênd, (şi minune peste minune) că cum ĭ-a adus marea la piciórele Stareţuluĭ lor, care plângea dupĕ dênşiĭ ca de nişte copiĭ aĭ seĭ sufleteştĭ, rugând cu lacrimĭ pre Dumnedeŭ a-l învrednici de a-ĭ afla, dupĕ cum s'a şi făcut cu puterea Domnuluĭ, că pipăind cu mâna sa bine la acea lumină cum ardea a dat de curmurile ce aŭ fost pietrile legate de gâ-

tul sfinţilor acestora, adecă cel întâiŭ Acachie, al doilea Ignatie, al treilea Evtimie, al patrulea Onufrie. Şi aşa nópte fiind, că de treĭ ḑile păzea Duhovnicescul lor părinte până ĭ-a vĕḑut sĕvêrşiţĭ, corabia creştinéscă avênd gata împreună cu alţĭ creştinĭ, căcĭ ḑiŭa nu îndrăznea de păgânĭ, scoţêndu-ĭ din mare, ĭ-aŭ aşĕḑat în corabie, şi aŭ dat fuga la Sfitagora cu Sfinţiĭ, şi cu voia luĭ Dumneḑeŭ, celuia ce le ajuta prin vânt uşor, degrabă aŭ ajuns în Sfântul Munte la Schitu Prodromu, unde le era metaniea tuturor acestora, şi îngropându-ĭ supt Bisérică, după treĭ anĭ prin arătarea lor le-aŭ scos sfintele capete, şi în argint le-aŭ aşĕḑat în Biserica Schituluĭ Sfântuluĭ Ioan Botezătoriul, care le-a ajutat de ĭ-aŭ urmat şi eĭ, cu tăiarea capetelor de păgânĭ pentru legea Domnuluĭ, neprimind a să păgâni, ci singurĭ s'aŭ dat patimiĭ de bună voe. Iar la lét 814, cu ajutorul Maĭceĭ Precestiĭ, ajungênd şi noĭ sănĕtoşĭ, adică eŭ cu fratele Chir Partenie, şi Ştefan, Ieromonahĭ fiind noĭ aĭ sfinteĭ Mŏnăstirĭ Tismana din sud Gorj, mergênd şi cu alţĭ închinătorĭ, am sĕrutat la acéstă sfântă Bisericuţă şi aceste sfinte móşte, şi ne-am mirat spăĭmântându-ne de puterea minunilor luĭ Dumneḑeŭ, că am vĕḑut şi pre cuviosul acel Stareţ al sfinţilor acestora că trăia, şi vorbind ne-am pliroforisit de tóte ale acestor purtătorĭ de biruinţă mucenicĭ, şi aşa le-am luat şi eŭ sfintele nume înscris întru pomenirea mea şi a fraţilor ce vor dori de minunĭ maĭ nuoĭ.

Incă şi în létul 818, April, aflându-mĕ a doŭa óră venit în Sfitagora, când m'am sĕvêrşit şi Arhimandrit de prea Sfinţitul Patriarh întru fericire Grigorie cel pururea pomenit, l-am găsit şeḑênd în vorbă cu câţiva din Igumenĭ de acolo cum că într'acel lét şi lună ce maĭ jos arată, ĭar era un suflet al luĭ Dumneḑeŭ în cazna mucenieĭ, în Ţarigrad, dar numele n'am putut înţelege, nicĭ cum şi când s'a sĕvêrşit, căcĭ atuncĭ, spunea prea fericitul Patriarh, că ĭaste în mucenie, şi după un cias plecând aceĭ Igumenĭ, deosebĭ arătând Sfântuluĭ Patriarh pentru că am venit a

primi blagoslovenia Părinteluĭ a tóte bisericilor din tótă lumea creştinéscă, cum l-aŭ luminat Duhul Sfânt, arătându-ĭ şi ce stradanie cu folos am sĕvêrşit la Mŏnăstirea Sfântuluĭ Pavel cel noŭ din Sfitagora, a întrat în Paraclisul prea Sânţiĭ Sale ce era la sfânta Lavră Atonitul, şi m'a sĕvêrşit cu molitvă Arhimandrit, bucurându-se ca părinţĭ de altă ţară fiind, am ravnit a sĕvêrşi folosul ce s'a cunoscut prin Exarhia sfintelor móşte ce aŭ fost cu noĭ, pentru care a şi grăit catră Igumeniĭ aceia Patriarhul: cum că de mirare ĭaste ómenĭ de alte ţarĭ să arate maĭ mult folos la o slujbă ca acésta osteniciósă, în 4 anĭ 15,000 leĭ, 7 cataŕĭ, cărţĭ şi altele, iar din mulţĭ proestoşi grecĭ de acolo în 10 anĭ, ḑicea, că n'aŭ trimis 10 parale, fiind de acolea pămênténĭ, Tesalonicu, Seresul, Filipea, Bazargicu, Smirna, şi altele, şi trimitea ómeni de ĭ aducea pre aceĭa şi sfintele móşte la Mŏnastirile lor cu nimic, saŭ alţiĭ nu voiau a veni; ĭar dupĕ acestea tóte despărţindu-ne de la sfânta faţă a fericituluĭ Patriarh, cu ştiinţa am plecat la Patria nóstră în ţara Românéscă, şi cum voiaşte Domnul mĕ aflu acum aicea până când însuşi ştie, din létul 823 Maĭ, până în létul 827 Ghenar 3. Tot la Mŏnastire Patriarhiască, ce să chiama Caluiul sud Romanaţĭ, pus în ḑilele Domnuluĭ nostru Grigorie Ghica Voevod.

Arătare de minunile şi sémnele ce s'aŭ făcut în Sfitagora, la létul 1820, maĭ înainte de rebelia cea ştiută maĭ în tótă Europa, din scociorîrea grecilor, tómna în Septembrie şi la Paştĭ, aŭ spânzurat Sultanul Impĕratut Turcilor pre părintele Grigorie, Patriarhul în Ţarigrad, şi pentru nevoile ce aŭ fost arĕtate de mulţĭ părinţĭ lŏcuitorĭ acolo, cum şi fratele Chesarie Ieromonahu, nepotul Dumisale Clucerul Ioan Murgăşanu ot Craiova, ucenic părinteluĭ Arhimandrit Antim Aghio Pavlit Jitieanu, într'ale căruia ḑile am fost pus şi eŭ Igumen la sfânta Mŏnăstire a-Sfântuluĭ Pavel din Sfântul Munte, când era şi prea Sfinţia Sa, părintele întru fericire Grigorie Patriarhul la Sfitagora

întru a doŭa Patriarhie proin, carele cu carte m'aŭ sĕvêrşit şi Arhimandrit la sfânta Lavră; ĭar acest părinte Chesarie, când a povestit aceste înfricoşate semne eŭ mĕ aflam Igumen la sfânta Mŏnăstire Caluiu din sud Romanaţĭ, şi frăţia sa era Igumenaş la Mŏnăstirea Bucovăţu sud Dolj, tot în ḑilele luminatuluĭ nostru Domn Grigorie Ghica Voevod, în létul 1827, Iulie 31, Craiova:

1. La vârful Sfântuluĭ Munte Atonul, a vĕḑut un părinte al Mŏnăstireĭ Rusicul, duhovnic, un foc mare nóptea arḑênd şi mulţime de călugarĭ într'acel foc să vedea, ĭar alţiĭ fugind dintr'acel foc cu capetele aprinse, cariĭ s'aŭ cunoscut că aŭ fost ceĭ ce de multa nevoe a turcilor, cariĭ îĭ gonea, s'aŭ dus pĕ la ostróve de s'aŭ ras şi s'aŭ însurat; ĭar pre cariĭ ĭ-aŭ prins, pre uniĭ ĭ-aŭ taĭat, alţiĭ în ţapă ĭ-aŭ pus, alţiĭ ĭ-aŭ spânzurat.

2. La peştera Mŏnăstireĭ sfântuluĭ Pavel, aŭ vĕḑut toţĭ părinţiĭ aceĭ Mŏnăstirĭ în multe rîndurĭ un foc mare eşind trecea peste Mŏnăstire, în vale, în partea unde scotea cu scripetele apă în Mŏnastire cu un vas de aramă ce avea lanţ de fier, şi acolo în valea aceia, care merge spre mare, maĭ mult să aprindea acea vedere de foc, la care Mŏnastire am slujit şi eu nevrédnicul 5 anĭ, fiind şi Igumen un an şi maĭ mult, în ḑilele Domnuluĭ Caragea, unde să afla şi Sfinţia Sa Arhimandrit Antim epitrop aceĭ Mŏnăstirĭ, carele voind a veni Exarh la Mŏnăstirile greceştĭ, a rĕposat de revmaticaua ce avea veche şi de urdinare, la Radu Vodă în Bucureştĭ, în luna luĭ Septembrie când s'aŭ călugarit de Pimen când maĭ pre urmă a réposat şi părintele Costandie proin Buzĕŭ, ce venise din Basarabia de la Chişineŭ de peste Prut, a să face Mitropolit fără voia parinţilor pamênteni de aicea, cariĭ aceştĭ douĭ marĭ părinţĭ grecĭ, de mare ajutor era strĕinilor celor ce nu aveau scopos bun pentru calugariĭ rumânĭ, şi pĕ sémne neplăcênd luĭ Dumneḑeu, ĭ-aŭ chemat, a nu să maĭ face şi alte rascóle între pământenĭ din învârtelile acestora, dupre cum s'a cunoscut că au avut scopos, cărora le-aŭ rĕmas mul-

ţime de amaneturĭ şi banĭ la mórtea lor, supt Zaptul canţalarii ruseştĭ, ca uniĭ ce aveaŭ şi cavalariĭ muscăleştĭ, care şi acelea le-a oprit canţalaria, ştiute tuturor şi audite; ĭar mie mi-a spus Dumnealuĭ Domnul Simeon Andreiovicĭ al douilea al canţalarieĭ, şi părintele Costandie să află îngropat la Sfântul Dimitrie Metohu Buzĕuluĭ; într'aceste vremĭ multe vĕrsuelĭ aŭ fost din pricina că aŭ silit grecĭ a intra ĭarăşĭ la Mŏnăstirĭ Igumenĭ; dar şi Divanul a scris la Pórtă şi la Patriarhie arzuvale, trimiţĕnd şi socotelele tuturor Mŏnăstirilor celor închinate prin Mitropolitu şi parinţiĭ Episcopĭ aĭ Eparhiilor de aicea.

3. Un părinte batrîn shimonah al Mŏnăstireĭ Xiropotamuluĭ, bolnăvind a zăcut patru dile şi rĕposând, la 24 de ciasurĭ a înviat, şi dicênd să sĕ strîngă toţĭ părinţiĭ aĭ aceĭ Mŏnăstirĭ şi alţiĭ, a arĕtat că cât a fost mort, i s'a arătat că la Carea unde ĭaste tîrgul de părinţiĭ Sfetagoriĭ, era ĭadul şi pre toţĭ proestoşiĭ Mŏnăstirilor ĭ-aŭ vĕdut acolo în foc, muncindu-se care dupĕ ale lor pĕcate, şi propoveduind pocăinţă cu lacrımĭ ĭarăşĭ a adormit.

4. La Mŏnăstirea Ivirului, un baiat ca de anĭ 15, la Vecernie într'o Sâmbată séra, dintre ĭucratoriĭ ce să afla acolea, viind şi el la Biserică spre închinare, mergênd înaintea icóneĭ Maĭceĭ Domnuluĭ Christos. a rĕmas acolo uımit până diminéţa, ca de şi a vrut aı bisériciĭ a-l scóte afara, n'aŭ putut a-l dezlipi nimenea dinnaintea sfinteĭ icóne până diminéţa la sfânta Liturghie; ĭar dupĕ Blagoslovită ĭaste împĕraţia Tatăluĭ, a strigat: cu adevĕrat blagoslovita ıaste împĕraţia a Tataluĭ şi a Fiuluĭ şi a Sfântuluĭ Duh, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor, amin. Dupĕ aceia a mers în mijlocul bisericeĭ, şi a spus un cuvênt înfri coşat, fara a şti carte, pentru a să pocăi fieşte-carele fiind dile de primejdiı marĭ care avea să soséscă, arĕtând parinţilor şi noroduluĭ ce sa afla acolo, cum că acea propovedanie nu ĭaste de la sineşĭ, ci altul óre cine i le spune a le grăi. Dupĕ aceia s'a dus înaintea icóneĭ Domnuluĭ Christos, şĕdênd ĭaraşĭ hrăpit până la vrémea Heruviculuĭ, şi

mergênd ĭarăşĭ în mijlocul Bisericeĭ, a spus alt cuvênt gróznic, după vedenia ce a vĕḑut, a să îngriji fieşte carele om, căcĭ după pĕcatele nóstre nu numaĭ omenirea are a pătimi ci şi sfintele Mŏnăstirĭ şi bisericile cum şi morţiĭ să vor dezgropa de vrăjmaşiĭ ucigaşĭ, şi alte multe prăpădeniĭ după slobodirea luĭ Dumneḑeŭ va să sĕ facă maĭ în tótă lumea care n'aŭ maĭ fost, şi aşa a eşit afară. Decĭ îl întreba afară mulţĭ să maĭ spue aceléşĭ cuvinte şi ce a vĕḑut, şi a spus că nicĭ ştie ceva, nicĭ că ştie unde a fost, din ciasul acela maĭ mult nu ţine minte nimic.

5. Atuncea tómna a dat întâiŭ un potop înfricoşat, nóptea în vremea Utreniĭ, în cât s'aŭ spăĭmântat tótă Sfitagora, când din mulţimea ploiĭ ceĭ marĭ ca când turna, ḑice, cu buţile s'aŭ pornit tóte izvórele ca din mare eşind şi în mare curgênd aŭ adunat şi aŭ carat tóte grădinile, şi conacele din limanurile măreĭ ce păstra varcile adecă caicurile Monăstirilor celor după lângă mare, şi casele de piatră, şi ziduri cu părinţĭ aŭ dărîmat; atuncea şi tóta cheresteaŭa de piatra, stîlpĭ, lespezĭ şi marmure le-au băgat în mare la Sfântul Pavel, la Sfânta Ana, Neia Schit Cavso-Calivia, la Dionisiu, şi alte multe stricăciunĭ şi pagubĭ cu perderĭ de viaţă aŭ făcut rîurile ce veneaŭ din potop; ĭar din vârful Atonuluĭ venea ca o Dunăre cutremurând şi tot locul, în cât s'au socotit că a sosit sfêrşitul lumeĭ.

C. E.

CHRYSOVUL DE DANIE, FĂCUTĂ MONASTIREĬ SMOTRICI,

din anul 1375, al luĭ

ALEXANDRU CORIATOVICI,

PRINCIPE AL PODOLIEI. [1]).

„In numele Tatăluĭ, și al Fiuluĭ, și al Sântuluĭ Spirit, amin. Noĭ, Alexandru Coriatovicĭ, prin grația luĭ Dumneḍeŭ, principe al Lithuanieĭ, principe și suveran al țărei Podolieĭ, facem cunoscut tutulor, prin a nóstră fóe, fiecăruĭ om bun, carele va videa acéstă fóe, cum că fratele nostru, principele *Iuriu Coriatovicĭ*, [2]) a dăruit o móră pe

[1]). S'a tradus de subsemnatul, ca avênd înteres pentru istoria *română* din seculul al patru-spre-ḍecile dupe Christ. Anume s'a tradus dupe textul original rus, publicat de catre d. *A. Smirnov*, profesor de istoria limbei ruse la universitatea imperiala din Varșovia, fósta capitala a regatului Poloniei. Cartea d-lui Smirnov sa întituléza, în traducere *română*, ast-feliu : „*Collecțiune de monumente antice ruse și de specimene ale limbeĭ populare ruse. Compendiu la studiarea istorieĭ limbei ruse*“, Varșovia, anul 1882. Acest chrysov este publicat pe pagina 66 a mencionatei carți rusești. *Nota subsemnatuluĭ.*

[2]). Lui *Lațco* Voda, Domnului *Moldaviei*, neremânêndu-i urmași, boerii adusera la tron un principe lithuan de prin Podolia, anume *Iuga* sau *George Coriatovici*, (an. 1374), cunoscut prin bravura luĭ. El sa arata om fórte meritos; înființa Mitropolia *Moldavieĭ* de sine statatóre; descaleca (zidi) orașe prin tóta țara, tot la locuri bune, și mai ales sate, facêndu-le ocóle prin prejur; darui moșii de ale statului la voinici, carii faceau bravuri la oști; batu în mai multe rânduri pe Tatari, și întinse hotarele *Moldavieĭ* pâna la Marea-Négra. O parte din boeri, nemulțumiți de dênsul, îl izgonira, și chemara la tron pe un neam din familia *Mușat*, înrudit cu familia *Basarab* din *Țara Românéscă*. (*Gr. G. Tocilescu. „Istoria Română cu narațiunĭ, întrebărĭ și resumate, edițiune prescurtată pentru școlele primare de ambe-sexe“*. Bucureștĭ, 1890, pag. 38, 39 . *Citația extrasă de subsemnatul.*

rîul Smotricï, pentru a fi proprietate a bisericeï cu patronul Maiceï Domnuluï. Drept acea şi noï, principele Alexandru, întărim acea danie prin acéstă fóe a nóstră, pentru a fi stĕpânï p'acea móră călugăriï de ritul rĕsăritean. [1]). Dacă cum-va ómeniï vor voi să sĕ adăpostéscă lângă acea móră, apoï aceï ómenï aŭ tot dreptul de refugiŭ (în cas de resbel şi alte nenorocirï) în acel loc; dênşiï ar putea să zidéscă acolo chiar un oraş. Dacă vor fi boerï, şi ómenï, carï lucréză pămêntul, apoï pot să înfiinţeze oraş pe Smotricï, şi aŭ privilegiul să nu plătéscă dărï, împreună cu ţinutul lor vecin, Tătarilor,—anume în argint, dupre cum era maï înnainte,— ci vor plăti acele dări în folosul móreï, dăruită Mŏnăstireï. Hotarul aceleï morï este: din sus rîul Smotricï, până la pod (punte), ïar din jos—rîul Smotricï, până în dumbravă, între satul Hodorcov. Jumătate din acest sat va fi a moreï, anume partea din câmpie, până unde să află arăturile,— tóte aceste vor fi ale moreï, dăruită Mŏnăstireï. Pentru acésta am şi dat acest chrysov al nostru, atârnând la el sigilul principatuluï nostru. Martorï pentru acésta sunt: boerul Grinco, starostele Podolieı,— Rogozca, Voevodul de Smotricï,— Procopiŭ Carabceevsky şi Semenco (Simeon) Carabceevsky. S'a scris acest chrysov în Smotricï, în anul de la naşterea luï Dumneḑeŭ una mie, treï sute, şépte ḑecï şi cincï, luna Mart, în 17 ḑile, când să serbéză memoria sântuluï Alexiŭ, omul luï Dumneḑeŭ".

George P. Samureanu.

[1]). Adica orthodoxı. Lithuaniï maï toţï erau orthodoxı din secului al 13-le dupe Christ, şi s'au facut catolicï dupe *unia* din oraşul Brest, Lithuania, din anul 1596. Acum Lithuaniï sunt parte catolicı, parte orthodoxï.. *Nota subsemnatuluï*.. Monastirea Smotricï, mencionată aci, să afla în satul Smotricı, în apropiere de oraşul Camenitza, actuala capitala a Podolieï. Monastirea a luat numirea de la rîul Smotricı, care curge lângă Camenitza şi să varsă în fluviul Dnistru. Acésta Monăstire este acum desfiinţată, ıar biserica există încă, dupe o nouă radicală reparaţie... *Nota subsemnatuluï*.

Un chrysov de danie al principeluĭ Iuriŭ de Chelm,

din anul 1376. [1]).

„Iată eŭ, principele Iuriŭ de Chelm, [2]) fiŭ al luı Daniel, [3]) principe de Chelm, dupĕ mórtea fiuluĭ meŭ, prin-

[1]). S'a *tradus* de subsemnatul dupe textul original rus, publicat în cartea d-luı A. *Smirnov,* profesor de istoria limbeĭ ruse la universitatea imperiala din Varşovia, fósta capitala a regatuluı Poloniei, întitulata, în traducere *română*, ast-feliu: „Collecţiune de monumente antice ruse şi de specimene ale limbeı populare ruse. Compendiu la studiul istorieı limbeı ruse", Varşavia, anul 1882. Acest chrysov este publicat pe pagina 67 a mencionateı carţı ruseşcı. *De şi* acest document nupr iveşce *direct* pe *românĭ,* ci *indirect*, totuşĭ l-am tradus, elinteresând în genere pe ómenii de ştiinţa... *Nota subsemnatuluı.*

[2]). Oraşul Chelm sau Cholm a fost când-va capitala puterniculuı regat al Galliţieı, carea a avut multe relaţiunı cu ţerile *române,* maĭ ales cu *Moldavia, Bucovina* şi *Basarabia*, în seculiı 14, 15, 16. 17 şi parte chiar 18 dupe Christ. In Cholm este înmormêntat, anume în biserica cathedrala, cu patronul Maıceı Domnuluı, mencionată aci, renumitul *Daniel,* fost principe de Cholm şi ultimul rege al Galliţieı .. Acum oraşul Cholm sa afla în guvernamêntul de Liublin, în Polonia rusască.. *Nota subsemnatuluĭ.*

[3]). De la un alt Daniel, descendent al acestuĭa, sa pastréza un *taler de aur* în cabinetul de medaliı al Academieı de ştiinţa din Petersburg, asupra caruı taler s'a făcut un studiu interesant, în limba rusa, de catre d. A. A. *Cunic*, general de brigada, membru al Academieı imperiale de ştiinţe din Petersburg, care studiu s'a tradus în limba *română* de subsemnatul, şi s'a publicat în *„Revista pentru Istorie, Archeologie şi Filologie"* a d. *Gr. G. Tocilescu*, din anul 1882, volumul I, fascicula I. In acest important studiu să mencionéză despre vornicul *Nicóră*, (adică Nicolae), carele a zidit biserica *„Nicoritza"* din *Iaşĭ*, şi care Nicóra a fost ministru al luĭ *Miron Barnovsky,* domn al *Moldavieĭ*, original din Polonia, care aseminea a zidit în *Iaşĭ* biserica, pronumită acum *„Barnovsky"*, dupĕ cum acésta o demonstréza maĭ multe publicaţiunı în lımba *română*, pe carĭ le a consultat şi subsemnatul vr'o câţı-va anĭ în urmă... *Nota subsemnatuluĭ.*

cipeluĭ Simeon; am dăruit Dumneḑeeşteĭ bisericeĭ cu patronul Prea Curateĭ Maĭceĭ luĭ Dumneḑeŭ, pentru ca să sĕ róge sacerdoţiĭ în acea Biserică, pentru noĭ, pentru eternitate, următórele sate: Strijovo, Slepce, Cosmovo, Putznevo, situate pe ambele malurĭ ale rîuluĭ Bug, în anul una mie, treĭ sute, şépte-ḑecĭ şi şése, pentru a fi proprietate a scaunuluĭ episcopal din Chelm, fiind acum episcop de Chelm şi Belz iubitorul de Dumneḑeŭ Callist... [1]) Să fie acésta neclintit sub anathemă, şi pentru acéstă danie dărueşte-ne, Dómne, sănătate, ïar dupĕ noĭ copiilor noştri—eternă amintire, amin".

George P. Samureanu.

[1]. Din mulţı prelaţı, carı au pastorit în Cholm, este însemnat maı ales *Gedeon Balaban,* în urma renumit mitropolit de *Liov* (Lemberg), în *Galliţia,* sub care au urmat însemnate relaţiunı între Galliţia şi ţerile *române,* dupe cum demonstréza acésta fórte multe documente în limba slavona, rusa, polona, latina, hellena. din carı multe s'au tiparit, la anul 1886, în Lemberg, de d. Isidor *Saranevicĭ,* înveţat profesor la universitatea din Lemberg. Un exemplar luxos din acest din urma op s'a daruit de d. Saranevicı şi *Academieĭ Române* din *Bucureştı... („Biserica Orthodoxă Română",* Bucureştı, 1887, No. 2, pagina 173)... Chrysóvele slavone, privitóre la *românı,* din importantul op al d-luı Saranevicı, s'au tradus de subsemnatul, în anul 1887, în *Bucureştĭ,* în limba *română,* dupe propunerea onor. d. *Gr. G. Tocilescu,* erudit archeolog şi profesor la universitatea din Bucureştı... *Gedeon Balaban,* mencionat aci, precum şi un consângén al luı, anume *Dionisiŭ Balaban,* fost mitropolit de Kiev, în seculul al 17-lea dupe Christ, au fost *românĭ* de origina. Acésta familie exista şi acum în *România,* anume din acésta familie este cunoscut onor. d. general *Nicolae Balaban,* controlor general al armateĭ *române... („Anuarul Bucureştilor"* pe anul 1889/90 pagina 43, 47)... *Nota subsemnatuluĭ.*

O CALĔTORIE IN ORIENT

(Urmare. Vedı No 7, anul XIII-le, pag. 378).

Vaporul în care ne-am îmbarcat era proprietatea uneĭ companiı greceştĭ—Curgi şi se numea Panormos dupe un oraş vechiu de la nordul Siciliei, asta-dĭ Palermo. Ce asemănare mare este între un vapor şi Biserica! Pe vârful catargului celuĭ maĭ înalt era prinsa o bandiera semnul distinctiv al vaporuluĭ, precum pe vârful turnurilor Bisericeı este aşedată crucea, simbolul creştinatateĭ. Locul cel maĭ înalt pe vapor e ocupat de Căpitan care domina cu privirea sa peste calĕtoriĭ aşedaţĭ în faţa luĭ—pe mijlocuĭ vaporuluĭ şi pe partea dinainte a luı precum locul de sus în Altar e ocupat de Episcop, a căruĭ privire şi bine-cuvêntare se îndrépta peste credinciosiĭ din Biserică şi Tinda eĭ. Vaporul alcătuit cu maestrie de arhitecţı şi condus cu dibacie de Capitan alérga peste tóte mărilc; Biserica întemeiata cu putere D-deeasca de Mântuitorul Christos şi povĕţuita de Episcopı sub conducerea Sfântuluĭ Duch strabate de vécurĭ lumea. Vaporul cu ajutorul vêslelor mecanice şi al carmeĭ duce pe calĕtor la limanul dorit—ĭar acolo se opreşte slobodind ancora; Biserica cu ajutorul legeĭ evangelice şi canonice, pe care o pune înainte spre îndeplinire şi cu al credinţeĭ şi dragosteĭ creştine, duce pe membriĭ sĕĭ la limanul virtuţeĭ adevĕrate prin caile întortochiate ale acesteĭ lumĭ şi cu anghira cea tare a nĕdejdeı în Dumnedeu îĭ fereşce de descurajare în greutaţile vieţeĭ.

Pe când noĭ contemplam ast-fel vaporul, numeróse bărcĭ plecau de la el spre schelă încarcate cu ferurite poverĭ, ĭar altele veneau cu calĕtorĭ şi marfurĭ pentru transport. Eraŭ puţinĭ calĕtorı maı ales în clasa nóstra, aşa că aveam perspectiva de a călĕtori neînghesuiţĭ şi a privi cu înlesnire peste tóte parţile. Marea de un albastru închis era liniştită; spre méḑă-ḑi-apus de Varna ea forméza un mic golf, în care malurele fiind înalte, se adapostesc corabiĭ când e vênt protivnic.

Extremitatea cea maĭ despre méḑă-ḑi a golfuluı—ca o movila—în drept cu oraşul, este întărită şi prevĕḑută cu un fanar, care se aprinde îndata ce nóptea începe sa-şĭ împraştie umbrele sale peste uscat şi apa. Insĕra; de abea se maĭ zarea la orizontul depărtat câte un punct alb ce fâlfâea în aer; eraŭ corabiĭ, care veneaŭ spre port, avênd pânzele întinse. Din când în când vaporul nostru sloboḑia câte o fluieratura; Dupĕ una de aceste fluierăturĭ îndelungata şi amorţita, veni din oraş Capitanul vaporuluı. El era grec—însĕ ştia puţin româneşte şi se arată catră noĭ prietinos. Intrebându l: „Când plecăm?“ ne respunse: „La 11 óre“. Nouĕ nu ne prea plăcu acéstă veste fiind-ca doream a pleca maĭ curînd. Eraŭ de abea opt óre. Până sĕ vie timpul de plecare ne urcaram pe cuverta vaporuluĭ. Aicĭ nişte tinerĭ bulgarĭ cântaŭ lin în chor un imn naţional; în cele l-alte desparţiturĭ (ale vaporuluı), calĕtorii se aşeḑaze pe calabalîcul lor unul lângă altul uĭtându-se la lună, care se ivea pe orisont în plina eĭ lumina şi ascultând versul manelelor turceştĭ însoţite de glasurĭ de care resună oraşul. Infaţişarea mărei ne deştepta în suflet o suma de reflexiĭ ziditóre. Oare acéstă mare, mare şi larga cu liniştea şi turburarea eĭ nu închipueşte de minune lumea—cu bucuriile şi amarăciunele eĭ? Trăim în lume—ca calĕtorul—pe mare. Fara nişte principiĭ sănĕtóse, dupĕ care să ne conducem în viaţa şi chemarea nóstră şi făra energia de a le pune în practică ne-am lovi la tot pasul de cele maĭ marĭ pedicĭ, de cele maĭ amare decepţiunĭ, pre-

cum corabierul fară cârmă şi fără a o mânui cu tărie ar fi espus a peri în vârtejul furtunelor, a fi sdrobit de stâncĭ. Principiile religiunei sunt singurele care îndestuléza necesitățile întregiĭ naturĭ a omuluĭ—a corpuluĭ și a sufletului sĕu, ele încălzesc și însufleţesc pe om; îl ajută a-şi împlini cu vrednicie chemarea sa în lume, 'l fac folositor sie'şĭ şi societăţeĭ, şi-l înalţa pană la asemănarea cu Făcĕtorul, Ţiitorul şi Cârmuitorul a tóte, cu Dumnedeŭ: deprindêndu-l încet încet a fi înfaţişatorul sĕu pe pămênt şi mare, a spori mărirea sa în lume și prin acésta a dobândi fericirea adevĕrata—pămêntésca şi cerésca. Marea cu luciul eĭ întins, peste aburiĭ ce'l ascund privirei, pare a aminti necontenit omuluĭ scopul seŭ cel înalt, care trece peste hotarul acesteĭ vieţi la vecinicie, unde nu maĭ putem privi cu ochiĭ trupeşcĭ ci numaĭ cu ceĭ sufleteşcĭ. Pentru acesta dice sfânta Scriptură: „Şi apa cea de peste cerurĭ sa laude numele Domnului". [1]).

Sosind şi ora 11, Căpitanul dadu semnalul de plecare, ancora fu rîdicată şi vaporul se puse în mişcare spre méḑăḑi şi rĕsarit, înotând întaĭ încet, apoĭ din ce în ce maĭ tare aşa că peste puţin nu se maĭ zărea Varna; eşise în largul mareĭ de şi linia ce o ţinea nu era departe de uscat. In curând apuse şi farul din faţa Varneĭ; vêntul începuse a sufla rece, valurele loveaŭ de cóstele vaporuluĭ, formând o spuma maĭ alba şi maĭ curata de cât zăpada, ceia ce facea pe greciĭ vechĭ sĕ crédă că idealul frumuseţeĭ lor ar fi fost eşit din spuma mareĭ. Repejunea cu care luneca vaporul pe luciul măreĭ justifica pe deplin sensul literal a numeluĭ luĭ—πανορμος—tot alérga (pretutindenea).

Vinerĭ 28 Iulie pe la 5 óre diminéța am ajuns în portul Burgas, unde marea de asеminea forméză un golf. Oprindu-sĕ vaporul aicĭ, avurăm ocasiune de a visita şi acest oraş. O strada larga şi bine pavată se intinde de la schelă spre méḑă-nópte şi rĕsarit până la marginea oraşuluĭ unde se află o pórta în forma unuĭ arc de triumf

[1]). Ps. 148. v. 4.

avênd inscripţia: „Principatul Bulgarieĭ“. „Trăiască Principele Ferdinand“. Atât prin aşeḑare cât şi prin construcţiĭ, Burgas este inferior Varneĭ. Ceia ce ne facu maĭ mare placere este că şi acolo am auḑit vorbindu-se româneşte. Din marginea despre méḑă-nópte a oraşuluĭ care'ĭ ceva maĭ rîdicata se zăresc în depărtare cómele Balcanilor orientalĭ. După ce am dat o telegramă în româneşte D-luĭ Leon Ieronim, cancelarul Consulatuluĭ nostru din Constantinopole, ne-am întors la vapor. O mare cătime de şinĭ pentru drum de fer eraŭ pe schelă. Se lucra cu multă sirguinţă la linia ferată ce trebue să lege Burgas cu interiorul ţĕreĭ şi prin acésta să rîdice maĭ curînd acest oraş—unul dintre cele maĭ marginaşe—ale Bulgarieĭ libere. Paraseam acum pamêntul Bulgarieĭ, cel fertil şi bine cultivat, unde am gasit atâtea indiciĭ că nu s'a uitat încă trecutul istoric al luĭ de prin vécul VI maĭ ales în Haem şi de maĭ încóce sub Asanĭ şi Ioaniţĭ, trecut plin de amintirĭ despre Românĭ; ba el chiar se nutreşce prin împrejurarea că mulţĭ dintre bulgariĭ învestiţĭ cu funcţiunĭ publice nu sunt strĕinĭ de limba şi cultura românéscă. Legătura şi maĭ strînsa între aceste două popóre tinere, unite odinióră şi cu aspiraţiunĭ de o potrivă în viitor, s'ar putea încheia prin intermediul Religiuneĭ care este comună. N'ar fi decĭ bine a atrage pe Bulgarĭ spre noĭ şi pe calea cultureĭ religióse, rîdicênd'o pe acésta la nivelul cultureĭ moderne, prin stabilirea definitivă a Facultaţeĭ de Teologie?

Pe la 4 óre d. a. ne-am pornit din Burgas însoţiţĭ şi de alţĭ căletorĭ, care se aşeḑară atât în desparţitura nóstră cât şi în cele-l-alte despărţiturĭ de pe vapor unde ceĭ maĭ mulţĭ eraŭ turcĭ cu femeile şi copiiĭ lor. Aceştia aveau o înfaţişare ce-ţĭ insufla mila: rĕŭ îmbrăcaţĭ şi nutriţĭ sta maĭ mult întinşĭ pe podul vaporuluĭ—spre a fi maĭ la adăpost de vêntul ce în de sara sufla rece pe marea. Insĕ de óre-ce vaporul făcea marĭ ondulaţiunĭ cu partea dinainte, mulţĭ barbaţĭ, femeĭ şi copiĭ fură loviţĭ de bóla mareĭ, şi convulsiunele ce le sguduia tot trupul îĭ facea sa scótă gemete

năduşite. Unul dintre călĕtoriĭ care se afla la un loc cu noĭ, çunoscêndu-ne că suntem Românĭ, deschise o conversaţie în care lăuda cu entusiasm avêntul ce a luat Ţara nóstra în privire economică, agricola şi sociala, dupĕ cunoştinţele ce şĭ-a câştigat singur în timpul petrecereı sale în România la moşia Fundenĭ—Gerassi din Judeţul Ilfov, ajungênd la încheierea ca România cu dreptul póte servi de model în tóte privirele pentru ţĕrile vecine din Peninsula Balcanica. Noı luând aminte cu deosebita placere la spusele sale, de abia puturam observa localităţile pe lângă caıe treceam. In faţa cu Burgas, la marginea despre médădi şi resarit a golfuluĭ se afla o insula, pe care este aşedată o monăstire grecésca închinată sf. Anastasiĭ ; ceva maĭ înainte de târguşorul numit : Agatopolis care se vedea la ţerm, vaporul a luat o direcţiune maĭ depărtata de uscat ; acesta peste puţin apuse de la ochiĭ noştri.

Pe la 10 óre am zărit în departare o lumina ce venea de la farul aşedat în piscul unuĭ deal al satuluı turcesc Miada—de la care maĭ sunt înca 50 mile, până la Constantinopol. Lumina luı parea ca se învîrtea în cerc, se facea mică ca o stea şi apoĭ se marea ca luna— : ne cuprinse somnul.

In revarsatul dileı de 29 Iulie se vedea farul de la Derkos—un oraş vechiu grecesc, odinióra reşedinţa unuĭ Mitropolit care asta-dĭ pórta numaĭ titlul acesta. De la Derkos se alimentéza Constantinopole cu apa, adusă prin un canal. Peste puţin se iviră alte doue fare 'nalte ce se afla acum de o parte şi de alta la întrarea în Bosfor. Indată rĕseri şi sórele ca un disc enorm de aur, ce parea că iesă din marea, varsând valurĭ de lumină ca sa o faca maı stralucitóre şi maĭ frumósa în ochiı calĕtoruluı. Pe la şése óre ocoleam ţermul europén pe care se afla mahalaua pescarilor—numită sf. George—de la marginea rĕsĕriténă a Constantinopoleĭ şi intraram în Bosfor. Aicĭ se desfaşura o privire din cele maĭ frumóse.

Pe laturea europénă şi pe cea asiană, ambele fiind înalte

şi stăncóse, dar maĭ ales pe cea dintâĭ, sunt înşirate cale de apróре 10 kil. vile în formă patrata saŭ dreptunghiulară, cu câte treĭ şi patru caturĭ, cu fereştĭ multe şi micĭ, provĕḑute cu zaluzele fixe saŭ mutabile; la spatele uneĭ vile se află alta şi maĭ pe deal alta, aşa că tóte par a fi suprapuse pe colina délului înalt şi samăna cu treptele uneĭ scarĭ uriaşe. Din distanţă în distanţă şirul vilelor de lânga apa este întrerupt de grădinĭ cu numeróse borchete, alee şi arborĭ umbroşĭ, de numeróse forturi vechi şi nóue sau de palate mareţe ale Sultanilor şi ale familieĭ imperiale, cum şi ale particularilor. Aceste palate ca şi vilele de lânga apă sunt de marmură săpata cu felurite florĭ, strĕlucesc la sóre ca nişte bulgari de argint şi se scaldă în marea ca nişte lebede. Pe piscul délurilor din ambele părţi ale Bosforuluĭ cât ajung ochiĭ, sunt de aseminea vile şi palate împrăştiete ce sĕ rîdică maiestos în mijlocul unor pădurĭ de castanĭ şi chiparoşĭ. Vaporul întrînd în Bosfor îşĭ moderă mersul, anume pare că spre a înlesni pe calĕtor să vadă maĭ bine aceste locurĭ împodobite cu tot ce'ĭ maĭ frumos şi maĭ estetic în gustul Musulmanuluĭ,—dar în realitate, spre a înlătura pericolul uneĭ ciocnirĭ cu vre-un alt vapor, ce ar veni din partea opuse, saŭ cu numerósele barcĭ, ce cu o uşurinţă şi dibacie minunată circulă pe Bosfor lungiş şi curmegiş ca nişte rondunele.

Foburgurele cele maĭ remarcabile pe lângă care am trecut înaintând spre port, sunt: pe ţermul europén *Buyukderè* cu o frumósă gradina publica şi maĭ multe construcţiĭ marĭ, între care preponderéză palatul de vara a Ambasadeĭ ruseşcĭ şi câte-va otelurĭ. *Terapia* cu palatele de vară a Ambasadei engleze, italiene şi francese. Intre aceste douĕ localitaţĭ pe discul délului se vede conductul apeĭ ce vine tocmaĭ de la Derkos. Ceva maĭ din jos de Terapia începe a se vedea vechiul Bisanţiŭ pe care Marele Constantin întemeia la începutul véculuĭ al 4-le minunata cetate dupĕ numele sĕŭ, iar împĕraţiĭ următori o-înfrumuseţară şi maĭ mult cu Biserici monumentale şi cu palate mareţe. Tablele

de pe crésta zidurilor, de pe acoperemêntul palatelor, de pe aripile și cupolele Bisericilor erau aurite că-ţĭ lua ochiĭ când ĭ-ĭ aruncaĭ în partea loculuĭ, care pentru acésta și pentru că înaintéză în Bosfor—în forma unuĭ cornuriaș s'a numit *Cornul de aur*. Sub împeriul Bisantin era oprit ca corabiile sa înainteze maĭ în jos de Terapia; sunt acolo o suma de forturĭ vechĭ și nouĕ, ĭar la marginea lor lângă apa se vĕd și asta-ḑĭ douĕ colóne marĭ de piatră—una de o parte și alta de cea parte a Bosforuluĭ. De ele se lega un lanţ, ce servea drept bariera. Aștă-ḑĭ nu se maĭ întrebuinţază acel lanţ, însă e strict oprit a întra vapórele nóptea în port; un vapor ce ar îndrâsni se între dupa ce-a 'nserat în port, e bombardat cu tunurele din forturĭ. Forturele de pe laturea eorupénă se numesc asta-ḑĭ: Rumeli Hissari, ĭar cele de pe laturea asiana Anatoli Hisari. Bosforul aicĭ e cel maĭ îngust așa că curentul apeĭ e mult maĭ mare, pentru care, acéstă parte o Bosforuluĭ sĕ și numește *Megarevma*, ĭar foburgul de pe ţermul európén—*Arnaut keuy*. Maĭ în jos de acesta se afla foburgul *Ortakeuy*, în dreptul căruia pe laturea asiană este un palat de marmură în care ni s'a spus că a fost gasduită Eugenia, Imperatésa Franciei. Dupĕ acesta vine foburgul *Besiktasi* unde sub culmea déluluĭ se află chĭoșcul de vara a Sultanuluĭ numit *Yldis* în mijlocul uneĭ grădinĭ vaste. Maĭ în jos este foburgul *Dolmă Bagdje*, ĭar în dreptul acestuia pe laturea asiană—*Scutari*—ce se ţine tot de Constantinopole. Lăsând în drépta foburgul *Topkhane*, cu o măréţa casarma de artilerie lângă apă, pe la 8 óre diminéţa am intrat în portul orașuluĭ format din o ramură a Bosforuluĭ ce înaintéza câte-va kilometre în uscat spre méḑă-nópte și disparte Constantinopole în douĕ: orașul vechiŭ la stânga, ĭar cel noŭ la drépta. Portul era acoperit de vapóre și corabiĭ; pintre ele circulaŭ bărcĭ ca furnicele, încunjurând și vaporul nostru care se opri nu departe de schela. Barcașiĭ strigau care de care maĭ tare, turcesce și grecesce la ceĭ din vapor a se pogorî în barca lor; era pare-ca amesteca-

rea limbelor. In una din aceste bărcĭ vĕḑurăm pe Dl. Leon Ieronim, Cancelarul Consulatuluĭ nostru, care însoţit de *cavas* [1]) şi de un poliţaiu turc eşi să ne'ntimpine şi îndata ce ne vĕḑu se urcă pe vapor împreună cu ceĭ-lalţĭ. Poliţaiul turc dupĕ ce am fost recomandaţĭ ne ceru franţuzeşce cu politeţă câte o carte de visită drept paşaport şi se retrase, ĭar noĭ cu Dl. Ieronim pogorîndu-ne'n barcă însoţiţı de cavas am pornit spre schela. Aprópe de acésta ne ajunse o barcă sprintenă ca o sagétă, şi un turc, împegat vamal, care sta în picióre pe ea facu semn, arătând spre giamantanele nóstre. De óre-ce ne era peste mână a-i le deschide pe apa—ni s'a spus ca dându-ĭ câţĭ-va piastri [2]) putem fi scutiţı de acésta ostenéla, ceĭ-ce am şi facut. Insĕ dupa ce am ajuns la cheiŭ, eşind din barcă ne-am pomenit în dreptul vămeĭ cu alt turc împegat vamal, care de asta-dată pe faţa ne ceru bacşiş, ĭar cum îl obţinu, s'a dus pe icĭ în colo. Numeróse ocasiunĭ de asemenea natură ne-aŭ făcut a cunóşte că bacşişul este un obiceiu al loculuĭ de tot înrădăcinat şi cine-va trebue sa se conformeze luĭ chiar şi când nu ĭ-ar prea fi cu voe.

Schela principala şi vama se află în foburgul numit Galată care comunică cu oraşul vechiu de spre méḑă-ḑi şi apus prin un mare pod pe vase, ĭar cu oraşul noŭ ce se întinde pe deal spre méḑă-nópte şi rĕsĕrit prin un tunel în care din 10 în 10 minute câte un vagon cu treĭ despărţiturĭ pentru clasa I, II şi III, sue şi pogóra de o dată, prin forţa uneı maşinı aşeḑate pe dél, acareĭ mecanism samană cu al uneĭ fôntânĭ cu douĕ găleţĭ, dintre care cea din apa se urcă, ıar cea din gură se pogóră când se'nvîrteşte róta, cu singura deosebire că la tunel atât vagonul ce se rîdică în dél cât şi

[1]). Aşa se chiamă gardianiı pe la diferite autorităţĭ maĭ ales streine din Constantinopole. El pórta uniforma militara, negreşit şi fes, cu marca ţĕreĭ respective şi un tesac la brâu şi sunt indispensabilı pentru siguranţa la drum sau pentru suita la visitele cerimoniale. Cavasul nostru înţelegea puţın şi Româneşce.

[2]). Aşa se numesc leiı turceştı şi equivaléza cam un leu vechiu d'aı noştri.

cel ce se pogóră în vale, provĕḑut cu lampe spre a lumina interiorul tunelului, este tot-déuna plin de pasagerĭ. Străbătând şi noĭ pentru întaia óră acel tunel eşiram într'un rond unde vĕḑuram o fôntana cu basin, încunjurata cu arbusti verḑĭ şi frunḑoşĭ şi închisă cu un grilaj; ast-fel de fôntânĭ sunt maĭ pe la tóte rĕspîntiile oraşuluĭ şi pe lânga giamiĭ. In dreptul capătuluĭ de sus a tunelului maĭ spre rĕsĕrit este un turn de observare vechiu şi înalt numit turnul Galateĭ; de la acest turn spre méḑa-nópte pe platoŭ se'n tinde quartierul numit *Pera*, adica de ceia parte, luându-se ca punct de plecare Stambulul. Acest quartier este populat aprópe esclusiv de europeĭ şi construcţiile din el cu câte 4—5 rînduri aŭ aspect în adevĕr europén. El este străbătut de douĕ strade largĭ şi paralele una despre apus alta despre rĕsărit. Acésta din urmă este cea maĭ frequentata, pe când cea despre apus, unde se află şi *Ambasada nóstra*, iar ceva maĭ spre nord, gradina municipală, e parcursa şi de tramvaiŭ, care circulă din Pera în Galată şi vice-versa. Din distanţă în distanţa ambele strade se légă prin nişte pasaje înguste, pe care de abea póte circula o trasură, iar maĭ spre méḑa-nópte resărit ele se împreuna formând un bulevard spaţios ce iese prin Topkhane la Bosfor. Instalându-ne în otelul „Ungaria" din strada rĕsariténa a Pereĭ, am mers maĭ întaĭ la un stabiliment de baĭ turceşcĭ din apropiere şi am facut câte o bae, ce ne-a mulţemit pe deplin atât prin curăţenia cât şi prin instalaţiunele eĭ.

Pe la 3 óre dupa améză ne-am pornit însoţiţĭ de Dl. Constantinide, al 2-le Dragoman al Legaţiuneĭ Române, spre Patriarchie, strabatênd strada apusană din Pera şi pogorîndu-ne la port, spre apus de Galată. Trecurăm un pod mare, la care ca şi la cel din Galată toţi pasageriĭ, atât pedestri cât şi cu trăsurĭ, platesc o taxă de trecere. Am parcurs apoĭ suburbia despre méza nópte a Stambuluĭ, cam pe marginea portuluĭ, şi dupĕ o cursă de o jum. oră, intrarăm în suburbia **Fanar**, obârşia domnitorilor grecĭ a ţĕrilor Române de la inceputul véculuĭ trecut păna dupĕ al doilea deceniu a véculuĭ

nostru—epoca numita a Fanarioţilor şi de amintire jalnică în istoria neamuluı nostru, cacĭ atuncı se tindea la năbuşirea sentimentuluĭ de naţionalitate şi a cultureı în limba strămoşasca, ceĭa ce s'ar fi întâmplat daca geniul românismuluĭ n'ar fi şoptit unor Românı neaoşĭ sa sĕ facă apostoliĭ deşteptăreĭ naţionale punêndu-şĭ viaţa, vitejia şi ştiinţa lor cu rîvna şi entusiasm în serviciul naţieĭ şi al patrieĭ. In curînd ajunserăm în dreptul unuĭ zid înalt şi gros unde ne-am oprit; sosisem la Patriarhie. Simţeam o sfântă bucurie vĕḑênd reşedinţa celuĭ dintâĭ Ierarh al Bisericeĭ orthodoxe. Patriarhia se află situată cam în centrul Fanaruluĭ pe o colină ce se întinde de la méḑanópte spre méḑa-ḑi şi este încunjurată cu un zid înegrit de vechime. In faţa palatuluĭ Patriarhal este un loc în formă de patrat, deschis numaĭ spre méḑa-nópte în stradă; pe laturea despre rĕsĕrit se află în zid o pórtă mare cu douĕ aripĭ—ce servă pentru a intra în curtea bisericeĭ patriarcale: pe laturea despre méḑa-ḑi, tot în zid este altă pórtă ca şi cea mencionată. Pe acéstă pórtă se intra până la 1821 în curtea palatuluı patriarchal; atuncĭ însĕ din causa resculăreĭ Grecilor din Elada pentru a se emancipa de sub jugul turcilor, a fost bănuit de complicitate şi Prea Fericitul Patriarh Grigorie V; şi aşa în Duminica Paştelor, după eşirea din Biserică, Turciĭ îl spânzurară de acésta pórta [1]: în amintirea acesteĭ tragice şi dureróse întâmplărĭ, pórta s'a încueat pentru tot-déuna, şi s'a făcut în laturea ziduluĭ despre apus alta, sprea servi de intrare principala in palatul patriarchal. Informându-ne că Sanctitatea Sa Patriarchul a plecat afară din oraş pentru câte-va ḑile, am intrat pe pórta rĕsĕriténa în curtea bisericeĭ patriarchale—şi am visitat acésta biserică. Ea nu este dintre cele

[1]). Corpul prea fericituluĭ fu dus de aĭ sĕĭ la Odesa şi îngropat acolo cu mare cinste, la care ocasiune Constantin Economul, un mare ţeolog grec, a ţinut un stralucit discurs. Acest discurs a fost tradus atuncı românesce de Ieromonahul Chiriac Rômniceanu şi edat întaia óră împreună cu alte scrierĭ istorice a luĭ de Dl. Profesor Const. Erbicénu sub titlul: „Scrierea Ieroschimonahuluı Archimandrit Chiriac Rômniceanu“. Bucureştı, 1889, Tip. Cărţ. Bis.

maĭ vechĭ ale oraşuluĭ, pentru că aceste, maĭ ales cele monumentale, aŭ fost prefăcute în giamiĭ, sau darîmate. Totuşĭ interiorul eĭ strĕlucesce prin curăţenie şi frumuseţa podóbelor de mult preţ, între care am remarcat câte-va icóne fórte vechĭ, cu pictura în mosaic, ce aŭ fost aduse din biserica sf. Sofiĭ după cum ne-a afirmat marele Eclesiarh. Boltele sunt sprijinite pe colóne de marmoră, ĭar de-asupra uşeĭ de la intrarea în Biserica se afla o mare galerie—pentru femeĭ—închisă cu gratiĭ de lemn aşeḑate în romburĭ fórte micĭ. Numerósele sfinte móşte, pastrate în chivote şi sicrie de argint împodobite cu petre scumpe, staŭ deschise spre închinarea credincioşilor şi umplu biserica cu mirosul lor cel de buna mirésmă. După ce ne-am înscris şi noĭ numele în un pomelnic, am mers sa visităm pe Secretarul Patriarchieı.

Quartierul Fanar are ca şi Stambulul întreg o înfăţişare proprie unuĭ oraş turcesc; stradele înguste şi neregulate, casele cea maĭ mare parte de lemn alipite una de alta, [1]) au maĭ multe caturĭ şi ca întrare principala o pórtă în zid saŭ în perete, cu două aripĭ ce staŭ tot-déuna închise; când însĕ cine-va cunoscut sună de afara, atuncĭ casniciĭ din lăuntru deschid îndata pórta cu ajutorul uneĭ sirme ce'ĭ legată de retez; înteriorul de aseminea are un caracter particular. Tinda care ocupa catul de jos întreg este o încapare spaţiósă patrată saŭ dreptunghiulara, pardosită cu lespeḑĭ de piatră pe faţa pământuluĭ, partea opusă întrăreĭ este saŭ cu totul deschisă spre curte, saŭ un perete, în mijlocul caruia se afla eşirea în curte; lângă unul din pareţiĭ lateralĭ a tinḑeĭ se vede la multe case şi câte un reservoriu de apă numit Cisternă, în care se adună apa de plóe şi se'ntrebuinţază pentru bĕut,—apoĭ de regulă o

[1]). Din acéstă causă focul adesea sbucnesce în suburbiile Constantinopoleĭ, prefăcênd în cenuşa numeróse case, care odata aprinḑêndu-se, numaı pot fi stînse şi ceı ce le locuesc—îndata ce se ivesce pericolul, îşĭ ıau copiĭ şi calabalîcul ce pot scóte şi ies la râspintiĭ—vaĭcarându-se şi atragênd prin ţipetele lor o mulţime de lume, care'ĭ privesce cu jale ne-avênd ce le face.

scară ce duce în catul de sus, unde sunt maĭ multe camere pentru casnicĭ. Visitatoriĭ sunt primițĭ într'o cameră spațiósăpe lângă păreții căria de jur împrejur se afla paturĭ lungĭ și jóse ĭar în mijloc și câte-o masă cu câte-va scaune. Casele așeḑate de-a lungul portuluĭ, au curtea spre apa și la malul acestia o mică schelă cu două treĭ trepte în apa, pentru pogorîrea în barcă la trebuință sau pentru bae. Numeróse curțĭ de aceste, pline de pomĭ, de florĭ și de legume, pe malul apeĭ, fac a fi frumósă la vedere și acéstă *parte a Constantinopoleĭ, dacă cine-va plutind în barcă* o privesce de pe apă, cum am facut și noĭ în ḑilele următóre. De asta-dată vĕḑurăm însĕ numaĭ fațada caselor din strada, pe care o strabatusem înaintę și pe care ne întorceam acum.

Ajungênd la Dl. Secretar, a caruĭ locuință se află în apropiere de reședința patriarchală, și are forma și încăperile cam cum le-am descris maĭ sus, am avut mulțemirea de a'l cunóșce personal, cacĭ până atuncĭ îl cunoșteam numaĭ dupa nume și a constata agerimea de minte, și activitatea întinsă a sa pe lânga o constituție slaba, dar cu un exterior simpatic și manierĭ alese. Domnul Manuel Gedeon, (așa se numește Secretarul Patriarchieı) șĭ-a facut studiile teologice la școla din Halky și la universitatea din Athena, a publicat maĭ multe scrierĭ de cuprins teologic-istoric [1]); este și Redactorul jurnaluluĭ patriarhal: Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια și un bun orator. Domnia sa ne-a pus în curent cu numeróse documente vechĭ, privit óre la istoria nóstră bisericéscă și națională, dovedindu-ne că are cu-

[1]). A se vedea un registru al diverselor sale scrierı în Χρονικὰ τῆς πατριαρχικῆς ακαδεμιας 1883. pag. 251 sq. De-asemine în Theologische Literaturzeitung“ No. 6 din 23 Mart. 1889, S. 158 sq. Tot acésta Revista teologica ĭı împartașește o lauda meritata cu prilegiul recensiunei ce face asupra scrierei sale: „Κανονικαὶ διατάξεις“ din 1888: „Dieses Werk *des unermüdlich und mit grossem nutzen* für die Wissenschaftliche Kenntniss der Kirche u. der Kultur unter den bysantinischen Griechen alter und neuer Zeit *arbeitenden Varfassers* bietet uns eine höchst werthvolle Sammlung von Erlassen der Patriarchen Konstantinopels“ Theolog. Literaturzeitung No. 10 din 18 Maiu 1889, Leipzig. S. 253 sq.

noştinţĭ întinse în acéstă privire, precum şi cu cele maĭ nouĕ publicaţiunĭ greceşcĭde specialitatea nóstră şi s'a oferit a ne conduce în persónă la tóte monumentele religióse şi institutele de cultura, ce ne propusesem a visita. Mulţemindu-ĭ pentru acéstă buna-voinţă ne-am despărţit prietineşte de Domnia sa şi ne-am întors la otelul nostru. Cu tótă oboséla ce simţeam, aşeḑêndu-ne la odihnă n'am putut'o gusta curînd, căcĭ la 9 óre, când încetéza de-a circula trăsurele, agenţiĭ poliţieneşcĭ însĕrcînaţĭ cu straja de nópte încep a cutriera stradele lovind în pavaj cu un ciomag căptuşit cu fer la capătul de jos. Sgomotul straniŭ produs de acele lovirí, ca tic-tacul neregulat a unuĭ ceasornic, unite cu latratul alarmat al cânilor din strade, ne revolta nerviĭ.

Duminică 30 Iulie, pe la 10 ore, însoţiţĭ de Dl. Ieronim, ne-am pogorît în Galată prin tunel şi înbarcându-ne în unul din vapórele ce circulă tótă ḑiua pe Bosfor am plecat la Bujukderè spre a ne presenta înaintea Ambasadoruluĭ nostru, Domnul Mitilineŭ. Dupĕ o cursă de 2 ore şi jumĕtate întrerupta pe la numerósele staţiĭ de unde se tot suia mulţime de lume, spre a face escursiunĭ prin frumósele împrejurimĭ litorale ale Bosforuluĭ, ajunseram în Bujukderè şi ne'ndreptarăm la otelul Universel—numit şi Gambeta în care luase reşedinţa de vară D. Ambasador Mitilineu cu fiul seŭ. Domnia sa bine-voi a ne primi imediat în audienţa ce cerusem; o preţiósă colecţiune de cârţĭ rarĭ şi documente, pe care ni le arată cu multa amabilitate, dovedeşte zélul stăruitor de care 'ĭ însufleţit a rĕspândi în cercurĭ cât maĭ largĭ faptele istorice din trecut, privitóre la posiţiunea internaţională a Românieĭ. Ne-a promis apoĭ că la caz de trebuinţă ne pune cum ne-a şi pus la disposiţiune pe subalterniĭ sĕĭ, ceea ce ne făcu o mare bucurie pentru care nu am putut să'ĭ mulţumim în destul. Dupĕ ce furăm congediaţĭ ne-am întors la schelă unde aşteptând vaporu, am dat peste un batrîn, care auḑindu-ne vorbind romăneşce intră în conversaţie cu noĭ,

spunêndu-ne că este Român din Iașĭ, dar se află în serviciŭ la Ambasada rusască. Venind un vapor ne-am urcat în el cu gând că ajungênd maĭ curînd în Pera vom avea timp a visita tot în acea ḑi și alte locurĭ. Dar ne am înșĕlat, căcĭ vaporul străbătu Bosforul în zig-zag oprindu-se și de-o parte și de alta pe la diferitele schelĭ spre a debarca numeroșiĭ pasagerĭ, maĭ ales femeĭ turce, care se'ntorceaŭ cu gramada de pe la rude și cunoscuțĭ, pe care'ĭ visitase cum e obiceiu după sĕrbatorĭ. Pe lângă haĭnele femeescĭ comune și vĕ!ul ce le acopere fața, ele pórtă un vestmênt larg în colorĭ viĭ, ce le înfășură tot corpul și e încheiat la gât și la brîŭ; ĭar suflând vêntul, acel vestmênt să umflă ca două ghemurĭ marĭ după cap și pe spate și dă celor ce 'l pórta o formă bisară. Ceva maĭ în jos de schela din Scutari se află pe Bosfor un turn înalt ce'ĭ ḑic „Turnul luĭ Leandru" un tĕnĕr grec din anticitate a căruĭ sfârșit jalnic servi de subject uneĭ clasice poeme greceșcĭ. 1). De a doua óră se înfățișă acum privireĭ nóstre vechiul Constantinopole în care cupola falnică a sf. Sofiĭ se ridică peste tóte cele-l-alte construcțiĭ, ca un curcubeu—al căruĭ capat de sus domină tóte înalțimele de pre pământ. Ardeam de dorință a 'l visita chiar atuncĭ, daca na'm fi întarḑiat pe Bosfor din causa curseĭ neregu'ate ce facu vaporul.

A doua ḑi, 31 Iulie, de diminéță ne-am pornit spre orașul vechiŭ, trecênd ĭar prin Galată și pe podul de lângă ea. La capătul cel-alt al poduluĭ se află o péță, ocupată de trasurĭ și o strada largă pe care traverséză și tranvaiul spre méḑă-ḑi rĕsĕrit. Apucênd pe acéstă stradă, lăsaram în drépta o moschea monumentală a Sultaneĭ Watidè, ĭar în stânga niște mausolee a diferițĭ Sultanĭ și o giamie cu o fôntană alăturea, din care pe o țavă curgea cu înbelșugare apa. Ceva maĭ înainte și maĭ pe dîmb în drépta se află Sublima Pórtă, ĭar în stânga—catră mare—Seraiul imperial cu muzeele și multe alte clădirĭ publice. Giamiile unele maĭ

1. Acéstă poema este tradusa și româneșce de nemuritorul Eliade în Curierul de ambe sexe.

mărețe de cât altele se'ntrec în mulțime cu casele de care se deosebesc numaĭ prin turnurĭ ce sunt așa de dese, că samănă cu tulpinele din o pădure bĕtrênă, despoiate de ramurĭ și de vârfurĭ. Mohamedanismul îșĭ încorporă simțul religios al seŭ maĭ mult de cât orĭ unde în acest oraș, care în vechea luĭ splendóre se numea ochiul universuluĭ și inima pământuluĭ, rivalisând cu cerul în frumusețá și măreție. [1]). Puțin maĭ spre médă-dĭ de Seraiŭ, odinióră sediul Imperatorilor Romanĭ de Rĕsĕrit, următorĭ aĭ Mareluĭ Constantin, este situată Biserica dumnedeeșteĭ Sofiĭ la care ne duceam. Ea este o minune de arhitectură creștină în stilul bizantin; o rotundă maréță sub care se'ncheiă tóta zidăria cu numerósele eĭ arcade, figuréză vecinicia cu cea maĭ nimerita intuițiune. Lângă zidul rĕsaritean a altaruluĭ, am vĕdut maĭ multe monumente mormêntale cu inscripțiĭ latine sub care zac osemintele vechilor împĕrațĭ a Rĕsĕrituluĭ. Zidăria tóta pe din afară e dată cu o vapsea curată ce bate în galben. Am intrat pe partea despre médanópte, am pogorît maĭ multe trepte de pétră și acolo dându-ni-se niște papucĭ destinațĭ anume, pentru visitatorĭ— în comptul uneĭ taxe de 35—40 piastri de persónă, am străbătut un coridor spațios pe parchetul căruia ca și pe al întregeĭ bisericĭ sunt întinse preșurĭ de pae de orez fin înpletite, și am eșit în capătul despre méda-nópte a Tindeı saŭ a Porticuluĭ; zidul esterior al Tindeĭ, provĕdut în laturea despre apus cu maĭ multe fereștĭ marĭ în rînd la mijlocul luĭ, iar despre médă dĭ cu o ușa mare în două laturĭ prin care intra odinióră Patriarhul cu demnitariĭ luĭ, se léga cu zidul apusan a bisericeĭ propriĭ rîdicându-se vertical până drept jumĕtatea înălțimeĭ acestuia, ĭar apoĭ în linie curbă până

---

[1]). Τὶς οὐκ οἶδε τὸν τῆς οἰκουμένης ὀφθαλμὸν, τὴν Κωνσταντίνου φημὶ, τὸν ὀμφαλὸν τῆςγῆς, ἤ μᾶλλον εἰπεῖν τὴν καρδίαν ταύτης, τὸ καιριώτατον; ποιητὴς δ'ἄν εἶπε τὸ της ἀρούρης οὖθαρ, τόν κοινὸν έώας, καὶ ἐσπερίου λήξεως σύνδεσμον, ἤ σχεδὸν ἐρίζει μὲν περὶ κάλλους τῷὀυρανῷ, κ. τ. α. Νικηφόρου Καλλιστου τοῦ Ξανθοπούλου περὶ συστάσεως τοῦ σεϐασμίου ὀίκου τῆς εν Κωνσταντινουπόλει Ζωοδόχου πηγῆς. πρωτον ἐκ δοθέντα αωβ. σελ. 3.

se înpreună cu acesta, cam la treĭ sferturĭ din înalţimea luĭ formând ast-fel treĭ arcade, una spre méḑa-nópte, alta spre méḑă-ḑi, ce sunt de o potrivă, ĭar cea despre apus are cam aceĭașĭ lăţime cu zidul paralel al Bisericeĭ. Numaĭ în Tindă pot încăpea maĭ multe sute de ómenĭ pentru care se și sĕvêrșia în ea Sfânta Leturghie, pe altarul a căruĭ urme se vĕd în unghiul résĕritén a tindeĭ, lângă pórta patriarhală. In zidul ce desparte Biserica de Tindă se află de rînd egal departate una de alta și de zidurile laterale treĭ ușĭ marĭ de bronz cu câte 2 aripĭ prin care se intră în Biserica propriŭ ḑisă. De asupra porţeĭ din mijloc se póte vedea încă icóna dedicaţieĭ Bisericeĭ. Câmpul eĭ este aurit. Inţelepciunea Dumneḑeiască, (ἡ ἁγία σοφία) este personificata în sfânta Evangelie ce stă deschise pe un postament, umbrind-o sfântul Duch în chip de porumb cu aripele întinse; de-a stânga postamentuluĭ împĕratul Iustinian (527— 65) stă în genunche purtând pe mânĭ Biserica, pe care o întinde ca pe o jertfă a întregeĭ sale împĕraţiĭ spre sfânta Evangelie. Coloritul figurelor este așa de espresiv și ansamblul așa de simetric. în cât icóna pare ca'ĭ însufleţită. Acésta este singura reliquie creștina din lăuntrul domeĭ rĕmasă neatinsă de fiiĭ luĭ Ismail, după ce ajunseră stĕpâni peste cetatea Mareluĭ Constantin. A descrie însĕ interiorul bisericeĭ propriŭ ḑise, trebue sa posadă cine-va cunoștinţĭ întinse de arhitectură, sculptura și pictura ca, după grosimea și soliditatea zidireĭ, dupa întinderea vasta din lăuntru, desparţita prin maı multe șirurĭ de columne de porfir, a căror capete de sus înfaţișase tot ce sculptura clasică are maĭ frumos, apoĭ dupĕ resturele pictureĭ în mosaic de pe bolte și zidurĭ, reprezentând diferite imaginĭ sacre ce se pot înca destinge prin vapseaua cu care aŭ fost șterse, de aseminea după înalţimea uimitóre, ce chiamă gândirea de pre pamênt la ceriŭ, dupĕ acustica pătrunḑĕtóre și dupĕ minunata proporţiune ce domnește în tóte parţile, să conchidă la imposanta înfaţișare a acestuĭ templu, să dea dreptate fundatoruluĭ seŭ, carele cuprins de entusiasm pentru măreţia luĭ

ce covêrşi pe a templuluĭ judaic a strigat: „Te-am biruit Solomon“ şi se verifice relaţiunea ce dădură luĭ Wladimir principe păgân al Kievuluĭ trimişiĭ sěĭ, ca întrând în acest templu, eĭ s'aŭ credut intraţĭ în ceriŭ. In adevěr : o biserică măréţă, împodobită cu lucrurĭ de arta alese, un serviciŭ religios sěvêrşit cu devoţiune şi o cântare bisericéscă purcesă din inimă şi demna de caracterul serios al religiosităţeĭ, are mare înrîurire asupra sentimentuluĭ religios, ce este din fire pornit catră frumos. Incă prin vécul XIV Biserica luĭ Iustinian întrecea tóte bisericile de pre pămênt cu frumuseţa, măreţia, podóbele de mult preţ şi cu resonabila cuvioşie, ca o adevĕrată înfrumuseţare a înţelepciuneĭ divine şi demnă de capitala uneĭ împérăţiĭ. [1]). Musulmaniĭ de şi aŭ un merit că aŭ păstrat creştinatăţeĭ acest monument religios, mulţemindu-se numaĭ a-l preface în casa de rugăciune pentru sine şi a-l întocmi după ritul lor prin înlăturarea tuturor obiectelor întrebuinţate la cultul creştin, totuşĭ în aversiunea lor către arta creştină, dispóe mosaicurele de pe zidurĭ şi le daŭ visitatorilor împreuna cu metaniĭ şi alte obiecte pe care le espun de vêndare în curtea Bisericeĭ ca sĕ fie plătite maĭ bine [2]). O piaţa mare spre rĕsĕrit şi médă-di desparte Sf. Sofie de Biserica Sf. Apostolĭ zidită de marele Constantin ce de aseminea a fost prefăcuta în Moschie. In mijlocul peţeĭ se află un monument de piatră cubic pe ale căruĭ laturı sunt sculptate nişte evinemente din timpul luĭ Teodosie cel Mare. De asupra monumentuluĭ este aşedat un obelisc adus de Teodosie din Egipt, ĭar alaturea cu el maĭ spre apus este o colóna de bronz în

[1]). . . . . Καὶ τὸν μέγαν τοῦτον ἀνέστησε δόμον, τὸν τῆς οἰκείας τῷ ὄντι σοφίας ἐπώνυμον, τὸν μάλα οἰκεῖον τῇ πόλει κοσμον ουκαι τῇ παρουσῃ ἐξουσίᾳ και διαίτῃ προσήκοντά μέγιστός τε γὰρ ἐστὶ και κάλλιστος τῶν ἁπανταχοῦ. ὄγκῳ καὶ τρυφῇ, ἔτί δε λελογισμένῃ σεμνότητι, κατα κράτος πάντας νικῶν. κ. τ. λ. Nicefor Calist. loc. cit. p. 5.

[2]). Lânga Biserica—la capetul eı despre apus este Baptisteriul împreuna cu o fôntâna-pe frontespiciul careia se dice ca sta scris odinióra : „νίψον ἀνομήματα μὴ μόνον ὄψον“ Aceste vorbe citite înainte şi înapoĭ au acelaş sunet : „Spala nedreptaţile, nu numaı faţa“.

formă de spirală şi o alta pătrată, care însă din ordinul unuĭ Sultan a fost despoiata de bronz, spre a face din el nişte porţĭ!... De la aceste monumente, ce deştéptă atâtea amintirĭ religióse şi istorice ne-am îndreptat spre Muzeŭ şi plătind o taxă am intrat în lăuntru, după ce vĕḑusem deja în curtea luĭ felurite petre cu inscripţiĭ latine şi grece, precum şi numeróse statuĭ. In interiorul muzeuluĭ ce nu de mult e instituit, afară de maĭ multe statuĭ mitologice şi istorice de ale Grecilor, Romanilor şi Asirienilor, se află o însemnată colecţiune de minerale, şi animale. Remarcabila este colecţiunea de monede şi giuvele desgropate nu de mult la Troia; pintre nişte obiecte vechĭ de metal în un dulap am vĕḑut şi o cruce fórte veche. [1]). Intorcêndu ne spre Galatà tot pe unde venisem ne-am oprit în dreptul uneĭ case marĭ despre port, sub care se afla în pămênt o capela cu un isvor aducĕtor de vindecare. Ea sta deschisă pentru suferinţĭ şi închinatorĭ în tot cursul ḑileĭ şi lângă isvor din care ne'ntrerupt sĕ scóte apă spre gustare şi stropire, sĕ sĕvêrşesc de servitoriĭ altaruluĭ rugăciunĭ şi cererĭ pentru ertarea şi însănătoşarea celor ce alérgă cu credinţa la ajutorul Domnuluĭ. Dupĕ ce am gustat şi ne-am stropit şi noĭ din acea apă bine-cuvêntată ne-am întors la otel, unde bine-voi a ne visita pe la 2 ore p. m. Dl. Mitilineu; ceva maĭ tarḑiŭ veni la noĭ şi Dl. Gedeon, care ne comunică între altele ştirea îmbucurătóre, ca Prea fericitul Patriarh întorcêndu-se la Reşedinţă, ne-a acordat audienţă pe a doua ḑi, Marţĭ 1 August.

[Va urma].

Iconom Al. Mironescu.

[1]. Anticitaţile ce se afla în Muzeul acesta sunt enumerate şi descrise în: Meyer Reisebücher, Türkei u. Griechenland.

SFATUIRI PENTRU STUDIUL SÂNTEI SCRIPTURI.

Sânta Scriptură fiind cuvêntul luĭ Dumnedeŭ, isvorul principal al teologieĭ, temeiul necesar al prediceĭ şi învĕţătureĭ creştineştĭ, trebue să fie cel d'ântĕiŭ şi maĭ principal studiŭ al unuĭ cleric.

Spre a o studia cu folos trebue:

Maĭ ântĕiŭ se o citéscă cu luare aminte tótă, formându-şĭ ast-feliŭ o ideie generală, fără a se opri la dificultăţile ce se pot întîmpina la fie-care pas; aplicându-se maĭ ales a-şĭ întipări în minte şirul istorieĭ sânte şi familiarisându-se ast-feliŭ cu modul de a vorbi al scriitorilor sacri. Ast-feliŭ pe nesimţite mintea se luminéză şi pătrunde în secretele biblice; ceia ce maĭ înainte era întunecat se face luminos; ceea ce sĕ părea contradicĕtor, serveşte de minune scopuluĭ principal al Scriptureĭ, adecă perfecţionarea morală a omuluĭ prin cunóşterea adevĕrurilor religióse şi imitarea modelelor ce ni le presintă Sânta Scriptură.

Inainte de a începe o adoua cetire şi maĭ aprofundată a Biblieĭ este de trebuinţă a studia cu îngrijire cestiunele, care sunt tratate în Arheologia biblică şi Introducerile Generale ale Sânteĭ Scripturĭ. Trebue a avea nişte ideĭ clare despre ţara în care a locuit poporul pentru care s'a scris cărţile acestea; clima, producţiunea soluluĭ, diferite obiceiurĭ orientale, cultul şi viaţa politică a aceluĭ popor; trebue a avea nişte noţiunĭ exacte despre canonicitatea, inspirarea cărţilor, despre modul înţelegereĭ şi esplicăreĭ

cuvêntuluĭ luĭ D-deŭ, adecă despre regulele Ermineuticeĭ.

După acéstă pregătire preliminară după ce acum ne-am deprins cu metodul și regulele ce trebue să urmăm, este timpul de a ne ocupa de fie-care carte în deosebĭ. Acum nu maĭ e vorba a ne mărgini la o singură cetire, pentru că orĭ cât de cu luare aminte s'ar face, ea va fi totușĭ superficială; e de trebuință a o studia. Studiul este maĭ profitabil și maĭ respectuos; mărturisește maĭ multă stimă, ne pune în stare a pătrunde maĭ mult în înțelegerea scrierilor inspirate; și dacă este ceva în lume, care se merite a fi cercetat și aprofundat, din tótă inima și cu tóte puterile spirituale, apoĭ fără îndoială nu póte fi alta decât cuvêntul luĭ D-deŭ. Dacă noĭ suntem ținuțĭ a asculta cu atențiune niște sfaturĭ ce ni se daŭ de vre-un amic pentru binele nostru, cu atât maĭ mult trebue se ne silim din tóte puterile a pricepe bine aceea ce D-deŭ ne descopere cu atâta bună voință, ceĭa ce este spre folosul nostru. Acésta trebue a o face cu atât maĭ mult, cu cât menirea nóstră a clericilor este de a rĕspândi aseminea învĕțăturĭ și a le sădi în inimele credincioșilor.

In acéstă lucrare particulară și personală în privința cărților sânte nu este de trebuință a lua cărțile după olaltă; este maĭ bine a alege o carte ce ni se pare nouĕ maĭ folositóre și potrivită cu gustul și priceperea nóstră, și astfel a-ĭ consacra tot timpul necesar pentru a o studia bine, fie studiul de lunĭ și chiar anĭ întregĭ. Aicĭ, maĭ mult decât în cele-lalte ramure de cunoștințĭ, trebue a merge încet ca se fim sigurĭ și se putem culege maĭ multe fructe. Mijlocul cel maĭ potrivit de a înțelege Sânta Scriptură, este de a pătrunde bine o parte separată. Fiind-că întrégă este însuflețită de acelașĭ Spirit, de aceĭa cu tótă diferința timpuluĭ și a subiectuluĭ, domnește o unitate perfectă, de la Facere și până la Apocalipsă, ceĭa ce am învĕțat studiând câte-va pagine servește a pricepe totul, așa precum cu alfabetul ce se înșiră într'o gramatică, numaĭ dacă'l vom cunóște bine, vom putea ceti tóte cărțile scrise cu acel alfabet.

Cu tóte acestea fiind că studiul Sânteĭ Scripturĭ este fórte întins, și se póte face din diferite puncte de vedere, este necesar a se circumscrie și a se pune într'un punct de videre special în cunoștința personală pe care se silește cineva a o câștiga. Când posedă cine-va noțiunele generale indispensabile pentru înțelegerea cuvêntuluĭ sânt, și șĭ-a ales partea din câmpul sacru ce șĭ-a propus a cultiva cu temeiŭ, rĕmâne încă a determina scopul particular pe care trebue a sĕ sili ca sĕ-l implinéscă. In adevĕr nu toțĭ clericiĭ sunt chemațĭ a studia Sânta Scriptură într'un feliŭ. Fără îndoială, fie-care cetitor al Biblieĭ, trebue să nutréscă sufletul sĕŭ cu pânea cuvêntuluĭ luĭ Dumnedeŭ; dar fie-care trebue să-șĭ alégă din acéstă masă bogată bucatele care-ĭ plac maĭ bine. Sânta Scriptură este o carte care póte fi înțelésă de toțĭ; ea este demnul obiect de meditațiune al celor maĭ marĭ geniurĭ, cariĭ sunt incapabile de a o pĕtrunde în tótă profundimea sa; dar totodată este și conducĕtóre inteligențeĭ celeĭ maĭ umilite, căria'ĭ arată clar și determinat calea mântuireĭ, în admirabilele învĕțăturĭ ale Evangelieĭ

Prin urmare datoria nóstră este a ne sili să căutăm în Biblie ceea ce este maĭ în armonie cu priceperea nóstră, cu trebuințele situațiuneĭ și datoriele stăreĭ nóstre. Un mare numĕr se vor simți obligațĭ a studia Sânta Scriptură în interesul predicăreĭ; vor căuta de preferință ceea ce se raportă la dogme și morală, și ceia ce s'ar putea găsi pentru a mișca inima și cultiva spiritul prin esemple, așa precum făceaŭ predicatoriĭ ceĭ marĭ aĭ Sericeĭ nóstre și în genere toțĭ sânțiĭ Părințĭ.

Alțiĭ o vor studia ca teologĭ, folosindu-se de tóte mijlócele pentru a o înțelege bine, cum: studiul limbelor orientale: ebraică, grécă, siriacă, haldaică și arabă, esplicările sânților Părințĭ, Invĕțătorĭ și Scriitorĭ bisericeștĭ, studiând tóte comentariele ce s'aŭ făcut maĭ înainte; apoĭ a esamina în scrierile rabinice și acele ale criticilor din tóte timpurile, aplicațiunele falșe ce aŭ făcut eĭ textuluĭ sa-

cru, cu un cuvênt aceĭ ce se devotéză studiuluĭ Sânteĭ scripturĭ în tótă întregimea luĭ. Alţiĭ însĕ se vor simţi aplecaţi a studia Sânta Scriptură din punctul de videre apologetic, apărând cuvêntul luĭ Dumnedeŭ în contra tuturor atacurilor duşmane.

Orĭ-care ar fi scopul particular ce'şĭ propune cine-va a'l atinge, vor fi totuşĭ unele regule comune de urmat şi mijlóce generale de întrebuinţat.

Cea d'ântĕiŭ regulă de observat, în tot cazul, este de a urma sensul literal adecă acela care iese naturalminte şi de-a dreptul din textul sacru Conclusiunele ce se trag din Sânta Scriptură trebue să sĕ întemeieze pe înţelesul literal ca pe basa sa fundamentală.

Spre a ajunge la cunoştinţa înţelesuluĭ literal, maĭ înainte de tóte trebue a ne servi de textul sacru, căcĭ nimic nu póte esplica maĭ bine Biblia de cât ea însăşĭ. A se familiarisa cu cuvêntul luĭ D-deŭ, prin o lectură cât se póte de deasă, a învĕţa ast-feliŭ însemnarea cuvintelor şi a locuţiunelor biblice, a compara apoĭ între dênsele diferitele locurĭ care aŭ asemănări şi raporturĭ de înţeles, de ideĭ şi espresiunì; ĭată comentariul cel maĭ lămurit dintre tóte, cel maĭ sigur şi cel maĭ potrivit pentru tóte procedările.

Trebue a se folosi cine-va şi de Comentatoriĭ cariĭ aŭ esplicat maĭ bine înţelesul literal. Va ceti, spre esemplu, cu mult folos esplicările ce sĕ află în operile s-luĭ Ión Chrisostom care sunt făcute maĭ asupra tuturor cărţilor Vechiuluĭ şi Nouluĭ Testament, aci va afla modul de a se folosi de exemplele Sânteĭ Scripturĭ şi va cunóşte valórea tuturor cuvintelor în tóte împrejurările.

Un isvor fórte preţios pentru înţelegerea textuluĭ sacru, dar care nu este la îndĕmâna tuturor, este cunoştinţa limbelor originale în care aŭ fost scrise cărţile sânte, limba ebraică, pentru partea cea maĭ mare a Vechiuluĭ Testament, limba grécă pentru Noul Testament şi pentru cărţile necanonice ale Vechiuluĭ Testament.

Cunoştinţa unor limbĭ viĭ, cum este limba germană şi

limba francesă póte să fie ĭarăşĭ fórte folositóre spre a studia comentariele cele maĭ bune ce s'aŭ făcut în aceste limbĭ; totuşĭ fiind ele făcute de Romano-catolicĭ şi Protestanţĭ, trebue a alege cu luare aminte ceĭa ce ar fi folositor şi a lăsa aceea ce ar fi spre dauna învĕţătureĭ nóstre ortodoxe.

Dupĕ ce şĭ-a ales cartea ce-şĭ propune a o studia în special, trebue a ceti cu luare aminte o Introducere bună particulară în acéstă carte, pre urmă a verifica exactitatea, aplicându-o asupra textuluĭ însuşĭ şi servindu-se de ea ca de un conducĕtor, potrivit cu înaintarea în studiul seŭ. Este cu neputinţă a pricepe pe deplin vre o parte a Sânteĭ Scripturĭ, dacă nu se ştie cu ce scop şi în ce împrejurărĭ s'a scris acea carte. Tot-odată este de trebuinţă a cunóşte maĭ d'inainte împărţirele principale precum şi legătura cuvêntuluĭ în fie-care carte. Acéstă cunoştinţă este lumina, fără care merge cine-va în întunerec, să rĕtăceşte şi să perde. Ea este cu atât maĭ trebuincіósă, cu cât împărţirea actuală a Biblieĭ în capitule şi versurĭ, fórte comodă pentru cercetărĭ, este maĭ mult o piedică decât un ajutor pentru înţelegerea textuluĭ. Acéstă divisiune nu este făcută aşa precum o vedem în operile pe care le cetim pe fie-care ḑi, ea nu arată părţile principale şi subdivisiunele secondare, ci întrerumpe chiar şi frasele. Aşa dar în cetirea Biblieĭ, trebue să fim fórte cu luare aminte; căcĭ punctuaţia actuală ne procură o muncă zadarnică a spirituluĭ de care ne-ar scuti meşteşugirile iscusite ale punctuaţieĭ şi disposiţia tipografică modernă în alte cărţĭ. Indicaţiunele ce ni le procură Introducerile, ne scutesc întru cât-va de aceste inconveniente.

Cetind fie-care din cărţile Biblieĭ, afară de ale înţelepciuneĭ, trebue a avea înainte un atlas biblic. (1). Este cu neputinţă a pricepe bine cărţile istorice ale Vechiuluĭ şi Nouluĭ Testament, Profeţiĭ, un mare numĕr de Psalmĭ,

(1). Bibel-Atlas de M. Riess sau Atlas Geographique et Arheologique de Abbé *Ancessi*.

fără o cunoştinţă exactă a geografieĭ Palestineĭ. Faptele istorisite de Sânta Scriptura nu s'aŭ petrecut în ceriŭ, ci pe un punct al globuluĭ. Oare nu se cuvine ca fie-care cleric român sĕ cunóscă tot aşa de bine pămêntul sânt ca şi România, şi Ierusalimul ca pe cetatea în care locueşte? Patria Mântuitoruluĭ nostru Iisus Christos este patria nóstră a tuturor. Scriitoriĭ sacri aŭ scris maĭ întĕiŭ pentru Istrailteni, cariĭ cunoşteaŭ bine ţara lor, şi scrierile lor presupun în adevĕr acéstă cunoştinţă. Pentru cine nu o posedă, istoria sântă este înfăşurată cu un feliŭ de negură deasă; nu se póte localisa nimic din tóte acestea, ba am putea chiar să ne facem nişte ideĭ falşe. Trebue dar a căuta să înţelegem textul sacru aşa precum îl înţelege istraelitul, către care vorbea Isaia, saŭ cu care cânta David, şi a studia prin urmare, nu numaĭ topografia, ci şi caracterul fisic : clima, producţiunele, istoria naturală a Palestineĭ. Nu ne este dat tuturor a privi cu ochiĭ noştri pămêntul bine-cuvêntat pe care Domnul nostru Iisus Christos şi Prea Sânta Fecióră l-a călcat cu piciórele lor, dar toţĭ 'l putem cunóşte cel puţin din cărţĭ şi din atlasele geografice.

Nu trebue a pierde nicĭ o ocazie spre a învĕţa istoria şi obiceiurile Orientuluĭ, pentru că aduc multă lumină asupra Sânteĭ Scripturĭ. Arheologia sacră este indispensabila pentru a pricepe o mulţime de amărunţimĭ biblice. Un comentar bun trebue se conţie în privinţa acésta tóte cunoştinţele necesare, dar nu va greşi nicĭ decum cine-va, spre a'şĭ înmulţi cunoştinţele sale, ba chiar este folositor a studia, pentru Vechiul Testament: istoria Asirieĭ şi a Chaldeeĭ, a Egiptuluĭ, a Feniciei şi a Sirieĭ; ĭar pentru Noul Testament : istoria Grecilor şi a Romanilor; pentru ambele : calătoriele în Arabia, Palestina şi în genere în tóte ţĕrile biblice. Acésta este o lectură pre cât de necesară pre atât de instructivă, un mijloc de a întrebuinţa cu folos timpul sĕŭ şi tot-odată o recreaţie plăcută.

Cu tóte acestea nu şĭ dă samă cine-va despre importanţa

acestor cunoştinţĭ, şi'şĭ închipueşte fórte lesne că ele sunt cu totul accesoriĭ. Spre a pricepe cugetările esprimate într'o carte, trebue a şti limba. Dar nu trebue a crede că o limbă se compune numaĭ din cuvinte şi din sonurĭ, a căror însemnare se găseşte în dicţionar; ea sĕ compune şi dintr'o mulţime de alusiunĭ la ideile, moravurile şi obiceiurile acelor cariĭ o vorbesc. Sunt multe lucrurĭ pe care dicţionariul nu ni le spune şi nicĭ trebue a le spune. Poporul pune în limba sa tótă viaţa sa. Talis hominibus oratio qualis vita, ḑice Seneca (Ep. CXIV); este lucrul seŭ de predilecţie, espresiunea geniuluĭ seŭ, un altul el însuşĭ; limba reflectéză cu fidelitate credinţele sale, aspiraţiunele, datinile, organisarea sa, ceriul care luminéză désupra capuluĭ seŭ, şi pămêntul pe care l calcă cu piciórele, cu tóte condiţiunele fisice, munţiĭ seĭ, apele, producţiunele şi bogăţiele sale. Trebue a cunóşte tóte acestea, care aŭ intrat ca nişte elemente esenţiale în formarea uneĭ limbĭ, spre a pricepe acea limbă. Cine va putea gusta cu desĕvêrşire poesia Bibliei şi cugetările esprimate de Psalmistul şi Profeţĭ, dacă cunóşte numaĭ înţelesul general al cuvintelor şi dacă nu ştie înţelesul particular ce aŭ în Palestina şi sub pana scriitorilor inspiraţĭ? Ceriul Orientuluĭ nu este ca al nostru, acolo, în acele regiunĭ pârlite de sóre roua are un preţ de care abea ne putem face o idee. Trebue a şti cât de dorită este ea, ca un izvor de binecuvêntarĭ, de locuitoriul Palestineĭ, spre a simţi tótă profunzimea şi întinderea espresiuneĭ profetuluĭ: *Rouraţĭ ceriurĭ de sus şi nourilĭ se plóie dreptate.* Is. XLV, 8.

Este cu neputinţă a înţelege pre un orator grec saŭ latin chiar şi în o traducere română, dacă nu ştie cine-va mitologia păgână, organisarea politică a Ateneĭ saŭ Romeĭ, ce eraŭ arhondiĭ saŭ consuliĭ, jocurile publice, etc. Tot aseminea este cu neputinţă a'şĭ da samă de alusiunele biblice, dacă nu cunóşte cine-va obiceiurile şi faptele pe care sunt întemeiate. Dacă-şĭ represintă cine-va templul din Ierusalim ca una din bisericele nóstre, un rege

din Iuda ca pe un rege europén, o armată din Orient ca una din armatele nóstre regulate, comite necontenite anachronisme și cade neîncetat în eróre.

Fie-care neam are spiritul seŭ propriŭ, un mod particular de a pricepe, a gândi și a scrie. Cu cât omenirea se asamănă în trasurile sale fundamentale, cu atâta este diferită în trasurile accesorie. Din causă că uniĭ aŭ uĭtat de aceste diferițĭ, care disting țĕrile și timpurile, națiunele și individiĭ, de aceea s'aŭ făcut atâtea obiecțiunĭ în contra Biblieĭ, care nu pot proveni decât din ignoranță.

Dar tóte ajutórele acestea ar rĕmânea nefolositóre dacă n'ar fi întrebuințate de spiritul nostru. In studiul Sânteĭ Scripturĭ, ca și în tóte cele-lalte studiĭ trebue a fi cu mare luare aminte, trebue a avea o aplecare perseverantă și cugetare profundă. Este bine chiar a scrie observațiele sale personale spre a le lămuri maĭ bine și a le conserva.

Reflecsiunea este aceĭa care face munca nóstră productivă, desvoltă inteligența, o măreşte și o înalță. Ceĭa ce luâm din cărțĭ este numaĭ un aliment pre care trebue a ni-l asimila, și acéstă asimilare sĕ face prin atențiune și reflexiune. Fără o atențiune seriósă, ideile trec pe dinaintea ochilor, și nu lasă urme în memorie; fără reflecsiune sĕ grămădesc în spirit și întunecă în loc sĕ lumineze; nu devin ale nóstre, ele pĕtrund în spirit ca strĕine și ĭes curênd.

Uniĭ cred că pot sĕ'șĭ lărgéscă cercul cunoștințelor, cetind mult. Fără îndoială că prin cetire continuă póte sĕ'șĭ adune cine-va cunoștințĭ multe și variate. Dar principalul este a'șĭ desvolta spiritul, a-l face maĭ sagace, și cel ce a făcut spiritul sĕŭ maĭ pĕtrundĕtor a făcut mult maĭ mult decât acel ce șĭ-a încărcat memoria. Acesta este ca un astronom care ar studia astronomia cu ochiul liber, pe când cela-lalt se asamănă cu acel ce o studiază înarmat de un telescop.

Este deci necesar, ca dupĕ ce a cetit un capitul din Biblie, să închidă cartea și să sĕ întrebe ce a cetit, făcêndu-șĭ ast-feliŭ un feliŭ de esamen spirituluĭ sĕŭ. Atuncĭ

trebue a analisa fondul cugetărilor scriitorilor sacri, ale coordona între dênsele, cercetând legătura şi înlănţuirea lor, raporturile ce esistă între unele şi altele. Este un defect al cetitorilor Bibliei, de a o ceti câte o bucată fără a lega între dênsele diferitele părţĭ. Se ocupă cu amănuntele şi nu caută ce se vorbeşte în total; disparte cartea în versurĭ şi nu o priveşte în unitatea sa armoniósă. Un edificiŭ trebue se fie privit în totul şi nu numaĭ pétră cu pétră. Acel care studiază Biblia în bucăţĭ se asamănă cu acel care în tabloul unuĭ pictor ar esamina numaĭ indiviḑiĭ fără a avea privire la unitatea armonică, fără a esamina tot-odată şi compunerea întrégă, aşa că ĭ-ar fi cu neputinţă a'şĭ da samă de ideia generală esprimată în acel tabloŭ.

In fine spre a fi stĕpânĭ pe ideia ce predomină cărţile sânte în genere, şi a progresa în ştiinţa sacră, trebue ca sĕ fie studiul nostru ne întrerupt. O cetire întreruptă este în mare parte pierdută şi aduce puţine fructe, pentru că sĕ uĭtă lesne ceea ce s'a cetit în intervale; şi când se apucă din noŭ, adesea nu-şĭ aduce aminte ceea ce a cetit maĭ înainte. Pentru ca ostenéla sĕ fie folositóre trebue sĕ fie continuă, regulată şi tot-odată seriósă. Dacă sĕ disgustă cine-va de cuvêntul luĭ Dumneḑeŭ, causa este că nu'l cunóşte şi nu cugetă destul de serios la el.

Nu trebue a studia Sânta Scriptură numaĭ cu mintea, ci trebue a o studia şi cu inima. Ea ni s'a dat in adevĕr spre învĕţătură dar şi spre edificare. Invĕţătura este mijlocul şi edificarea este scopul. Nicĭ odată nu trebue să uĭtăm că Biblia este o carte sfântă, care conţine însuşĭ cuvêntul luĭ luĭ Dumneḑeŭ şi prin urmare nu trebue sĕ o cetim ca pe o carte profană, nicĭ precum ar face un literat, istoric, un lumén saŭ raţionalist, numaĭ de curiositate. Adesea inimiciĭ religieĭ o studiază cu aplicaţiune şi sĕ servesc de tóte mijlócele ce le-am espus deja; dar munca acésta a lor este stérpă, şi chiar vĕtămătóre, pentru că nu o studiază cu credinţă şi umilinţă, aşa precum

cere D-ḑeŭ de la un creştin; noî însĕ o studiăm adorând pre *Domnul nostru Iisus Christos*, pe *care-l întâlnim maî* pe fie-care pagină, şi facem din studiul acesta nu numaî o ocupaţie folositóre ci şi un exerciţiŭ de pietate. Luminând spiritul nostru, trebue să atingă sufletul şi să aducă în noî fructe spre mântuire. Prin urmare trebue a deschide cartea acésta avênd inima şi intenţiunea curate, aşa precum ne recomandă sânţiî Părinţî.

Se culegem deci din cărţile sânte tóte învĕţăturile folositóre pentru sufletul nostru şi pentru sufletele ce trebue a le conduce la Dumneḑeŭ. Un mare numĕr dintre comentatorî, maî ales dintre ceî vechî, pot sĕ ne servéscă spre scopul acesta. Omiliele Părinţilor Bisericeî conţin adevĕrate tesaure de edificaţiune, scóse din mina nesĕcată a Sânteî Scripturî. Eî aŭ studiat Vechiul şi Noul Testament cu o sirguinţă admirabilă şi noî putem şi trebue să profităm de lucrările lor. In scrierile lor se află tot sucul Creştinismuluî de la începutul sĕŭ, şi de şi unele părţî s'ar părea învechite, totuşî acolo trebue să-şî pue predicatoriul tótă atenţiunea spre a profita de ele şi a predica cuvêntul sânt în tótă puterea sa.

Maî este de însemnat că trebue se notăm versurile maî însemnate, când le întimpinăm in lectură, şi să le învĕţăm de rost, spre a înbogăţi memoria nóstră şi a ne servi de dênsele spre a medita asupra lor şi a le studia cu temeiŭ. Căcî maî ales când e vorba de edificare, nu trebue a ne mulţămi numaî cu cetirea cuvêntuluî luî D-ḑeŭ, ci trebue a'l medita şi a ni'l apropria prin reflecsiune. Aicî, maî mult de cât orî unde, lucrul personal este indispensabil şi trebue se facă productivă sĕmênţa divină. Lectura aruncă acest grîŭ ceresc în sufletul nostru; pentru ca sĕ pótă încolţi însĕ, trebue ca reflecsiunea se lucreze, aşa ḑicênd, pămêntul inimeî nóstre. Cărţile, profesorul chiar, 'l prepară; dar el nu póte încolţi ast-feliŭ, decât în noî. De almintrelea un profesor de Sânta Scriptură nu póte să prefacă clasa sa în anvon de predică, nicî în lectură

spirituală. Rolul sĕŭ este de a deştepta în trécĕt unele reflexiunĭ pióse şi a îndemna pre auditoriĭ sĕĭ ca să sĕ foloséscă de ele meditând asupra lor. El nu póte să traducă elevilor sĕĭ tóte cărţile Biblieĭ nicĭ sĕ esplice succesiv fiecare proposiţie. Timpul de care dispune nu-ĭ permite a espune pe larg tóte părţile Vechiuluĭ şi Nouluĭ Testament, ci ca o albină culege din operile înterpreţilor tot ce este maĭ bun şi dă elevilor sĕĭ numaĭ mierea; ast-feliŭ li procură mijlocul de a lucra singurĭ şi a sbura aşa ḑicênd cu aripile lor propriĭ. Li dă maĭ întêiŭ cunoştinţele necesare pentru înţelegerea Biblieĭ în genere şi a fie-căreĭ cărţĭ în special, apoĭ li face cunoscut ideile principale, mărginindu-se la un resumat asupra cărţilor maĭ uşóre. Cu un cuvênt îĭ învaţă chipul de a studia Sânta Scriptură şi metodul ce trebue a-l întrebuinţa.

Urmând acestor sfătuirĭ vom profita de învĕţăturile cele salutare ale Sânteĭ Scripturĭ; învĕţăturĭ care aŭ schimbat faţa lumeĭ şi aŭ regenerat spiritul omenesc, care aŭ făcut ca legătura între Dumneḑeu şi om sĕ fie iarăşĭ strînsă, care daŭ avênt tuturor năzuinţelor nobile şi care fac ca progresul sĕ fie real în tóte ramurile activităţeĭ omeneştĭ. Numaĭ studiul Sânteĭ Scripturĭ aŭ făcut pre uniĭ ómenĭ sĕ ajungă culmea perfecţiuneĭ morale şi le-a dat curaj a lupta cu vitejie în contra inimicilor mântuireĭ neamuluĭ omenesc. Invĕţăturile Evangelice aŭ pus baza societăţeĭ moderne, care recunóşte şi respectă drepturile individuluĭ. Fiind dar aşa de folositóre învĕţăturile ce ni le procură Sânta Scriptură, merită o atenţiune seriósă din partea nóstră.

Gerasim T. Piteştênu.

Serbarea de 25 anĭ a Universitățeĭ din Bucureşcĭ.

Duminică, 22 Octombre, avu loc serbarea aniversăreĭ a 25-a a Universitățeĭ din Bucureştĭ.

La orele 2 şi jumĕtate după amédi, sala cea mare a palatuluĭ universitar (sala Senatuluĭ) era înțesată de un numeros auditor, compus din societatea cea maĭ alésă: toțĭ D-niĭ miniştri, Preşedintele Senatuluĭ, Corpul Diplomatic, Mitropolitul Primat cu Inaltul cler, mariĭ Demnitarĭ şi Funcționarĭ aĭ Statuluĭ, primarul Capitaleĭ, maĭ mulțĭ senatorĭ, deputațĭ şi membri aĭ Academieĭ Române, publiciştĭ şi alte notabilitățĭ, cariĭ împreună cu întregul corp profesoral al Universitățeĭ din Bucureşcĭ, cu representanțiĭ Universitățeĭ din Iaşĭ, şi a tutulor şcólelor secundare şi speciale din Capitală, ocupaŭ incinta săleĭ şi tribunele din drépta intrăreĭ. In tribunele din stânga săleĭ se aflaŭ soțiele D-lor miniştri, şi maĭ multe alte dómne din înalta societate; ĭar delegațiunile studenților universitarĭ umpleaŭ galeriele jur împrejur.

La orele 3 după amédi, M. S. Regele şi A. S. R. Principele Ferdinand fură primițĭ la peronul de onóre de D. L. Catargi, Preşedintele Consiliuluĭ, împreună cu toțĭ D-niĭ miniştri, de D. Al. Orĕscu, Rectorele Universitățeĭ, împreună cu D-niĭ Decanĭ aĭ facultăților, de delegațiĭ Universitățeĭ din Iaşĭ şi delegațiunea studenților universitarĭ.

La intrarea Regeluĭ şi a Principeluĭ Moştenitor în aula Universitățeĭ, corul intonă imnul național.

Majestatea Sa bine-voi a ocupa, pe estrada Senatuluĭ, fotoliul presidențial, ĭar Alteța Sa Regală şi D. L. Catargi, Preşedintele Consiliuluĭ de Miniştri, luară loc în drépta; D. C. Boerescu, ministrul Cultelor şi Instrucțiuneĭ publice, şi D. Rector, luară loc în stânga Suveranuluĭ.

După aceea, D. Al. Orĕscu, scoborînd de la estradă, rosti, în calitate de Rector al Universitățeĭ, un lung şi înteresant discurs, prin care expuse istoricul pe scurt al învĕțămîntuluĭ superior în România şi în specie al Universitățeĭ Bucurescene, şi arătă îmbunătățirile ce a primit şi insemnatele progrese ce a realisat acéstă înaltă instituțiune de cultură în cursul primuluĭ eĭ stadiŭ de un pătrar de secol, sub puternica impulsiune şi luminata protecțiune a M. S. Regeluĭ.

Viĭ şi simpatice aplause din partea auditoruluĭ însoțiaŭ cuvêntarea venerabiluluĭ Rector, orĭ de câte-orĭ, direct saŭ îndirect, se raporta la Augustul nostru Suveran.

După D. Orĕscu, luă cuvêntul D. C. Boerescu, Ministru Cultelor și Instrucțiuneĭ publice. D-sa, amintind frumósele și pline de învĕțăminte cuvinte ale M. S. Regeluĭ, rostite acum 20 de anĭ, cu ocasiunea inaugurăreĭ Universităţeĭ Bucurescene, a constatat cum tóte speranțele națiunei s'aŭ împlinit și cât de recunoscĕtor se simte întregul corp profesoral către Acela, care „caută puterea numaĭ în lumină și de dênsa numaĭ se preocupă". A schițat apoĭ, în trăsurĭ bine simțite și în aplausele M. S. Regeluĭ, a Alteţeĭ Sale Regale și a întreguluĭ auditor, greutățile îndurate și sacrificiele făcute de primiĭ apostolĭ aĭ cultureĭ naționale, G. Lazăr și Eliade, cariĭ, pe la începutul acestuĭ secol, puneaŭ în ruinele de la St. Sava temelia șcóleĭ și cultureĭ naționale; dovedind apoĭ, prin exemple luate din istorie, cum Româniĭ s'aŭ arătat în tóte veacurile setoșĭ de învĕțăturĭ înalte, pe carĭ le căuta în țéră ca și în străinătate, și a terminat cu indicarea acelor bărbațĭ iluștri, carĭ aŭ pregătit mișcarea nóstră de regenerare de la inceputul secoluluĭ XIX.

Acestor discursurĭ urmă rĕspunsul M. S. Regeluĭ, care, cu o voce sonoră, rosti următórele:

„Am ascultat cu un viŭ înteres discursurile D-vóstre și sunt cu „deosebire măgulit de cuvintele ce le spunețĭ. Vĕ mulțumesc asemenea călduros pentru simțimintele ce Ne arătațĭ în numele corpuluĭ profesoral, care,—sunt sigur—va lua tot-d'auna ca țintă creșterea tinerelor generațiĭ în respectul legilor și instituțiilor ce țéra, „în deplina sa libertate, 'și le-a dat. Una din aceste instituțiĭ este „și Universitatea, care împlinește astă-dĭ 25 de anĭ de viață. Și „traiul eĭ n'a fost șterp: dênsa a pregătit, împreună cu sora sa de „la Iașĭ, o generație de bărbațĭ, ce slujesc Statul cu pricepere, ĭar „Tronul cu credință, și pe carĭ în desele Mele călĕtoriĭ îĭ întâlnesc „prin tóte unghiurile țĕreĭ.

„Sunt dar fericit a presida acéstă impunĕtóre sĕrbătóre școlastică „și mândru că, în timpul Domnieĭ Mele, Universitatea a crescut și „s'a mărit cu două Facultățĭ, cea de Medicină și de Teologie; una „pentru alinarea suferințelor trupuluĭ, cea-l-altă pentru înalțarea „sufletuluĭ.

„Dorința de a învĕța s'a întipărit așa de adînc în mintea popo„ruluĭ, în cât tóte școlele ce s'aŭ înființat nu ajung să potoléscă „setea de a învĕța carte, — ceea ce dovedește avêntul puternic pe „care țéra Românéscă l-a luat în acest din urmă sfert de secol.— „Prin urmare, chiămarea profesorilor este tot așa de frumósă ca și „de folositóre, căcĭ dênșiĭ sunt menițĭ a sădi simțiminte curate și „patriotice în inima tinerimeĭ, pregătind-o ast-fel ca din sênul eĭ să „nască nouĭ propoveduitorĭ aĭ învĕțămêntuluĭ.

„Universitățile nóstre nu sunt numaĭ ale Românieĭ; ele pot de-

„veni, prin renumele lor, un focar de lumină a uneĭ marĭ părțĭ a „Rĕsărituluĭ, aruncând rade bine-făcĕtóre departe peste hotare și a- „trăgênd ast-fel un numĕr însemnat de tinerĭ din alte țĕrĭ carĭ vor „simți trebuință a se instrui.

„Cât pentru Mine voiŭ fi pururea sprijinitorul cel maĭ statornic „al Universitățeĭ, și am nesdruncinata încredințare că Nepotul Meŭ, „încăldit de cele maĭ ardĕtóre simțiminte patriotice, când va pre- „sida sĕrbătórea pentru împlinirea a 50 de anĭ de viață aĭ acestuĭ „însemnat așeḑĕmênt,—adică sĕrbătórea *nunțeĭ de aur*, făcută între „luminele revĕrsate de Universitate și sufletul tinerimeĭ,—atuncĭ a- „cest Inalt leagăn de cultură are să fie tot așa de sus pus cât și „viitorul scumpeĭ nóstre Patriĭ".

Cuvintele Suveranuluĭ aŭ găsit un echoŭ adînc în inimile între- geĭ adunărĭ, care, rîdicatǎ în picióre, prin dese și îndelungate urale, și-a manifestat emoțiunea și entusiasmul sĕŭ. Maĭ cu sémă cuvin- tele din urmă despre sĕrbătórea *nunțeĭ de aur a Universitățeĭ* a umplut de duioșie până la lacrimĭ pe asistențĭ.

O scurtă pausă de câte-va minute a fost împlinită prin cântarea unuĭ imn de ocasiune.

In urmă, D. Al. Odobescu, profesor la facultatea de litere, avênd cuvêntul, citi *elogiul luĭ Petrache Poenarul,* scris cu o pană de ma- estru. Efigia vechiuluĭ Director al Eforieĭ școlelor fu presintată cu tóte trăsurile sale, și spornica luĭ activitate, pe tĕrâmul educațiu- neĭ și instrucțiuneĭ naționale, se desfășură ca aĭevea înaintea au- ditoruluĭ.

Terminându-se acest discurs, M. S. Regele și A. S. R. Principele Ferdinand, dupĕ o scurtă și afabilă convorbire cu câte-va din per- sonagele aflate față la acéstă solemnitate, se întórseră, la orele 5 și jumetate, la Palatul din Capitală.

Ḑiua de Duminică, 22 Octombre, va rĕmâne memorabilă în ana- lele Universitățeĭ Române. Ea a fost una din acele serbărĭ care în- veselesce spiritul și emoționéză inima, făcend pe fie-care român să spere și să credă în viitorul și mărirea Patrieĭ. Profesoriĭ și-aŭ vĕ- ḑut în acéstă frumósă ḑi trudnica lor muncă rĕsplătită, scolariĭ aŭ căpĕtat noŭ avent și ardóre la muncă, ĭar națiuneĭ Romane i s'a dat încă o dovadă de cată iubire, mărinimie și abnegațiune de Sine este încins pentru densa Augustul eĭ Suveran, care pune maĭ pre sus de tóte, și chiar de propria Sa persónă, fericirea și mărirea Rega- tuluĭ Românieĭ!

IMPERATORUL ŞI MONAHUL [1]).

Imperatorul Carol cel mare [2]) o dată séra şedea lângă uşile curţeĭ sale. Aprópe de el se aflaŭ sateliţiĭ şi servitoriĭ luĭ. In acest moment trecea alăturea un monach cu cârja în mână, şi cu traĭsta în spate. El s'a oprit pe neaşteptate, şi şĭ-a arĕtat intenţiunea să intre în palat.

— Unde te ducĭ, părinte? l'a oprit unul din sateliţı pe monah.

— Voesc să intru în acest hotel, ca să mân, a rĕspuns monahul.

— Acesta nu este hotel, ci palat împĕrătesc, plécă maĭ departe, a fost rĕspunsul.

Carol cel mare, carele a audit acéstă convorbire, a ordonat să i se presinte monahul, şi ı-a rĕspuns în mod afabil: „bunule părinte! Acesta nu este hotel, ci palat, ĭar eŭ sunt Imperatorul Carol cel mare!"

Nefiind mişcat de loc, monahul a rĕspuns:

— Majestate! Cuĭ aparţinea acest palat, cincĭ-ḑecĭ anĭ în urmă?

— Unchĭuluĭ meŭ a rĕspuns imperatorul.

[1]). Acésta convorbire este tiparita în revista grecésca „Σωτήρ" („Mântuitorul"), din Atena anume în cartea 5—6, pe anul 1888. Din limba gréca în cea rusa s'a tradus şi tiparit în revista Христіанское Чтеніе" „(Lectura creştina)", organ al academiei spirituale din Petersburg, anume pe an. 1889, No. 1—2 (Ianuariu, Februariu), pag. 195. Eu am tradus acésta convorbire în limba *română* din cea rusa dupe textul rus, publicat în revista rusa, menţionata aci, la 22 Septembre (4 Octombrie), an. 1889, în Bucureştı.

[2]) Imperatorul Carol cel mare, unul din ceı maı glorioşı suveranı, pe carı ı-a avut lumea, a domnit între aniĭ 748—814 dupa Christ, fiind stepânitor al Germaniei, Franciei şi Italiei de asta-ḑı. Este înmormêntat în oraşul Aachen (Aix-la-Chapelle). Carol cel mare pe lângă faptele politice a facut mult bine şi pentru biserica creştina din apus, şi pentru ştiinţa.... (M. *Bescherelle,* „Dictionaire universel de la lanque française", Paris, 1855, tom. I, edition 2, pag. 606). *Notă extrasa de subsemnatul.*

— Dar după unchiul Majestăţeĭ Vóstre cuĭ a aparţinu?
— Dupĕ unchiŭ a aparţinut părinteluĭ meŭ.
— Dar după părintele Majestăţeĭ Vóstre cuĭ a aparţinut?
— Mie apoĭ 'mĭ aparţine dupĕ părintele meŭ.
— Dar dupĕ Majestatea Vóstră, când veţĭ muri, cuĭ va aparţinea?
— Fiuluĭ meŭ Ludovic va aparţine, după mórtea mea.
— Apoĭ cum, suverane a rĕspuns monahul, dupĕ acésta nu este óre hotel, casa în carea a trăit atâta lume?

Carol cel mare a înţeles aceea, ce a voit să spună monahul. Şi, într'adevĕr, noĭ toţĭ — şi ceĭ marĭ, şi ceĭ micĭ, avuţĭ şi sĕracĭ—nu facem alt-ceva, de cât trecem p'acest pămênt, [1]) şi d'aceĭa nimene nu trebue să se mândréscă înaintea cuĭ-va. Imperatorul l-a luat de mână pe monah, l-a întrodus în palatul sĕŭ, şi a ordonat să-ĭ dea asyl şi mâncare.... [2])

George P. Samureanu.

[1]. Aci 'mi amintesc cuvintele st. Apostol Pavel, cel mai învęţat scriitor al Noului Testament, anume: *„Nu avem aci cetate stătătóre, ci pé cea viitóre o căutăm“*. (Apostolul Pavel. „Epistola către Ebrei“, cap. 13, vers 14). *Citaţiunea făcută de subsemnatul.*

[2]. Aseminea convorbiri moralo-religióse, se cunosc din tradiţiune despre mai multe persóne înalte. Aşa. între altele, Alexandru I, Imperatorul tuturor Ruşilor (1801—1825), a dormit o nópte la un mare proprietar rus. A observat pe masa acelui proprietar cartea „Noul Testament“, legata luxos şi l'a întrebat pe proprietar daca o citeşte des acea carte. Proprietarul a respuns afirmativ. La plecare Imperatorul a pus în carte o hărtie de 100 ruble, scriind şi ceva pe pagina, unde a pus baniĭ. Peste vr'o câţĭ-va ani, acela-şi Imperator a dormit la acela-şi proprietar. A căutat aceiaşi carte, a gasit, spre marea sa mirare, baniĭ tot acolo. La întrebarea, pusa de Imperator, proprietarului—dacă ultimul citeşte regulat „Noul Testament“, s'a primit respuns positiv. Imperatorul indignat la culme —cacĭ proprietarul a minţit, ţinênd numai de fanfaronada cartea pe masă, nu numai că a luat 100 ruble, pe carea a pus-o în carte, dar l-a mai amendat înca cu 100 ruble pe proprietarul ipocrit. Acesta subsemnatul a citit-o de mai multe ori în cărţile ruseşti....

DESPRE CĂSATORIILE MIXTE [1]).

Unul din cititoriĭ ḑiaruluĭ grecesc „Σιών“ „(Sionul)“ din Atena s'a adresat cătră redactorul acestuĭ ḑiar în următorul mod. [2])

„Leucosia [3]) în insula Cypru, an. 1888, luna Octom. în 18 ḑile“.

Venerabile redactor al „Sionuluĭ !“

Vĕ rog sĕ-mĭ deslegaţĭ următórea neînţelegere: „care din canónele bisericeştĭ existente permite creştinilor ortodoxĭ să contracteze căsătoriĭ cu creştiniĭ eterodoxĭ, afară de regĭ [4]). Eŭ cel puţin cred, ca atarĭ căsătoriĭ contraḑic

[1]) S'a luat acest mic articol din ḑiarul grecesc „Σιών“ „(Sionul)“ din Athena, capitala regatului, Greciei, anume din No. 379, pe an. 1888, şi s'a tradus din greceşte în ruseşte, tiparindu-se în revista rusésca „Христіанское Чтеніе“. „(Lectura creştina)“, din Petersburg pe an. 1889, No. 1—2 (Ianuariŭ-Februariu , pag. 193—195. Eu am tradus acest articol mic din limba rusa în cea *română* dupe textul rus, publicat de revista rusa, menţionată aci, la 23 Septembrie, 5 Oct., an. 1889, în Bucureştĭ.

[2]) Ḑiarul grecesc, menţionat aci, este unul din cele mai importante în Grecia liberă, şi este redactat de I. P. S. *Dionisiŭ Latas*, arhiepiscop de Zacinth (Zante). Acest prelat a calatorit în anii 1887 şi 1888 prin Egypt, Syria, Palestina, şi descrierea interesanta, a caletorieĭ sale a publicat'o în acest ḑiar, şi s'a reprodus apoi, în traducere în mai multe limbi, între cari şi în cea rusa *Nota subsemnatuluĭ.*

[3]). *Leocusia* este capitala insulei Cypru, actualmente supusa Angliei, de la Iuniu 1878. Oraşul Leocusia, destul de cunoscut în antichitate, sa numeşte de europenii occidentalĭ *„Nicosia“*. Biserica Ortodoxa autocefala din insula Cypru este administrata, în timpul de faţa, de arhiepiscopul *Sofroniŭ*, un demn prelat, carele a fost prin Londra capitala Anglieĭ, în prima-vara an. 1889, dupĕ cum au comunicat acésta maĭ multe ziare şi reviste politice şi religióse. *Nota subsemnatuluĭ.*

[4]). Dupa actualul us al cuvêntului grecesc, sub „regi“ să înţeleg în genere tóte persónele din familia regală. *Nota traducĕtoruluĭ rus.*

dogmelor bisericeĭ ortodoxe de Orient, carea consideră ca regulă fundamentală a sa, exactă păzire a ordinei existente a lucrurilor, fără nicĭ un feliŭ de modificărĭ. Dacă și în-tr'adevĕr efectuarea acestuĭ mister se oprește de către prescripțiunile sacre ale bisericeĭ, apoĭ de ce ea permite asemine nelegiuire?"

RESPUNS.

„Tóte canónele și prescripțiunile bisericeĭ Ortodoxe de Orient interḑic cu severitate căsătoriile mixte nouĕ ortodoxilor, adică nicĭ unuĭ bărbat ortodox nu'ĭ este permis să ĭa nevastă de altă confesiune creștină, precum nicĭ o femee ortodoxă nu se póte mărita cu un bărbat, aparțițiinător bisericeĭ eterodoxe, precum arménă, romano-catolică, protestantă, și altele. Și acésta privește nu numaĭ pe simpliĭ cetățenĭ, ci și pe regĭ, căcĭ imperatorul Constantin Porfirogenit ḑice: *despre acest object s'a scris pe sânta masă a bisericeĭ catholice creștine, a st. Sofia, interḑicerea și prescripțiunea înfricoșată și neschimbată a sântuluĭ și mareluĭ Constantin, ca împĕratul Romeilor nicĭ o data sa nu între în legaturĭ de înrudire cu poporul, la carele existá deprinderĭ, carĭ se disting de cele ale Romeilor*, și carĭ *deprinderĭ sunt strèine Romeilor, și maĭ ales sa nu se înrudésca cu necredincioșiĭ și cu nebotezațiĭ, afara numaĭ de francĭ.* Numaĭ din indulgență s'aŭ permis în urmă regilor căsătoriile mixte, și dupĕ exemplul regilor, apoĭ și celor-l-alțĭ cetățenĭ, dar cu acea condițiune, ca, dacă orĭ cine din soțĭ n'ar fi ortodox — adică bărbatul saŭ femeĭa —apoĭ copiĭ lor negreșit trebue să fie botezațĭ în religiunea ortodoxă; alt-fel căsătoriile mixte nu se permit: și dacă cine-va nu se va conforma cu acéstă condițiune,-adică dacă nu'șĭ boteza copiiĭ în religiunea ortodoxă,-apoĭ copiiĭ nu pot fi moștenitorĭ aĭ avereĭ, rĕmasă după părințĭ, ci vor moșteni acea avere rudele ortodoxe, séŭ dacă vor lipsi atarĭ, apoĭ atuncĭ va moșteni statul. Și acésta din indulgență. *Dacă unul din soțĭ va fi ortodox, ĭar altul eretic, apoĭ copiiĭ trebue sa fie ortodoxĭ. Daca însă uniĭ vor fi ortodoxĭ, ĭar alțiĭ vor rĕmâneaereticĭ, apoĭ ca moștenitori aĭ unuĭ parinte saŭ a celuĭ-l-alt, pot fi numaĭ ortodoxiĭ. Dacă însa toțĭ vor fi ereticĭ, apoĭ vor moșteni rudele ortodoxe*, ĭar dacă vor *lipsi atarĭ, atuncĭ va moștoni statul,* —*așa cetim în codicĭ.* Și Fotiu, în „Nomocanonul" sĕu, ḑice: *daca unul din soțĭ va fi ortodox, ĭar cel-l-alt eretic apoĭ copiiĭ lor trebue sa fie ortodoxĭ.*

Dar în decursul timpului acéstă severitate s'a muét, și în timpul de față se întimpină căsătorii fără păzirea nu numaĭ a canónelor, ci și a ultimelor legĭ indulgente, admise de biserica și statul Greciei libere, cu tóte că, fără îndoélă, aceste căsatoriĭ, după litera exactă a legeĭ, trebuesc să fie considerate, ca nelegale (ἄκυροι). Cât privește însă partea religiósă a causeĭ, apoĭ eŭ (redactorul) mě tem, ca nu cumva peste vr'o câțĭ va anĭ să nu se contracteḑe căsătoriĭ cu necredincioșiĭ, adică cu jidaniĭ, și alțiĭ! Așa s'a rěcit la noĭ sentimentul religios!"....[1])

George P. Samureanu.

---

[1]). Prescripțiunea, ca romeii sa nu contracteze casatorii cu eterodoxii și necreștinii, se atribue lui Constantin cel mare fara nicĭ un temeiu. Acésta prescripțiune este de origină mult maĭ posterióra, și daca nu cumva este fabricata de însuși Constantin Profirogenitul, și s'a atribut lui Constantin cel mare, pentru ca sa aiba mai multa autoritate. *Nota traducĕtoruluĭ rus.*—Sub *Romeĭ* sa înțelegeau *greciĭ* din imperiul byzantin, mai ales acei, cari aparținéŭ confesiunei ortodoxe de orient. Sa știe ca, la an. 399 după Christos, imperiul roman, avênd de capitala orașul *Roma* s'a împarțit în doue imperiĭ romane: de apus și de resarit, anume sub fiii imperatorului *Teodosiu cel mare, Arcadiu* și *Honoriu.* Imperatul Arcadiu a domnit în resarit, avênd de capitala orașul *Constantinopol,* sau vechiul *Bysanțiu,* pe când Honoriu a remas în apus, avênd de capitala Roma—„orașul etern". Imperiul roman de apus a caḑut sub barbari la an. 476 dupe Christ, sub ultimul seu imperator Romul Augustul, pe când imperiul Roman de resarit sau byzantin, a maĭ existat aprópe 1000 ani, caḑênd sub jugul turcilor otomani la an. 1453 dupe Christ, când ultimul imperator al „romeilor", anume Constantin XI Paleolog, a fost ucis de Mahomet II, teribilul cuceritor al Constantinopolului, sau „Romei noue"... Sub *francĭ* se înțelegéu în resarit maĭ înteiu *Francezĭĭ* înca prin seculii VII—X dupe Christ, iar maĭ ales din secoluĭ al XI, când au întreprins mai cu sémă prima *cruciada,* pentru a libera *Palestina,* „pamêntul sânt" —de musulmani, iar mai pe urma turcii, arabiĭ, perșiĭ și alte popóre orientale moderne, numesc *„franci"* pe toți *europeniĭ,* afara de ruși, pe care'i numesc *„moscov"*.... In timpul de fața nu numai în Grecia libera, ci aprópe în tóta Europa civilisata, cade din ḑi în ḑi sentimentul religios, prin urmare și în *România,* ceea, ce este lucru fórte trist........

In multe locuri din Europa, și chĭar în *România,* se contractéza multe casatorii, contrarii canónelor și prescripțiunilor Bisericei Ortodoxe de Orient!... Acum mai tóte dinastiile (casele domnitóre) din Europa sunt înrudite între ele, mai ales cele ortodoxe și protestante, dupe cum se póte vedea maĭ ales *„Almanah de Gota"* pe an. 1889, partea genealogica. *Nota subsemnatuluĭ.*

CRONICA BISERICÉSCĂ.

Patriarchatul d'Ierusalim.

(Urmare. Vedĭ. No 7, anul al XIII-le pag. 398.)

Dositeŭ, patriarh d'Ierusalim, este destul de bine cunoscut, ca aparator al ortodoxiei şi protector al ştiinţei şi d'aceea despre el vom vorbi aci ceva maĭ mult, maĭ ales cu privire la activitatea lui faţa cu *Româniĭ* din *Moldavia* şi *Valahia....*

La anul 1672, *Duca* Domnul *Moldavieĭ*, a zidit Monastirea *Cetăţuea*, lânga *Iaşĭ*, fiind atunci patriarh d'Ierusalim Dositheu şi mitropolit al Moldaviei *Dositeŭ*. Acéstă Monastire, împreuna cu Monastirea *Chlincea*, de lânga Iaşi, a fost închinată S-tului Mormênt [1]). Sub patriarhul Dositeu s'au publicat mai multe scrieri de greci, orĭ de *românĭ* în greceşte, în seculul al XVII, la monăstirea *Cetăţuea* de lânga *Iaşĭ* şi altele, între cari şi patriarhul Dositeu a publicat capitulele : *contra calviniştilor* [2]). Dositeu patriarh d'Ierusalim a scris mai multe carţi de mare valóre, *între carĭ „Meletiu Sirigul"*. Acésta carte se conserva în doue ediţiuni : una tiparita în *Bucureştĭ*, în limba gréca, la an. 1690, sub *Constantin Brâncovénu*, şi alta în manuscript, în limba slavona. Acésta opera datorita penei lui Dositeu, cuprinde două scrisori, puse la începutul opereĭ, din cari una catra domnitor, alta catre cititor, şi, în fine, biografia lui Meletiul Sirigul [3]). Sub *Duca*, domnul *Moldaviei* (1666 —1669), se înfiinţéza tipografia din *Cetăţuea*, unde se imprima scrierile lui *Dositeŭ*, patriarh *d'Ierusalim*, prin al caruia concurs, între altele, s'a desvoltat *limba şi literatura română* [4]). Din persónele, cari au scris despre *Sinodul din Iaşĭ*, din 1642, sub *Vasile*

[1]). *Melchisedec Ştefănescu*, Episcop de Roman *„Notiţe istorice şi arheologice"*, Iaşĭ, 1885, pag. 270—275.

[2]). *V. A. Ureche. „Schiţe de Istoria Literatureĭ Române"*, Bucureştĭ 1886. part. I pag. 110—112.

[3]. Arhimandrit *Ghenadiu Enăcénu* (actual Episcop de Romnic) *„Petru Movilă şi Meşterul Manole"*, Bucureştĭ, *1882*, pag. 296—297.

[4]). *A. D. Xenopol* şi *C. Erbicénu*, *„Serbarea scolară de la Iaşĭ"*. Iaşĭ, 1885 pag. 67.

Lupu, domnul *Moldoveĭ* şi *Varlaam* Mitropolitul *Moldoveĭ*, sunt cunoscuțĭ în genere istoricilor occidentalĭ, *Allatiŭ* şi *Dositeŭ* patriarh d'Ierusalim [1]). Suveranii ruşĭ şi *români* avéu mare influența, autoritate, în afacerile politice şi bisericeşti ale orientului ortodoxu. *Vasile Lupu*, domnul *Moldoveĭ*, era aşa de puternic, în cât a pus patriarh d'Ierusalim pe arhimandritul *Paisiŭ*, fost superior al monastireĭ *Galata*, de lângă *Iaşĭ*, cu tóte că mulţĭ doréu sa nu se îndeplinésca voința lui *Vasile Lupu*. Paisiŭ a fost un predecesor al luĭ Dositeu, anume Paisiu a urmat luĭ Teofan, cari toți (Teofan, Paisiu, Dositeu) aŭ avut *marĭ legăturĭ cu românĭĭ* [2]). *Meletiu Sirigul*, mare dascăl al bisericeĭ din Constantinopol, a jucat un rol fórte important în *relaţiunile biserіceştĭ şi politice* ale grecilor, *românilor* şi ruşilor, el comunicá direct cu țarul Mosqueĭ, Mihail Teodorovici, primul suveran rus din dinastia Romanov, el a scris contra Calviniştilor, a tradus în greceşte *„mărturisirea Ortodoxă“*, a mitropolitului *Petru Movilă*; Meletiu Sirigul a fost delegatul patriarhuluĭ de Constantinopol la *Sinodul din Iaşĭ*, din an. 1642, împreuna cu Porfiriu mitropolit de Nicea. Despre el a scris patriarhul Dositeiu şi alţiĭ [3]).

In *Moldova* era *Mitropolit*, în timpul Patriarhuluĭ Dositeu, eruditul prelat *Dositeŭ*, *primul prelat moldovén*, *erudit* [4]).

Patriarhul *Dositeŭ* a scris *„Istoria patriarhilor d'Ierusalim“*, şi prin acésta şi-a facut un mare renume în ştiinţa, opera lui fiind prin acésta şi-a şi necesara la studiul istoriei bisericeşti [5]).

La an. 1672 s'a ţinut în Ierusalim, sub preşedinţa patriarhuluĭ Dositeu, un Sinod local, unde s'a compus *Expunerea doctrineĭ credinţeĭ ortodoxe* în 18 articule. Hotarîrile acestui Sinod aŭ avut mare însemnatate maĭ pe urma, în discuţiile ortodoxilor cu papiştiĭ, luteranii, calviniştii şi anglicaniĭ [6]).

Patriarhul Dositeu a contribuit fórte mult la desvoltarea intelectuala a Rusiei de rĕsarit (Moscovia). Inca înainte de *Petru Movilă*, în timpul lui, şi dupa el, au desfaşurat o activitate extra-or-

[1]). Arhim. *Ghenadiŭ Enăcénul* (actual episcop de Rômnic) *„Petru Movilă şi Meşterul Manole,“*, Bucureştĭ, 1884, pag. 296.

[2]). *Melchisedec Ştefănescu*, episcop de Roman. *„Notiţe istorice şi arheologice“* Bucureştĭ 1885, pag. 209—210.

[3]). Arhim. *Ghenadiu Enăcénu* (actual episcop de Rômnic). *„Petru Movilă şi Meşterul Manole“*. Bucureştĭ 1884, pag. 296, 297, 300, 302.

[4]). *Filaret Scriban*, episcop de Stavropol. *„Istoria bisericéscă a Românilor“*, Iaşĭ, 1871, pag. 166. *Dositeŭ* fu primul Mitropolit *Moldovén*, cu învețăturĭ întinse, şi care publică maĭ multe cărțĭ bisericeşti şi literare In curênd însă, din causa nestatorniciei împrejurărilor politice d'atuncĭ, fu necesitat să fugă în Polonia. El la an. 1679 aduse o *tipografie* nouĕ din Rusia, în carea publică maĭ multe *cărţĭ* folositóre, ĭar la 1686 Ión Sobiesky, Regele Polonieĭ, prădand *Moldova*, a luat, împreună cu reliquiile st. *Ión de la Sucéva*, cu alte odóre, şi pe Mitropolitul Dositeŭ, ca prisonier, de unde el, Dositeu, s'a liberat şi s'a dus la Mosqua, unde a şi murit, lăsând acolo marea sa bibliotecă. El desfăşură o *activitate literară şi chĭar filologică*, prin scrierile sale, imprimate în ţara şi afara de ea la an 1655 — 1687. Despre Mitropolitul Dositeŭ a scris o operă importantă d. Ioan *Bianu*, profesor la liceul st. Sabba din Bucureştĭ, precum şi d. Constantin Erbicénu şi alţiĭ .. .

[5]) *Nicolae V. Laşcu*, *„Biserica Ortodoxă Română“*. Bucureştĭ, 1885, No. 9 pag. 707; No. 10, pag. 783, 789. 791, 797; No. 12, pag. 952.

[6]). Т. И. Филиппобъ „Совреметья Церковньи вопросы“, Petersburg, 1882, pag. 275.

dinară, pe tarîmul literar şi teologic, maı multe persóne în Rusia occidentala anume în oraşele : (Kiev, Vilna, Liov maĭ cu séma), dintre carı maı însemnate sunt, afara de cele menţionate maĭ sus : *Isaia Trofimovicĭ Cozlovsky, Sofroniŭ Pociatsky, Jgnatiu Oxenovicĭ, Josif Cononovicĭ, Jnnocent Gizel, Lazăr Baranovicĭ, Joannikiu Golialovsky, Josif Trizna*, carı au studiat pe la scólele superióre din Cracovia, Varşovia, Zamostie, Liov, Roma, unii din eĭ petrecênd maı tóta viaţa la studiu prin Ungaria, Polonia şi Orient, şi cari aparţinéu *lavreĭ Pecerca* din Kiev şi renumiteı *academieĭ din Kiev*, înfiinţata de Mitropolitul de Kiev—*Petru Movilă*. Dânşii au compus multe scrierı de felurit conţinut, maı ales Theologico-Polemic, îndreptate contra papiştilor, lutheranilor, calviniştilor.... [1]), şi despre cari, în legatura cu sinodul din *Iaşĭ*, din 1642, şi evenimentele conteporane au scris în *româneşte* lucrurı fórte interesante maales douĕ persóne : P. S. *Melchisedec Ştefănescu* erudit episcop de Roman [2]) şi P. S. *Ghenadiu* Enăcénu, episcop de Rômnic [3], asemenea erudit prelat *român*, ambii elevı aı renumiteı academii movilene din Kiev, cari cu demnitate servesc Bısericeı Ortodoxe, *Româniеĭ* şi ştiinţeı.... [4]).

In ultima jumetate a secoluluĭ XVII instrucţiunea din Rusia occidentala a început a se întroduce în Moscovia. La an. 1648 boerul Th M. Rtiscev a zidit aprópe de Mosqua monastirea st. Andreiu, şi a chĭemat acolo vr'o câţı-va monahı din monastirile din Kiev şi altele din Rusia mica, pentru traducerea feluritelor carţı, folositóre pentru biserica, din limba grécă în cea rusa. In capul acesteı *„adunărĭ savante"*, sau *„frăţimĭ"*. erà eruditul *Epifaniŭ Slavinetzky*, chıemat din monastirea din Kiev şi carele s'a ostenit mult pentru biserica rusa şi instrucţiune. Slavinetzki erà om de cabinet, carele puţin se interesa de afacerile societaţeĭ, şi carele s'a dedat cu totul ştiinţeı. El a tradus multe carţĭ din greceşte în slavoneşte, se ocupa cu îndreptarea traducereı biblieĭ, a compus un dicţionar greco-slavo-latin, şi scria disertaţiunı pentru studiul limbeı grece Nu mult timp dupa înfiinţarea acesteı societăţı a fost chıemat de ţarul Alexiu Michailovicı la Mosquva, (în an. 1664) alt erudit din Rusia occidentala, anume *Simeon Sitianovicĭ Polotzky*, un om înca tîner, d'o mare capacitate, cu caracter independent, carele a studiat asemenea în colegiul din Kiev, şi carele afara d'acea, a ascul-

[1]). И. Чистовичъ, „Исторія Западно — Русской Церкви", Petersburg. 1884, part. 2, pag 330—333.

[2]). *Melchisedec Ştefănescu*, episcop de Roman. *„Notiţe istorice şi Arheologice"*, Bucurescĭ 1885, pag. 169—229.

[3]) *Ghenadiŭ Enăcénu*, (actual episcop de Rômnic). *„Petru Movilă şi Meşterul Manole"*, Bucureştĭ, 1884, pa . 212—3 5.

[4]). Din profesoriĭ din Kiev s'a ocupat mult cu cercetările istorice şi dogmatice *Theodosiŭ Safonovici*, carele a fost maĭ pe urmă egumen la monastirea st. Mihail. din Kiev, unde se află reliquiile sft. marcĭ martirĭ *Barbara*. In monastirile din Rusia mică a început cariera sa monahală şi operile sale ştiinţifice *st. Dimitrie Tuptalo, mitropolit de Rostov*, fórte cunoscut prin compunerea maĭ ales a vieţilor sfinţilor şi combaterea lipovenismului. Unel scrierĭ ale luı sunt traduse în *româneşte*. El a fost elev al academieı luĭ Petru Movilă din Kiev. şi a repausat la 28 Octom. 1709. I cântar de el. a sosit la Kiev *Pachomiu*, episcop de *Roman*, aducênd un deget al st. Apostol Stefan. 7 8.

tat ştiinţele în scólele polone. Sosirea luĭ la Mosqua a produs mare schimbare în instrucţiune. El primul a început a pronunţa predici, compuse de el, dupe exemplul predicatorilor din Rusia mica şi Polonia, tipărindu-le, spre comunul folos; tot el a compus prima dogmatica în Moscovia, a început a combate pe lipovenii—schismaticĭ, a compus representaţiuni theatrale, cari se jucau la theatrul de la palatul din Mosqua, — a tradus psaltirea în limba slavona, în versuri; şi în fine, a compus regulamentul *academiei din Mosqua*. In direcţiunea lui era mult nou, cu care nu era deprins atunci poporul rus; d'aceea mulţi se uitau la el cam suspect, mulţi 'l credéu iesuit, devotat catolicismului, iar nu ortodoxiei, cu atât maĭ mult, cĭ în scrierile lui erau óre-cari cuvinte şi opiniuni ne-ortodoxe ...„ [1].

Impreună cu instrucţiunea din Rusia occindentală se întroducéu la Mosqua şi carţi, în cari erau opiniuni nu tocmai ortodoxe, de óre-ce acéstă parte a Rusiei (Rusia mica şi Rusia alba) suferea de la uniţi şi papistaşĭ; persónele, cari venéu la Mosqua, nu erau streine de tot de instrucţiunea şi ideile papiste. D'acea natural, instrucţiunea din Kiev a fost primita la Mosqua cu neîncredere, iar pe urma a ridicat asupra-şi o mare oposiţie. Carţile, venite din Kiev, tot-d'auna erau cercetate cu rigurositate şi adesea ori erau condamnate..... Ast fel fiind lucrurile, s'au început conflicte între ruşii înveţaţi din Kiev şi cei din Mosqua, mai ales ca cei din Kiev, simţindu-se superiori în instrucţiune, 'i tractau pe cei din Mosqua cam reu, 'şi batéu joc de ignoranţa lor, şi fórte violent criticau defectele lor.... Cu atât mai mult înveţaţii din Kiev erau banuiţi, întru cât dînşii predau în şcoli numai în limba latina, dupe manualele latine, mai toţi hranéu simpatii catra limba şi instrucţiunea *latină,* afara de Epifaniu Slavinetzky carele, ca excepţiune, iubea mai mult limba *gréca*, literatura sânţlor parinţi greci şi era zelos de instrucţiunea gréca, pe când alt representant al instrucţiunei din occident şi sud, Simeon Polotzqy, nu ştia limba gréca şi citea numai carţi latine, folosinduse cu ele in operile sale, şi d'aceea a fost numit de ruşii din Mosqua „latin" şi „elev iesuitic".... [2].

In fine din scóla, înfiinţata de Ktiscev, aprópe de Mosqua, şi din scóla din monastirea „Ciudov", din Mospua, care era protejata de *Ioakim* Savelov, *în urma patriarh* de *Mosqua*, şi *Paul, în urma* Mitropolit de Sara şi Podon, s'a înfiinţat la Mosqua la an. 1668, *academia slavono-gréco-latina*, prin decretul ţarului Theodor Alexievici, şi cu bine-cuvêntarea patriarhilor greci din orient, şi a lui Ioasaf I, patriarh de Mosqua, în monastirea „Zaiconospassky". Şti-

[1]). II. Чистовичъ „Исторія Западно—Русской Церкви, Petersburg, 1884, part 2, pag. 336-337.

[2]. II. Порфиріевъ „Истори Русской Словесностия", Cazan, 1870, part. 1, pag. 490—491. La Mosqua au sosit mai mulţi înveţaţi originali din Rusia mica şi alba, caiĭ în perfecţiune cunoşteau limba latina şi greca precum: *Arseniu Satanovsky, Damascen Ptitzky, Ivan Belobodsky, Gabriel Dometzky, Paul Negrebetzky Elissu Carabcikeevici Gavalevicĭ, Liubelsky, Ternovsky*, dar toţi erau bănuiţĭ, ca toţĭ profesând ideĭ papiste sau cel puţin unite.. Ruşii din Kiev au contribuit mult la desvoltarea intelectuala a Ruşilor din Moscova in secul. 17 şi 18...

rea despre deschiderea în Mosqua a academiei unde trebueaŭ a se preda ştiinţele, maĭ ales în limba gréca, a fost primita în orient cu bucurie. *Dositeŭ*, patriarh d'Ierusalim, a scris ţaruluĭ: „Mulţumim Domnuluĭ Dumneḑeŭ, că în ḑilele împěraţiei vóstre a bine-voit a să înfiinţa o scólă grécă în capitala vóstra: în limba *grécă* sunt scrise Evangelia şi apostolul, sţ. parinţĭ au fost *grecĭ*, faptele st. Sinóde, sţ. părinţĭ şi tóte cărţile sânte ale bisericei sunt scrise în greceşte, şi acésta d'a înveţa pe creştini limba *grécă*—este lucru Dumneḑeesc, spre a înţelege carţile religieĭ ortodoxe, precum ele sunt scrise, şi a cunóşte comentarea lor este lesne, maĭ ales pentru ca creştinii să fie depărtaţĭ de latini, cari sunt plinĭ de viclenie, şi îngâmfare, eresie şi atheism“....

Idee rea despre învěţaţii din Kiev, inspirau înveţaţilor din Mosqua maĭ ales *grecĭĭ* şi patriarhiĭ din orient. *Dositeŭ*, patriarh d'*Ierusalim*, la an. 1686, scria la Mosqua: [1]) „Acum în acea ţara numită ţara cazacilor (Rusia sud-vestiaa sau mică) sunt unii, cari au studiat la Roma şi în Polonia, la latinĭ, învaţa înţelepciune falşa în mŏnastirĭ şi pórtă decoraţii iesuitice“ [2]). Patriarhul *Dositeŭ* consilia pe ţar, ca pe viitor să nu se maĭ hirtonésca arhimandriţĭ, egumenĭ, episcopĭ, nicĭ chiar preoţĭ, acei, cari se duc pentru studiu în ţerile latine (catolice), căci este destula religia ortodoxa pentru mântuire, şi nu se cuvine credincioşilor a se îngâmfa cu filosofia şi mândria deşértă“. Patriarhiĭ d'o parte se teméu sa'şĭ pérḑa influenţa lor, câştigată de mult, pentru a lumina Rusia, apoĭ se teméu, ca nu cum-va instrucţiunea din Europa occidentala să nu atace religiunea ortodoxă..., avênd în vedere înca şi aceia. că în Rusia exista părerea încă în timpul renumitului *Maxim Grecul*, că ruşiĭ nu trebue sa maĭ priméscă Mitropoliţĭ, hirotoniţĭ de patriarhul de Constantinopol, carele este supus împěratuluĭ turcilor pagâni“... [3]) In genere toţi acei, carĭ şi-au facut studiile în limba latina, în Europa occidentala, sau chiar în Rusia occidentală, erau priviţĭ rěu de tot în Mosqua, mulţi au fost exilaţi pe la mŏnăstirĭ departate, destituiţĭ din profesorat, de la tipografii cancelariĭ, şi unul, *Silvestru Medvedev*, chiar decapitat....[4]). Ultimul a fost decapitat pentru cá era şi complicele revoluţionarilor, cari voiau să ucida pe Petru cel mare...

---

[1]). С. К. Смирновъ. „Исторiа Московской Славоно-греко-латинской Академии“, Moscova, 1885, pag. 10.

[2]). И. Порфирiевъ „Исторiа Руской Словесности“, Cazan, 1870, part. 1, pagin. 492.

[3]. *Idem*, Opul citat, pag, 292—293.

[4]). In timpul luĭ *Petru cel mare* (1682—1725), marele reformator al Rusieĭ s'a luat dispoziţiunea, ca nicĭ un bărbat afară de cler, *să nu pórte barbă*: în cas extrem, dacă nu voia acésta cine-va, apoĭ trebuea să plătéscă fiscului imperial o taxă, primind în schimbul taxeĭ o mică tablă, pe carea d'o parte erà închipuit un bărbat, purtând barbă, iar d'alta era scris: „Taxa pentru dreptul d'a purta barbă s'a primit“ Cine nu voea să se rada, şi nicĭ nu plătea taxa era aspru pedepsit. Maĭ mulţĭ *lipovenĭ* aŭ venit la st. *Dimitrie Tuptalo, Mitropolit de Rostov*, plângêndu-se de dispoziţiuna imperatoruluĭ *anti-christ*“, ḑicênd că Dumneḑeu are barbă şi cine 'şĭ rade barba nimiceşte chipul luĭ Dumneḑeŭ şi că dânşiĭ, lipoveniĭ, preferă a fi decapitaţĭ de cât să se radă. st. Dimitrie a rěspuns: „*Barba daca o raḑĭ creşte, pe când capul tăét nu creşte*“...

Cu întroducerea civilisaţiunei occidentale în Moscovia şi înfiinţarea şi înflorirea academiei Slavono-Greco-Latine din Mosqua, este fórte strîns legata sórta a doi fraţi greci fórte erudiţi anume; *Sofroniŭ şi Ioanikiŭ Lichuḑĭ*, cari au fost şi prin *Valachia, Moldavia* şi *Transilvania.* D'acea, este interesant a se şti ceva despre dînşiĭ de catrĕ creştiniĭ ortodoxi—românĭ, greci, ruşĭ, maĭ ales că sórta lor este legata strîns de persóna luĭ *Dositeŭ*, patriarh d'Ierusalim.,...

La an. 1683 la Constantinopol se afla Procopiu Voznitzîn, trimes de ţarul Moscoviei în orient, pentru a afla adeverata stare a ortodoxieĭ şi ştiinţeĭ. Atuncĭ au venit la Constantinopol doĭ greci erudiţĭ, fraţiĭ ieromonahĭ, Ioanichiu şi Sofroniŭ Lichuḑĭ. Scopul sosirei lor a fost d'a visita patria stremoşilor, dânşiĭ venind din Veneţia, şi d'a primi bine-cuvêntare de la patriarhii d'orient, spre a ocupa funcţiunile de profesorĭ şi predicatorĭ în orient. Patriarhii le-aŭ propus sa mérgă în Rusia, dupĕ învitarea ţarului, şi dînşii aŭ consimţit la acésta. *Stima pentru marile ostenelĭ ale acestor sĕmănătorĭ aĭ ştiinţeĭ reclamă, spre a se spune ceva despre origina şi activitatea lor maĭ pe larg.*

Familia *Lichuḑilor* este însĕmnata, şi prin vechime, şi prin nobleţă. Inca în secolul al XI principii Lichuḑi ocupau cele mai însemnate funcţiuni în Imperiul byzantin, şi unul din eĭ, Constantin, căsatorit cu fia împeratorului *Constantin Monomach,* dupe mărturisirea lui *Zonar*, a fost primul demnitar in sinclitul imperial şi consilier al imperatoruluĭ. La an. 1042 Monomach ĭ-a dat în stepânire *Bulgaria*, şi'l desemna, ca moştenitor al seu. Dar dorinţa luĭ Monomach nu s'a realisat: dupe mórtea luĭ, când s'a suit pe scaun *Mihail Stratiotic,* Constantin Lichud a fost rechiemat din Bulgaria, cedând domnia copiilor seĭ. La invaḑiunea luĭ *Isaac Comnin* el a fost facetor de pace, şi pe urma dupa mórtea soţiei, dupe cum marturiseşte *Ioan Curopalat,* a fost înaintat pe scaunul patriarhal. După jefuirea Bulgarieĭ de turcĭ, descendenţiĭ luĭ Lichud s'au mutat d'acolo la *Constantinopol*, ĭar la an. 1453, dupĕ cucerirea Constantinopoluluĭ de Turci, s'au mutat în insulele *Cicladice.* Fiind şi acì strîmtoraţĭ de Turci, ca şi aiurea, au plecat, la an. 1456, în insula *Cefalonia*, aŭ fost primiţĭ de *Nicefor Duca*, şi aŭ primit de la el moşiĭ în *Zacinth* şi Cefalonia. Aci, din unul din principiĭ Lichuḑĭ, anume Marcu, s'a nascut, la 30 Mart. 1634, *Ioann* (în monahism *Ioanichiŭ*) *Lichud,* iar *Spiridon* (în monahism *Sofroniŭ*) la an. 1632. Maĭ întêiu tineriĭ Lichuḑĭ aŭ învĕţat la un preot Cefalonian, iar pe urmă au studiat teologia şi filosofia la eruditul *Gerasim Valahul*, fost maĭ pe urmă mitropolit de *Filadelfia*, ale caruea lecţiĭ de teologie şi filosofie se afla în manuscriptele Academiei teologice din Mosqua sub No. 276, 298, 303. Dupĕ aceia tineriĭ Lichuḑi au studiat 9 ani la *Padua*, în *academia Cottoniană*, unde aŭ ascultat lecţiunĭ la ieromonahul *Arseniŭ Calludi,* unde aŭ şi obţinut diplomele de doctor. La an. 1670 s'aŭ întors la Cefalonia, şi aŭ fost hirotoniţĭ preoţĭ de *Paisiŭ,* Arhiepiscop de Cefalonia. In curênd Ioan a remas veduv, şi s'a tuns în monahism cu numele de Ioanichiu.

George P. Samureanu.

DONAȚIUNI.

Dómna Petrovici Armis, proprietara moșiei Jilava, a platit din fondul D-sale particular suma de lei 4000 pentru reparația interna și externa a bisericei din Comuna Jilava, zugravin lu-o chiar din nou peste tot în uleu; iar D-nul Constantin, antreprenorul podului de pe apa Sabarul, a daruit o candela de argint cu trei sfeșnice în greutate de 282 dramuri, platindu-o cu 150 lei, pentru acésta generósa fapta li se aduc prin publicitate mulțumiri.

D-nul Gh. P. Ghițescu, din urba Roman, a harazind Bisericei „Intrarea în Biserica“ din numita urba, o strana de fer, zugravita și poleita, în care s'a așeḍat Icóna Maicei Domnuluĭ, costând suma de 170 leĭ, i să aduc mulțamiri publice pentru acésta laudabila fapta.

Domnul Dimitrie Condopulo. proprietar în comuna Oneștii județul, Bacau a harazit bisericeĭ Sântul Nicolae din acea comuna un rînd vestminte preoțești, în valóre de 450 lei, și Domnul I. S. Popescu a cumparat tot la acea biserica o Liturghie noue din cele aparute în tipografia „Carților Bisericeșci“, pentru care li se aduce mulțumiri publice.

Domnii frați Sima, proprietari moșiei Tuteni, Districtul Teleorman, bine-voind a înprejmui cu propriele lor spese, curtea bisericeĭ și a cimitirului din comuna Tufeni, pentru care au platit suma 1050 lei, li sa exprima mulțumiri pentru acésta fapta.

Persónele mai jos notate contribuind pentru reparația bisericei din cat. Ostroveni com. Grindeni, jud. Doljiu. și anume: D-ni. Nae Pop. 400 lei, Preotul Ión Iliescu 100 lei, Nicu Gheorghe Epitrop 100 lei, Stan St. Țircomnicu, Primar, 20 lei, Dumitrache P. Iordache 20 lei, Stancu N. Nicolae 20 lei, și alți locuitori în Noi de 200 familii, li sa aduc mulțamiri din partea acelei biserici.

D-nul Dimitrie Erbicénu cu D-na Ecaterina Erbicénu, oferind o cruce legata in argint cu tocul ei de pele poleit, o Evanghelie și o Liturghie aseminea legate cu piele și poleite, Bisericei Catedrale cu hramul „Adormirea“ din Urba Dorohoiu, li sa aduc mulțamiri prin publicitate.

Dl. Dumitrache I. Creoșcianu, oferind bisericei Cimitir, din com. Letca Noue, Jud. Vlașca un rînd veștminte preoțești în valóre de de lei nuoi 280, asemenea : Dl. Haralambie Petrescu din Bucureștĭ un aer și 2 procovețe în valóre de 60 lei, D-na Preotésa Mihailescu 4 perechi perdele, Dl. Cost. Popescu un miruitor, Preotul Mih. Popescu o cruce ornata cu argint și poleita cu aur, în valóre de 70 lei, D-na Ilinca R. Zavera o icóna „Restignirea“, Dl. Gr. I. Constantinescu oferind bisericei din centru comunei o soba de tuciu în val. de 60 lei; Preotul Mihail, Preotul Barbu Necșulescu, D-nii Christache Popescu, Dum. Cismaru Ghimpați, Hristea Dinu, G. Anastasiu din Giurgiu, și alții contribuind la returnarea clopotului bis. Cimitir; D. Hristea Dinu oferind 40 lei pentru cumpararea unei Evangelii, li sa exprima mulțamiri publice